

REGESTA

Cilt/Volume: 2 | Sayı/Issue:1 | 2012/1

BİRLEŞMEDE AYRILMA AKÇESİ

*CASH PAYMENT FOR WITHDRAWAL
OR SQUEEZE OUT IN MERGER*

Prof. Dr. Ünal TEKİNALP

Yeni Türk Ticaret Yasasına Göre Ticaret Sicili
Müdürlüğü ve İşlemleri

*The Trade Registry and Its Transactions According to The
New Turkish Commercial Code*

Emekli Hakim/Retired Judge Hasan ÖZKAN

Ticaret Sicili Uygulamaları Açısından Tasfiye
Halindeki veya Sermaye Kaybı Olan Şirketin
Birleşme İşlemine Katılımı

*From the Point of The Trade Registry the Company in
Receivership or the Company in Capital Loss Involvement
in the Merger*

Av./Aal. Nurcan TURAN

Av./Aal. Sabiha Buket BİLGEL

6102 SAYILI "YENİ"
TTK'YA GÖRE
ANONİM ORTAKLIK
PAY SAHİPLERİNİN
"MÜKTESEP"
(KAZANILMIŞ)
HAKLARI

*VESTED RIGHTS OF THE
SHAREHOLDERS OF THE
JOINT STOCK COMPANY
ACCORDING TO THE NEW
TURKISH COMMERCIAL
CODE NUMBERED 6102*

Arş. Gör./Res. Asst. Nuri ERDEM

ANONİM
ŞİRKETLERİN KENDİ
HİSSELERİNİ İKTİSABI
YASAĞINA İLİŞKİN
İSTİSNALARIN ŞİRKET
YAPILANDIRMALARI
AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

*EVALUATION OF THE
EXEMPTIONS OF THE
PROVISION RESTRICTING
COMPANIES TO PURCHASE
THEIR OWN SHARES IN
TERMS OF COMPANY
RESTRUCTURING*

Yusuf Gökhan PENEZOĞLU
Gamze DURGUN

ISSN 2146-6203

REGESTA

Ticaret Hukuku Dergisi
Journal of Commercial Law

Dört Aylık Hakemli, Bilimsel ve Mesleki Yerel Süreli Yayın

*This journal is a peer reviewed academical and occupational journal published
three times a year.*

Cilt: 2 / Sayı:1
Volume: 2 / Issue:1
Yıl / Year: 2012

Regesta Ticaret Hukuku Dergisi
Regesta Journal of Commercial Law

“Hakemli Dergidir” / “Peer reviewed Journal”

Cilt: 2 / Sayı:1
Volume: 2 / Issue:1
Yıl / Year: 2012

Yayın Sahibi / Publisher: İstanbul Ticaret Odası adına İmtiyaz
Sahibi / *On Behalf of Istanbul Chamber of*
Commerce Publisher and Grant Holder
Dr. Murat Yalçıntaş

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Av./Aal. Nurcan Turan
Responsible Manager:

Danışman ve Basıma Legal Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Hazırlayanın Adı / Name of the (Sertifika No. / *Certificate No.* 16191)
General Counsel and Editing Tel.: 0 216 449 04 86
Company:

Basımcının Adı / Printed by: Kitap Matbaacılık San. - Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No. / *Certificate No.:* 16053)
Tel.: (212) 482 99 10

Basıldığı Yer / Place of Davutpaşa Cad. No: 123, Kat:1
Publication: Topkapı/İstanbul

Basım Tarihi / Publication Date: 2012

Yönetim Yeri / Place of Reşadiye Cad. Eminönü/İstanbul
Management: Tel: (212) 455 60 00

URL: www.ito.org.tr

Yayın Türü / Type of Publication: Bu dergi yılda üç sayı olarak yayımlanan yerel, süreli ve hakemli bir hukuk dergisidir. / *This journal is a peer reviewed national law journal published three times a year.*

ISSN: 2146 - 6203

Dergiye yapılan atıflarda “**REGESTA**” kısaltması kullanılmalıdır.

*For citations please use the abbreviation: “**REGESTA**”*

Katkıda bulunmak isteyenler için iletişim bilgileri/

All correspondence concerning articles and other submissions should be addressed to:

E-mail: nurcan.turan@ito.org.tr

Reşadiye Cad. Eminönü/İstanbul

Tel: (212) 455 60 00

Bu dergide yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlara aittir.

Articles published in this journal represent only the views of the contributors.

Copyright © 2012

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü İstanbul Ticaret Odası'nın yazılı izni olmadan, fotokopi yoluyla veya elektronik, mekanik ve sair suretlerle kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz, kayda alınamaz.

All rights reserved. No part of this publication may be copied, reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by means, without the prior expressed permission in writing of the Istanbul Chamber of Commerce.

REGESTA TİCARET HUKUKU DERGİSİ

Reşadiye Cad. Eminönü/İstanbul

Tel: (212) 455 60 00

İnternet adresi: www.ito.org.tr

EDİTÖR/EDITOR IN CHIEF

Av. Nurcan Turan

YAYIN KURULU/EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Seyithan Deliduman

Prof. Dr. İsmail Kayar

Prof. Dr. Abuzer Kendigelen

Prof. Dr. Hasan Pulaşlı

Prof. Dr. Oruç Hami Şener

Prof. Dr. Güzin Üçışık

Prof. Dr. Hüseyin Ülgen

Prof. Dr. Veliye Yanlı

Prof. Dr. Hamdi Yasaman

Prof. Dr. Şükrü Yıldız

Doç. Dr. Murat Alışkan

Doç. Dr. Savaş Bozbel

Doç. Dr. Hayrettin Çağlar

Doç. Dr. Necla Akdağ Güney

Doç. Dr. Mehmet Çağlar Manavgat

Doç. Dr. Gül Okutan Nilsson

Doç. Dr. Mehmet Özdamar

Yrd. Doç. Dr. Leyla Keser Berber

Yrd. Doç. Dr. Fena İpekkel

Dr. Anlam Altay

DANIŐMA KURULU/ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Zühtü Aytaç

Prof. Dr. Seyithan Deliduman

Prof. Dr. Nuray Ekői

Prof. Dr. Yadigar İzmirli

Prof. Dr. Turgut Kalpsüz

Prof. Dr. Sami Karahan

Prof. Dr. Arslan Kaya

Prof. Dr. İsmail Kayar

Prof. Dr. Abuzer Kendigelen

Prof. Dr. Hasan Pulaşlı

Prof. Dr. Kemal Őenocak

Prof. Dr. Asuman Turanboy

Prof. Dr. Güzin Üçışık

Prof. Dr. Hüseyin Ülgen

Prof. Dr. Veliye Yanlı

Prof. Dr. Hamdi Yasaman

Prof. Dr. Şükrü Yıldız

Prof. Dr. Lerzan Yılmaz

Prof. Dr. Aynur Yongalık

Doç. Dr. Pınar Akan

Doç. Dr. Sevilay Uzunallı

Yrd. Doç. Dr. H. Ali Dural

REGESTA TİCARET HUKUKU DERGİSİ YAYIN İLKELERİ

PUBLICATION AND SUBMISSION REQUIREMENTS OF REGESTA JOURNAL OF COMMERCIAL LAW

1. Regesta Ticaret Hukuku Dergisi, dört ayda bir (yılda üç kez) yayımlanan hakemli bir dergidir.

Journal of Regesta is a peer reviewed journal published three times a year.

2. Dergi’de yayımlanabilecek yazılar, Ticaret Hukuku alanını ilgilendiren içerikte her türlü makale, karar incelemesi ve kitap incelemesi ile çevirilerdir. Yazıların dili, Türkçe veya diğer Avrupa dilleridir.

This is a journal of law focusing on legal issues concerning Commercial Law. Articles, case notes and comments, discussions of legislative development, book reviews and other similar type of papers which are written in Turkish and in other European languages are welcome.

3. Dergi’de yayımlanmak üzere gönderilen yazılar başka bir yerde yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır.

Articles that will be sent to the editor should not be published elsewhere nor be submitted to other journals simultaneously.

4. Yazılar microsoft word (microsoft office 98 ve üzeri versiyonlar) formatında (doc veya docx dosya uzantılı olarak) yazılmış olmalıdır. Ayrıca yazılar, aşağıdaki şekil şartlarına uygun olarak kaleme alınmış olmalıdır.

Kağıt Boyu: A4

Üst: 2.5 cm; Alt: 2.5 cm; Sol: 2 cm; Sağ: 2 cm

Metin: Times New Roman, 12 punto, 1.5 satır aralığı, iki yana yaslı

Dipnotlar: Sayfa altında, Times New Roman, 10 punto, 1 satır aralığı, iki yana yaslı

Articles should be submitted as microsoft word (either with doc or docx file extensions) documents (microsoft office 98 or higher versions). Articles should be written according to the following style guidelines:

Paper size: A4

Top: 2.5 cm; Bottom: 2.5 cm; Left: 2 cm; Right: 2 cm

Text body: Times New Roman, 12 points, at 1.5 line spacing, justified

Footnotes: Times New Roman, 10 points, at 1 line spacing, justified

5. Her yazı, kaydedildiği bir CD ile ya da elektronik posta yolu ile microsoft word formatında editöre teslim edilmelidir. Yazının basılı olarak teslimi gerekmemektedir.

Softcopy of the article either on a CD or as an attached microsoft word document via e-mail should be submitted to the editor. There is no need to submit any hardcopy of the article.

6. Yazıyla birlikte yazarın (veya yazarların) adına, unvanına, çalıştığı kuruma, açık adresine, kolay ulaşım sağlanabilecek telefon numaralarına ve elektronik posta adreslerine ilişkin bilgiler de editöre ulaştırılmalıdır.

The name(s), formal position(s), institutional affiliation(s) and contact details (especially e-mail(s)) of the author(s) must be clearly included with the submission to the editor.

7. Dergi'ye gönderilen makaleler Türkçe ve İngilizce *başlık* ile hem İngilizce hem de Türkçe *özet* kısmı içermelidir.

Each submission should contain a Turkish (only for Turkish authors) and an English Title, as well as structured Abstract in Turkish (only for Turkish authors) and English.

8. Dergi'ye gönderilen makalelerde, ilgili makaledeki konuyu tanımlayan Türkçe ve İngilizce uygun *anahtar kelimeler* bulunmalıdır.

All articles should be accompanied by sufficient number of keywords in Turkish (only for Turkish authors) and English that reflect the content of the article.

9. Dergi'ye gönderilen makalelerde kullanılan kaynaklar, makale sonunda *kaynakça* olarak alfabetik sırada verilmiş olmalı ve kullanılan kaynaklar dipnotunda veya metin içerisinde kısa olarak yer almalıdır.

All references cited in the text should be numbered in order of mention in the text and should be given abbreviated form in footnotes. They should be listed in full form at the end of the article in an alphabetically arranged bibliography as well.

10. Dergi'ye gönderilen makalelerin yazım bakımından son denetimlerin yapılmış olduğu ve *basılmaya hazır olarak* verildiği kabul edilir.

All submissions are regarded as ready to publish and already proofread by the author himself or herself.

11. Yayın Kurulu'nda ilk değerlendirilmesi yapılan makaleler, anonim olarak hakeme gönderilecek, hakemden gelen rapor doğrultusunda makalenin yayımlanmasına, hakemden gelen rapor çerçevesinde düzeltme istemesine ya da yayımlanmamasına karar verilecek ve yazar durumdan en kısa zamanda ve genellikle e-posta yolu ile haberdar edilecektir. Tamamlanmış veya düzeltilmiş yazı, Yayın Kurulu'nca, tekrar hakeme gönderilebilir.

Articles will initially be examined by the editorial board. After initial evaluation by the editorial board, the submissions will be sent to an anonymous peer reviewer, who is determined by the editorial board. In case of rejection or proposed amendments, the contributor(s) will be informed (generally via e-mail) in adequate detail and provided with a copy of the reviewer's report. Whenever needed or necessary, a reviewed and amended submission may be sent to a second reviewer.

12. Dergi, hakemin yazarı bilmemesi esasına (*kör hakemlik*) dayanır. Hakeme gönderilecek makalelerde de yazarın kimliğine ilişkin bilgilerin gizliliği sağlanır.

All articles submitted are subject to a blind peer review. The identity of the author(s) and reviewer(s) will not be revealed to the other party.

13. Dergi basıldıktan sonra ilgili sayının yazarlarına ve bu sayıda hakemlik yapmış olanlara ücretsiz olarak gönderilir.

Free copies of the published issue will be sent both to the author(s) and to the reviewer(s).

Regesta Hakkında / About Regesta

REGESTA adlı hukuk dergisi, yılda 3 sayı yayımlanan, hakemin yazarı bilmemesi esasına dayalı hakemli bir hukuk dergisidir. 2011 yılından beri yayın hayatını sürdürmekte olan dergide, Ticaret Hukuku'na ilişkin akademik makalelerin yanı sıra, ticaret sicili uygulamalarını ortaya koyan çalışmalara yer verilmektedir.

Akademisyenlerin ve ticaret sicilini ilgilendiren konularda çalışan başta hukukçular olmak üzere uzmanların, ticaret sicili ile doğrudan ya da dolaylı ilgili, yoruma açık ve tereddüt edilen konuları çeşitli perspektiflerden işleyen çalışmalarının büyük bir boşluğu dolduracağına inanıyoruz.

Journal of REGESTA is a peer reviewed academic law journal published regularly three times a year, concentrating on issues of academic articles relating to Commercial Law and studies regarding trade registry process. It has been in publication since 2011.

We are persuaded that the academicians' and the specialists' especially the jurists' studies, including different views regarding open-ended and hesitated subjects relating to the trade registry directly or indirectly, will be filled the gap.

EDİTÖRDEN.../FROM THE EDITOR...

Geçtiğimiz Kasım ayında ilk sayısı yayınlanan dergimizin yeni sayısı ile karşınızdayız. Dergimizin ikinci sayısında da, güncelliği nedeniyle yeni Türk Ticaret Kanunu'na ilişkin değerlendirmeler ağırlıktadır. Ayrıca bu sayıdan itibaren Türk Ticaret Kanunu'nda ve özellikle ticaret sicilinde meydana gelecek değişiklikler Ticaret Sicil Tüzüğü Taslağı düzenlemeleri doğrultusunda, bölümler halinde bilginize sunulacaktır. Nisan sayımızda ilk olarak, Türk Ticaret Kanunu'ndaki değişikliklere genel olarak değinilecek, daha sonra ticaret sicili bakımından anonim şirket değişiklikleri hakkında bilgiler verilecektir.

Ayrıca bu sayıdan itibaren İstanbul Ticaret Sicil Memurluğu'nun tescil işlemleri sırasında, uygulama dayanağı hususlara ilişkin değerlendirmeler yer alacaktır. Böylelikle pratik ve teorik bilgi harmanlanarak spesifik konular üzerinde durulacak olup, ilk olarak mer'i TTK'da açık düzenleme bulunmayan **Tasfiye Halindeki veya Sermaye Kaybı Olan Şirketin Birleşme İşlemine Katılımı** konusunda yasal düzenleme çerçevesinde yapılan yoruma ve Sicilin uygulamasına değinilecektir.

Görüş ve yorumlarla gösterilen ilginin, yeni sayılarda da sürmesi dileği ile...

Av./Aal. Nurcan TURAN

REGESTA TİCARET HUKUKU DERGİSİ

Cilt: 2 / Sayı:1

Yıl: 2012

İÇİNDEKİLER

Birleşmede Ayrılma Akçesi <i>Prof. Dr. Ünal TEKİNALP</i>	21
6102 Sayılı “Yeni” TTK.'ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep” (Kazanılmış) Hakları <i>Arş. Gör. Nuri ERDEM</i>	29
Anonim Şirketlerin Kendi Hisselerini İktisabı Yasağına İlişkin İstisnaların Şirket Yapılandırmaları Açısından Değerlendirilmesi <i>Yusuf Gökhan PENEZOĞLU - Gamze DURGUN</i>	45
Yeni Türk Ticaret Yasasına Göre Ticaret Sicili Müdürlüğü ve İşlemleri <i>Emekli Hakim Hasan ÖZKAN</i>	57
Ticaret Sicili Uygulamaları Açısından Tasfiye Halindeki veya Sermaye Kaybı Olan Şirketin Birleşme İşlemine Katılımı <i>Av. Nurcan TURAN - Av. Sabiha Buket BİLGEL</i>	81
Pratik Bilgiler	89

REGESTA JOURNAL OF COMMERCIAL LAW

Volume: 2 /Issue:1

Year: 2012

CONTENTS

Cash Payment for Withdrawal or Squeeze out in Merger <i>Prof. Dr. Ünal TEKİNALP</i>	21
Vested Rights of the Shareholders of the Joint Stock Company According to The New Turkish Commercial Code Numbered 6102 <i>Res. Asst. Nuri ERDEM</i>	29
Evaluation of the Exemptions of the Provision Restricting Companies to Purchase Their Own Shares in Terms of Company Restructuring <i>Yusuf Gökhan PENEZOĞLU - Gamze DURGUN</i>	45
The Trade Registry and Its Transactions According to The New Turkish Commercial Code <i>Retired Judge Hasan ÖZKAN</i>	57
From the Point of The Trade Registry the Company in Receivership or the Company in Capital Loss Involvement in the Merger <i>Aal. Nurcan TURAN - Aal. Sabiha Buket BİLGEL</i>	81
Practical Informations	89

MAKALELER

ARTICLES

* Birleşmede Ayrılma Akçesi

Cash Payment for Withdrawal or Squeeze out in Merger

Prof. Dr. Ünal TEKİNALP

* 6102 Sayılı “Yeni” TTK.'ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin
“Müktesep” (Kazanılmış) Hakları

*Vested Rights of the Shareholders of the Joint Stock Company According
to The New Turkish Commercial Code Numbered 6102*

Arş. Gör. /Res. Asst. Nuri ERDEM

* Anonim Şirketlerin Kendi Hisselerini İktisabı Yasağına İlişkin
İstisnaların Şirket Yapılandırılmaları Açısından Değerlendirilmesi

*Evaluation of the Exemptions of the Provision Restricting Companies to
Purchase Their Own Shares in Terms of Company Restructuring*

Yusuf Gökhan PENEZOĞLU - Gamze DURGUN

* Yeni Türk Ticaret Yasasına Göre Ticaret Sicili Müdürlüğü ve İşlemleri
*The Trade Registry and Its Transactions According to The New Turkish
Commercial Code*

Emekli Hakim/Retired Judge Hasan ÖZKAN

* Ticaret Sicili Uygulamaları Açısından Tasfiye Halindeki veya
Sermaye Kaybı Olan Şirketin Birleşme İşlemine Katılımı

*From the Point of The Trade Registry the Company in Receivership or
the Company in Capital Loss Involvement in the Merger*

Av./Aal. Nurcan TURAN - Av./Aal. Sabiha Buket BİLGEL

BİRLEŞMEDE AYRILMA AKÇESİ

CASH PAYMENT FOR WITHDRAWAL OR SQUEEZE OUT IN MERGER

Prof. Dr. Ünal TEKİNALP

ÖZET

Bu makalede 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Türk hukukuna getirdiği yeniliklerden biri olan ticaret şirketlerinin birleşmelerinde "Ayrılma Akçesi" kavramı genel olarak niteliği ve çeşitleri ile birlikte incelenmiştir. İncelemede yeni Türk Ticaret Kanunu'nun yanı sıra 1 Temmuz 2004'de yürürlüğe giren İsviçre Kanunu da ele alınmış ve her iki kanun arasındaki farklılıklara da değinilmiştir.

ABSTRACT

In this essay, the concept of "Cash Payment for Withdrawal or Squeeze out" which is an innovation arising from Turkish Commercial Code numbered 6102 is treated along with its characteristics and varieties. In the review, besides new Turkish Commercial Code, the Swiss Code which has entered into force on 1 July 2004 is also discussed and the differences between the Codes are indicated too.

Anahtar Kelimeler: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, devrolunan ticaret ortaklığı, birleşme sözleşmesi, seçim hakkı, pay

Keywords: *Turkish Commercial Code numbered 6102, assignee commercial partnership, merger contract, right of election, share*

GİRİŞ

1. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ("YTK") 141. maddesi ticaret ortaklıklarının birleşmeleri bağlamında, Türk hukuku bakımından yeni olan *ayrılma akçesi* kavramına yer vermiştir. Ayrılma akçesi, bir taraftan devrolunan ticaret ortaklığının birleşmenin dışında kalmak iste-

yen ortaklarına¹ birleşme sözleşmesinde öngörülecek bir seçim hakkı ile bu olanağı vermekte, diğer taraftan da birleşen ortaklıklara, devrolunan ortaklıktaki azlığın “çıkarılması”nın yolunu açmaktadır. Oldukça radikal bir sonuca yönelik olan azlığın çıkarılması, Batı ülkelerinde Amerikanca’dan gelen bir kelime ile “squeeze out” olarak adlandırılmaktadır. “Squeeze” kelimesi günlük dilde “sıkmak, sıkıştırmak”, “squeeze out” ise “sıkarak dışarı çıkarma” anlamına gelmekte, birleşme hukukunda ise sadece bir veya birkaç ortağın değil, azlığın ihracını ifade etmektedir. Bu hüküm, bir anonim ortaklık bünyesinde birleşilen ortaklığın halka açık bir ortaklık haline gelmesine engel olan bir önlem olarak da ortaya çıkmaktadır.

2. Kısaca açıklanan bu “çıkma” ve kitle halinde “çıkarma”nın, birleşme hukukuna hakim “devrolunan şirketin ortaklarının mevcut ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde, devralan şirketin payları ve hakları üzerinde istemde bulunma hakları vardır” (YTK m. 140.1) hükmünde ifadesini bulan, mevcut ortaklıktaki paylar ile hakların birleşme ile meydana gelen ortaklıkta da aynen devam ettiği (devamlılık) şeklinde tanımlanan ilkenin bir istisnası olduğu açıktır. Birleşme hukukunda devamlılık ilkesine böyle kapsamlı ve sert bir istisna getirmek eski öğretilerden büyük bir sapmadır.

3. Ayrılma akçesi, tanımlanması, nitelendirilmesi ve çeşitlerine ilişkin olanların yanı sıra daha birçok sorunu da içermektedir. Konu tüm sorunları ile bir doktora ve hatta doçentlik tezinde ele alınabilecek kapsam ve önemdedir. Bu yazı ayrılma akçesinin taşıyıcı kolonlarını belirleyip açıklamayı, bazı sorunlara ilişkin görüşler ileri sürmeyi ve YTK’nın sistemini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

I. Kavram ve Amacı

1. Ayrılma akçesi bir birleşme hukuku kurumudur; sadece devrolunan ortaklığın ortakları bakımından söz konusu olabilir. Ancak sonuçları bakımından özellikle ayrılma akçesini seçecek ortakların adedi yönüyle devralan ortaklığı da yakından ilgilendirmektedir. Birçok ortağın ayrılma akçesini seçmesi halinde, ödenmesi gereken toplam tutar, gelecekteki ortaklığın yükleneceği finansal bir yükür. Diğer bir açıdan bakılırsa bu

¹ “Ortak” terimi burada YTK’nın 135. maddesinde de ifade edilen anlamda yani hem paysahibini hem de limited ortaklıklar ve tüm şahıs şirketlerindeki ortakları kapsayacak genişlikte kullanılmıştır.

akçe, halka açık bir ortaklığı bünyesine alan kapalı bir anonim ortaklığın bu niteliğini korumasını sağlaması sebebiyle de devralan anonim ortaklığın doğrudan sorunudur. Öyle ise ayrılma akçesinin devralan ortaklığın ortaklarına uygulanmaması devralan ortaklığın bu konseptte tamamen yabancı olması anlamına gelemez. Gerçek olan şudur: Devralan ortaklığın ortakları, birleşmeye taraftar olmamaları ve birleşme ile oluşacak ortaklığa uymamaları sebebiyle ne çıkabilir ne de çıkarılabilirler.

2. Ayrılma akçesi ticaret ortaklıklarının birleşme süreci içinde “*iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen*” (YTK m. 141.1) ve birleşmeye katılmayan veya birleşmeden çıkarılan ortaklara ödenen pay bedeli veya pay bedellerinin toplamıdır. Kanunda ayrılma akçesinin “*iktisap olunacak paylar*”ın gerçek değeri olduğu ifade edildiğine göre, söz konusu olan “*pay değeri*” devralan veya yeni kurulan ortaklığın paylarının değeridir.

3. Ayrılma akçesinin amacı, bir taraftan birleşmeye taraftar olmayan ve birleşmeyi menfaatine uygun bulmayan ortakları bu işleme ve sonuçlarına mahkum olmaktan kurtarmakta, diğer taraftan bazı hallerde azlığın birleşme dışında bırakılması suretiyle tam hakimiyetin kurulmasını sağlamaktadır. Bu yola çoğu kez grup içi birleşmelerde başvurulur.

4. Ayrılma akçesi ticaret ortaklıklarının birleşmesine bağlı bir hukuk kurumudur. Tür değiştirme ile bölünmeye ilişkin hükümler arasında ayrılma akçesi ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunda düzenlenmediği için, birleşme hakkında öngörülmüş bulunan ayrılma akçesi hükümleri bölünmeye ve tür değiştirmeye kıyas yoluyla uygulanamaz. Ancak söz konusu kanun boşluğu olumsuz nitelik taşımaz. Bazı istisnai hallerde YTK m. 141 (1)’de bir seçim hakkı olarak düzenlenen ayrılma akçesinin bölünmeye uygulanması kabul edilebilir.

5. Tür değiştirme bir devir işlemi olmayıp bir şekil değiştirmedir. Bu sebeple bazı ortakların herhangi bir sebeple şekil değiştirmenin dışında kalması, şekil değiştiren ortaklığın *kişiliğinin özdeşliğini* koruması gerekliliği ilkesi dolayısıyla kabul edilemez. Kuruluş yöntemiyle bölünmede kurulan yeni ortaklıklar bölünen ortaklığın yavrularıdır. Bu sebeple bazı ortakların bölünmenin dışında tutulmaları halinde ödenecek olan ayrılma akçesi yükünü her halde bölünen ortaklık ödemek durumundadır. Bu sebeple YTK m. 141 (2)’nin bölünmede de geçerli olması kural olarak doğru değildir. Meğerki, yeni kuruluştaki somut olayın özellikleri YTK m. 141 (2)’nin uygulanmasını açıkça haklı gösterebilir. Mevcut bir ortaklığın devralması yolu ile bölünmede YTK m. 141 (1)’in uy-

gulanması daha kolay olabilir². Bu halde ayrılma akçesi hükümlerinin kıyas yolu ile uygulanabileceği, yeni kuruluşta ise kıyasa başvurulamayacağı İsviçre hukukunda savunulur³. İncelenmekte olan sorun esasında bölünme bağlamında ele alınmalıdır. Bir ticarî işletmenin bir ticaret ortaklığı ile birleşmesinde (YTK m. 194) YTK m. 141 kıyas yolu ile uygulanabilir.

II. Kaynak Hukuk

YTK'nın birleşmeye ilişkin hükümlerinin kaynağı İsviçre'nin 1 Temmuz 2004'de yürürlüğe giren "Birleşme Kanunu"⁴ olduğu için "ayrılma akçesi"nin me hazı da İsviçre Kanunudur. Ancak YTK bazı noktalarda me hazdan ayrılmıştır.

III. Nitelik

Ayrılma akçesinin niteliği kanaatimce, ortağın veya ortakların payının "birleşen ortaklıklar" tarafından, devralan ortaklık yararına satın alınması ve bedelin birleşen ortaklıklar tarafından ödenmesidir. Satın alma bedeli, değişim oranının hesabında dikkate alınır. Bu görüşün dayanağı, ayrılma akçesinin birleşme sözleşmesinde yer almasıdır. İsviçre öğretisinde ileri sürülen payın bedelinin ortağa iade edilmesi şeklindeki görüşe⁵ katılma olanağı yoktur. Çünkü, birleşmede devrolunan ortaklığın payları itfa edilmemektedir.

IV. Çeşitleri

YTK iki tür ayrılma akçesine yer vermiştir. Bunlardan birincisi "seçim hakkı olarak ayrılma akçesi", yani isteği bağlı ayrılma akçesi diğeri ise "zorunlu ayrılma akçesi"dir. (YTK m. 141.2)

² YTK'nın özelliklerinden biri de ortaklık içinde istikrarlı yönetime destek vermiş olmasıdır. Bu tespit yönünden YTK 203 vd.'yi inceleyiniz.

³ Bu konuda olumlu görüş ileri süren Glanzmann'ın gerekçelerini inceleyiniz: Lukas Glanzmann (2008), *Umstrukturierungen – Eine systematische Darstellung des schweizerischen Fusionsgesetzes*, Zweite Auflage (Stämpfli Verlag AG, Bern), N.338.

⁴ Bundesgesetz über Fusion, Spaltung, Umwandlung und Vermögensübertragung vom 3 Oktober 2003 (*Fusionsgesetz*).

⁵ Glanzmann (2008) N. 234. Bu nitelendirme me haz kanunun gerekçesinde yer almaktadır [Bkz: Botschaft zum Bundesgesetz über Fusion, Spaltung, Umwandlung, vom 13 Juni 2000-00-52, 4404]; Burckhardt, Zürcher Kommentar zum FusG, Zürich 2004, Ar. 8, N. 4].

1. Seçim Hakkı Olarak Ayrılma Akçesi

a) “*Seçim hakkı olarak ayrılma akçesi*”, birleşme sürecine katılmak istemeyen ortaklara, birleşme sözleşmesinde yer alan bir hükümlerle seçim hakkı olarak tanınır. Bu tür ayrılma akçesi birleşme sözleşmesinde muhakkak bir seçim hakkı olarak yer almalıdır. Başka bir deyişle, devrolunan ortaklığın ortaklarına ya “iktisap edilecek payları” veya onun yerine “paylara denk gelen bedeli” alma hakkı birleşme sözleşmesinde bir alternatif olarak sunulmalıdır; seçilmesi gerekli bir hal şeklinde öngörülmemeli; hüküm, hakkı çıkma ile sonuçlanan bir zorunluluğa dönüştürmemelidir. Böyle hükümlerle YTK m. 340’a aykırı ve geçersiz olur.

b) Ortaklara böyle bir seçim hakkı tanınması şart değildir. Başka bir deyişle, ayrılma akçesinin bir seçim hakkı şeklinde her birleşme sözleşmesinde yer alması şart değildir. Çünkü, YTK, 141 (1). maddesinde ortaklara mevcut ortaklık paylarını ve haklarını karşılayacak değerde, devralan ortaklığın payları ve hakları üzerinde istemde bulunma hakkını kanunen tanımış, fakat ortaklara ayrılma akçesine sahip olma konusunda kanuni bir hak vermemiş⁶, seçim hakkını birleşmeye katılan ortaklıkların isteğine bırakmıştır.

c) Seçim hakkı tanındığında eşit işlem ilkesine aykırı düşmeyecek bir birleşme sözleşmesi hükmü oluşturmalıdır. İsviçre öğretisinde pay grupları arasında ayırım yapılabileceği görüşü savunulur⁷.

d) Seçim hakkı birleşme sözleşmesinde yer aldığı takdirde, akçenin cinsi, kullanılma biçimi (meselâ, yazılı bildirim şartı gibi), süresi, hakkı kimlerin hangi koşullara bağlı olarak kullanabileceği ve benzeri konulara ilişkin açık kurallar öngörülmalıdır. Kullanma şartlarının yetersizliği ortaklar aleyhine yorumlanamaz ve kullanılamaz. Birleşme sözleşmesinin kabulü için aranan nisap ayrılma akçesine ilişkin hüküm için de uygulanır.

2. Zorunlu Ayrılma Akçesi

a) YTK’nın 141 (2). maddesinde “*birleşmeye katılan şirketler birleşme sözleşmesinde sadece ayrılma akçesinin verilmesini öngörebilir.*” denilmiştir. Hükümdeki “sadece ayrılma akçesinin verilmesi” ibaresi, birleşme sözleşmesinde devrolunan ortaklığın pay sahipleri için bir deği-

⁶ Glanzmann (2008), N. 240; Burckhard/Zürcher Komm, Art. 8, N. 5.

⁷ Burckhard/ZürcherKomm m. 8, N.7

şim oranının yani devrolunan ortaklığın kaç payına karşılık devralan ortaklığın kaç payının verileceğine ilişkin bir düzenlemenin değil, yalnız ayrılma akçesine ilişkin hükmün yer alabileceği anlamına gelir. Böylece hükümde azlıkta kalan tüm pay sahiplerinin birleşmeden ihraç edilebileceği açıkça ifade olunmuştur. YTK'ya göre böyle bir karar YK m. 151 (5)'de hükme bağlanmış olan ağırlaştırılmış nisapla alınabilir.

b) Burada azlığın hangi ortaklıktan ihraç edildiği sorulabilir. YTK m. 151 (5) hükmünden bu konuda bir cevap alınamamaktadır. Kanaatimce, anılan hükmün mantığına göre, azlık birleşme bağlamında devrolunan ortaklıktan çıkarılmaktadır. Çünkü azlık devralan ortaklığa dahil olmadan çıkarılma vuku bulmaktadır. Bu hüküm bir halka açık anonim ortaklıkta halk paylarının tümünün birleşmenin dışında kalması sonucunu doğurabilir. Bu sonucu, bir ortaklıkta yüzde on olan veya bu oranın altında kalan azlığına yüzde doksanlık bir hakimiyet ile makro politikaların uygulanması ve YTK m. 203 vd.'nin etkileri yönünden değerlendirmek gerekir. Böyle bir ortamda azlığın ortaklıkta kalması amaca uygun değildir.

V. Ayrılma Akçesinin Değeri

YTK'nın 141 (1). maddesi hükmü birleşme sözleşmesinde “ortaklara devralan şirkette iktisap olunacak şirket paylarının gerçek değerine denk gelen bir ayrılma akçesi” öngörülebileceğini belirtmiştir. Anılan hüküm, mehaz İsviçre hukukundan birçok noktada farklıdır. İlk olarak mehaz kanun 8. maddesinde, sadece birleşme sözleşmesinde “bir ayrılma akçesi” öngörülebileceğini⁸, bunun “pay ve ortaklık” haklarının alternatifi olabileceğini ve bu hakkın devrolunan ortaklıktaki pay ve ortaklık haklarına denk geleceğini belirtmekle yetinmiştir. Mezkûr ifade birleşmeye katılan ortaklıklara geniş bir hareket alanı bırakmaktadır. Çünkü mehaz kanunda değer tanımı yapılmamıştır. Bu değer gerçek değer, borsa değeri, marka değeri vesaire olabilir. Mehaz tüm bu değerlere kapıyı açık bırakmakta, bu hususta yetkiyi de ortaklıklara vermektedir. YTK ise, bunun “gerçek değer” olduğunu açıkça belirtmiş ve bunun “devrolunan şirketteki paylar ve ortaklık hakları olmayıp devralan şirketteki iktisap olunacak payların” gerçek değeri olduğuna vurgu yapmıştır. Çünkü, ortağın yoksun kaldığı paylar, iktisap olunacak paylardır.

⁸ Madde gerekçesinde “bir ayrılık akçesi” ibaresinin hukuk güvenliği bakımından tehlikeli bulunduğu işaret edilmiştir.

Görüş birliği ile kabul edildiği ve madde gerekçesinde de açıkça belirtildiği üzere akçenin nakit olması şart değildir, ayın da olabilir. Ayın da çoğu kez başka bir ortaklığın payları olabilir. Bu paylar da bir ortaklıklar topluluğunda, diğer bir bağlı ortaklığın veya ana ortaklığın payları olabilir.

**6102 SAYILI “YENİ” TTK.'YA GÖRE ANONİM
ORTAKLIK PAY SAHİPLERİNİN “MÜKTESEP”
(KAZANILMIŞ) HAKLARI**

***VESTED RIGHTS OF THE SHAREHOLDERS OF THE JOINT
STOCK COMPANY ACCORDING TO THE NEW TURKISH
COMMERCIAL CODE NUMBERED 6102***

Arş. Gör. /Res. Asst. Nuri ERDEM*

ÖZET

Bu makalede anonim ortaklık pay sahiplerinin müktesep (kazanılmış) hakları 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ve İsviçre Hukuku çerçevesinde irdelenmiştir. Müktesep (kazanılmış) hak, kavram ve çeşit olarak incelenmiş olup, müktesep (kazanılmış) hakkın ortadan kaldırılması ve sınırlandırılması halinde doktrindeki görüşlere de yer verilmiştir.

ABSTRACT

In this essay, the vested rights of the shareholders of the joint stock company are discussed according to The Turkish Commercial Code numbered 6762, The New Turkish Commercial Code numbered 6102 and Swiss Law. The vested right is reviewed as a notion and as a sort and also the views in the doctrine are mentioned too regarding if the vested right will be abolished or will be restricted.

Anahtar Kelimeler: Anonim ortaklık, pay sahibi, çoğunluk kararı, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, kazanılmış hak

* T.C. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

Keywords: *Joint stock company, shareholder, majority resolution, Turkish Commercial Code numbered 6762, Turkish Commercial Code numbered 6102, vested rights*

I. Giriş

Anonim ortaklıklar hukukunda, pay sahipliği sıfatına bağlı hakların ortaklıkça değişikliğe tabi tutulup tutulamayacağı meselesi üzerinde önemle durulmuştur. Zira pay sahiplerine tanınan hakların istisnasız hepsinin çoğunluk kararı ile sınırlandırılabilir yahut ortadan kaldırılabilir kabul edilmesi pay sahiplerinin aleyhine sonuçlara ve ortaklıktan umduğu faydayı elde edememesine yol açabilir. Bu çerçevede çoğunluk kararı ile pay sahiplerinin bir kısım temel haklarının bertaraf edilip edilemeyeceğinin belirlenmesinde, söz konusu hakların pay sahipleri açısından sahip oldukları öneme göre çeşitli kategorilere ayrılmış olduğunu görmekteyiz. Bu kategoriler içerisinde varlığı ve içeriği tartışmalı olan ve inceleme konumuzu oluşturan haklar, anonim ortaklık pay sahiplerinin müktesep (kazanılmış) haklarıdır (*wohlerworbene Rechte*).

6762 sayılı eTK. döneminde konuyu düzenleyen m. 385 etrafında var olan tartışmalara ve kavramın kanundan çıkarılması gerektiği yönündeki görüşlere rağmen 6102 sayılı TTK. 452’de de müktesep hak kavramına yer verildiği görülmektedir. Anılan hükümde *müktesep* ve *vazgeçilmez* haklar saklıdı kalmak kaydıyla, genel kurulun, ana sözleşme hükümlerini değiştirebileceği düzenlenmektedir. Maddede söz konusu haklar ismen dile getirilmekle birlikte herhangi bir tanıma yer verilmemiştir. Gerekçede bu hususta yapılan açıklamalar ise yeterli görülmemektedir. Bu sebeple, maddedeki düzenleme de göz önünde bulundurmak kaydıyla müktesep hak kavramı açıklanmaya çalışılacaktır.

II. Vazgeçilmez ve Müktesep Haklar

Müktesep haklara ilişkin yapılacak açıklamalardan önce, bu hakları daha iyi anlatabilmek için; grup imtiyazlarından ve azınlık haklarından (*Gruppen- und Minderheitenrechte*) farklı olarak tıpkı müktesep haklar gibi sermayeyi ne oranda temsil ettiğine bakılmaksızın payın pay sahibine tanıdığı ve TTK. 452’de müktesep haklar ile birlikte söz edilen “vazgeçilmez haklar”a da kısaca değinmek gerekir. *Domaniç’in* ifade ettiği şekilde, emredici kanun hükümleri doğrultusunda getirilen ana

sözleşme değişiklikleri de dâhil olmak üzere gerek ortaklık organlarınca, gerekse pay sahiplerince dahi azaltılamayan ve ortadan kaldırılamayan haklar müktesep haklardan da üstün bir hak kategorisi teşkil eder¹. Pay sahibinin oy hakkı, bilgi alma hakkı, sorumluluk, iptal, butlanın tespiti ve haklı sebeple fesih davası açma hakkı sınırlandırılmaz ve bertaraf edilemez niteliktedir. Saydığımız haklardan bir kısmının İsv.BK. 646 ve eTK. 385/II’de müktesep haklar olarak sayılmaları ancak söz konusu hakların sahibinin rızası ile dahi ortadan kaldırılabilir olmamaları dolayısıyla öğretilde ilave bir ayrıma gidilerek “vazgeçilmez” (*unverzichtbare*) haklar olarak nitelendirilmiştir². Vazgeçilmez haklar, yalnız pay sahiplerinin menfaatleri bakımından değil, anonim ortaklığın kurumsal yapısının teminatını teşkil eden haklardır. Söz konusu haklar sahibinin rızası ile dahi ortadan kaldırılamayan pay sahipliği haklarını ifade eder ve bu yönüyle müktesep haklardan ayrılır.

Ortaklıkça ortadan kaldırılabilmesi yahut üzerinde değişiklik yapılmasındaki zorluk açısından yapılacak bir sıralamada vazgeçilmez haklardan sonra konumuzu oluşturan müktesep (kazanılmış) haklar (*wohlerworbene/unentziehbare Rechte*) gelmektedir. Müktesep hak kavramı yalnız anonim ortaklıklar hukukuna özgü bir kavram değildir ve genel olarak, bir hukuk öznesinin mal varlığına girmiş ve ancak malikinin rızası ile üzerinde tasarruf edilmesi söz konusu olan hakları ifade eder³. Anonim ortaklıklar bakımından ise özel olarak, ortaklığı yönetme yetkisine sahip çoğunluğun kararlarına tabi olmayan, pay sahibinin rızası olmaksızın çoğunluk tarafından ihlal edilemeyen haklar, pay sahiplerinin müktesep hakları olarak karşımıza çıkmaktadır⁴. Müktesep haklar da

¹ H. Domaniç, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İstanbul, 1988, s. 928.

² F. Von Steiger, Das Recht der Aktiengesellschaft in der Schweiz, Zürich, 1970, s. 174; A. Meier-Hayoz/ P. Forstmoser, Schweizerisches Gesellschaftsrecht, Bern 2004, § 16 N. 226; R. Meier, Die Aktiengesellschaft, Zürich, 2005, s. 170; M. Bauen/ R. Bernet, Schweizer Aktiengesellschaft, Zürich, 2007, N. 279; Ü. Tekinalp (Poroy/ Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, 2010, N. 870 c.

³ H. Arslanlı, Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler, İstanbul, 1960, s. 237.

⁴ Tanım ve geniş bilgi için bkz. W. R. Schlupe, Die wohlerworbenen Rechte des Aktionärs und ihr Schutz nach schweizerischen Aktienrecht, St. Gallen, 1955, s. 6 vd.; A. Siegwart, Kommentar zum schweizerischen Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, 5. Teil, Die Aktiengesellschaft, Allgemeine Bestimmungen, Zürich 1945, OR 646 N. 15 vd.; Meier-Hayoz/ Forstmoser, § 16 N. 224; Von Steiger, s. 173; T. Erem, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul, 1969, s. 163; O.

vazgeçilmez haklar gibi pay sahiplerinin bireysel olarak, elinde bulundukları pay/payların sermayeyi ne oranda temsil ettiğinden bağımsız olarak sahip olduğu haklardandır. Anonim ortaklık, pay sahiplerinin müktesep haklarına riayet etmek zorundadır⁵. Esasen bir hakkın müktesep hak olarak nitelendirilmesinde, genel kabule göre, adından da anlaşılacağı üzere, hakkın içeriği değil kazanılış şekli önem taşır⁶. Ancak anonim ortaklıklar hukukunda bu genel kaniya rağmen hakkın kazanılış tarzından ziyade nitelikleri ve pay sahibi bakımından sahip oldukları önem üzerinde durulmakta ve bir hakkın müktesep olup olmadığına ilişkin tespitler buna göre yapılmaktadır. Hakkın pay sahibi açısından arz ettiği öneme göre o hak vazgeçilmez yahut müktesep hak olarak adedilmekte yahut ortaklıkça o hak üzerinde serbestçe tasarrufta bulunulması mümkün görülmektedir.

III. Müktesep Hakların Türleri: Mutlak ve Nisbi Müktesep Hak Ayrımı

Öğretide, müktesep hakların, içeriğinde herhangi bir değişiklik yapıp yapılamaması bakımından mutlak ve nisbi müktesep hak olmak üzere iki kategoriye ayrıldığını görmekteyiz⁷.

Mutlak müktesep (*absolut wohlerworbenen*) haklar; pay sahibinin rızası olmadığı takdirde bertaraf edilemeyeceği gibi sınırlandırılmazlar da. Gerçek anlamda müktesep hak tanımı söz konusu haklar üzerinden yapılmaktadır. Örnek olarak pay sahiplerinin, sermaye taahütlerinin artırılmaması, ortaklığın tabiyetinin, türünün değiştirilmemesi, payların birleştirilmemesi yönünde mutlak müktesep hakları vardır⁸. Ancak pay sahibinin de rızası ile sözkonusu kararlar alınabilir.

İmregün, Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri, İstanbul, 1962, s. 109 vd.; *Tekinalp/ (Poroy/ Çamoğlu)*, N. 866 vd.

⁵ *Schluerp*, s. 266.

⁶ *Arslanlı*, s. 257; *O. İmregün*, Anonim Ortaklıklar, İstanbul, 1989, s. 327; *Poroy/ (Tekinalp/Çamoğlu)*, 8. Bası, N. 752; *M. Bahtiyar*, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, 2011, s. 175; *H. Pulaşlı*, Şirketler Hukuku Temel Esaslar, Adana, 2009, s. 435.

⁷ Mutlak-nisbi müktesep hak kavramları için bkz. *Schluerp*, s. 30 vd.; *W. Bürgi*, Das Problem des Minderheitensschutzes im scweizerischen Aktienrecht, SAG 29 (1956/57), s. 84; *Meier-Hayoz/ Forstmoser*, § 16, N. 221 vd; *Tekinalp/ (Poroy/ Çamoğlu)*, N. 867, 868.

⁸ *Tekinalp/ (Poroy/Çamoğlu)*, N. 867.

Bununla birlikte nisbi müktesep (*relativ wohlerworbenen*) haklar olarak bahsedilen kategorideki hakların müktesep hak niteliğinde olup olmadığı ise esasen tartışmalıdır. Eğer nisbi müktesep hakların varlığı kabul edilir ise, bu kategoriye dahil olan haklar birtakım somut ve özel durumlarda pay sahipleri, ortaklık ve alacaklıkların menfaatleri dolayısıyla, hakkın özüne dokunulmamak kaydıyla sınırlandırılabilir⁹. Pay sahiplerinin yıllık kardan pay alma hakkının ortaklıkça sınırlandırılabilmesi dolayısıyla kar payı hakkı yalnız bu yönüyle nisbi müktesep haklara örnek gösterilebilir¹⁰. Yargıtay'ın da son dönemlerdeki kararlarında, istisnai olarak sınırlandırılabilmesi ancak tamamen bertaraf edilememesi dolayısıyla kar payı hakkını “nisbi müktesep hak” olarak nitelendirdiğini görmekteyiz¹¹.

Meier Hayoz/ Forstmoser'e göre mutlak ve nisbi müktesep haklar arasındaki en önemli fark, mutlak müktesep hakların pay sahipleri yanında üçüncü kişileri ve ortaklık alacaklılarının da menfaatlerini ilgilendiren, oysa ki nisbi müktesep hakların yalnız pay sahiplerinin menfaatlerini ilgilendiren haklar olmalarıdır¹². Bu sebeple mutlak müktesep hakları ihlal eden genel kurul kararları butlan, nisbi müktesep hakları ihlal eden genel kurul kararları ise iptal yaptırımını ile karşı karşıya kalmalıdır¹³.

⁹ *Schlupe*, s. 31; *Tekinalp/ (Poroy/ Çamoğlu)*, N. 868.

¹⁰ *Siegrwart*, OR 646 N. 40; *Meier-Hayoz/ Forstmoser*, § 16, N. 221; *Tekinalp/ (Poroy/ Çamoğlu)*, N. 868.

¹¹ “O halde, mahkemece, kar payının güçlü bir **nispi müktesep hak olduğu** ve TTK'nun 469/2'nci maddesinin TTK'nun 385'inci maddeye bertaraf eden bir hüküm olmayıp, gerektiğinde uygulanması mümkün istisnai bir nitelik taşıdığı, pay sahibinin yeterli oranda kar payı üzerinde müktesep hakkı bulunduğu ve TTK'nun 469/2'nci maddesinin uygulanması gerektiğinde gerçekten şirketin inkişafı ve sürekli kar dağıtılabilir durumda tutulması için kar payı dağıtılmamasının uygun ve faydalı olup olmadığının ispat yükünün davalı şirkete yüklenerek, çeşitli ihtimalleri karşılaştırmalı olarak kapsayan içerikte bilirkişi raporu alınıp, hakların sakınılması ilkesi çerçevesinde genel kurul kararının iyiniyetli olup olmadığının saptanması gerekir iken, yazılı gerekçeyle eksik inceleme sonucu hüküm kurulması doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacılar yararına bozulması gerekmiştir.” (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2005/10060, K. 2006/13738, T. 21.12.2006)

¹² *Meier-Hayoz/ Forstmoser*, § 16, N. 221.

¹³ Bu hususta genel olarak mutlak emredici kanun hükümlerine aykırılığın butlanın tespiti, nisbi emredici kanun hükümlerine aykırılığın ise iptal davasına konu olacağı görüşünde *E. Moroğlu*, Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul, 2004, s. 56 vd. ve orada anılan yazarlar.

IV. Müktesep Hakların Ortadan Kaldırılması ve Sınırlandırılması Sorunu

Müktesep haklar, bir kere kazanıldıktan sonra, ilgilinin (hak sahibinin) rızası olmaksızın üzerinde tasarruf edilemeyen haklardır¹⁴. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere, vazgeçilmez haklar sahibinin rızası ile dahi bertaraf edilemez iken, müktesep hakların pay sahibinin rızası ile ortadan kaldırılması yahut sınırlandırılması olasıdır. Ancak söz konusu sınırlandırmanın yahut hakkın ortadan kaldırılmasının hangi esaslar dairesinde yapılacağı hususu Türk Öğretisinde tartışmalıdır.

Müktesep hakların ortadan kaldırılması ve sınırlandırılmasının ne şekilde yapılacağına ilişkin olarak öğretilerde farklı görüşler ileri sürülmüştür. *Tekinalp*’e göre, mutlak müktesep hakların değiştirilmesi için oybirliği aranmalıdır¹⁵. *Domanıç* ise, eTK 388/1’de (TTK 421/2) sayılan hususlar (ortaklığın tabiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini artırmak) haricindeki ana sözleşme değişikliklerinde pay sahiplerinin oy birliğinin aranmayacağını ifade ederken, Yargıtay Ticaret Dairesi’nin 30.04.1968 tarihli ve E. 1966/2594, K. 1968/2561 sayılı ve müktesep hakların değiştirilmesini bütün pay sahiplerinin rızasına bağlayan kararını bu yönüyle eleştirmektedir¹⁶. *Poroy* da yazmış olduğu, ortak

¹⁴ Yalnız ana sözleşmeyle tanınan hakların müktesep hak teşkil edebileceği, kanunda doğrudan doğruya pay sahibine tanınan hakların ise müktesep -kazanılmış hak olamayacağını savunan *Pulaşlı*’ya göre ise müktesep haklar yalnız “esas sözleşme ile kazanılmış olan ve sahibinin rızası olmadan tek yanlı olarak elinden alınamayan, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına tabi olmayan haklar” olarak tanımlanabilir. (*Pulaşlı, Şirketler*, s. 436). Oysa ki anasözleşmeye dayanan müktesep haklar, müktesep hakların yalnızca bir bölümünü teşkil eder. Kanunun tanıdığı bir takım haklar da, niteliği itibarıyla müktesep hak teşkil eder ve bir kısmı ise müktesep hak niteliğinde değildir.

¹⁵ *Tekinalp (Poroy/ Çamoğlu)*, N. 869 f.

¹⁶ *Domanıç*, s. 934. *Ansay*’ın ifadesi ile “Yargıtay’a göre (e)TK m. 385’de bahsi geçen müktesep haklara mutlak bir anlam verilmelidir. Kâr dağıtılması hakkı bir müktesep haktır. Bu hakta yapılacak bir değişikliğin ancak münferit pay sahibinin rızası ile mümkün olabileceği “açık ve kesin bir şekilde” hükme bağlanmıştır. Kâr dağıtılması hakkının sadece özüne dokunulamayacağı ve kaldırılamayacağı değil, “münferit pay sahiplerinin rızaları olmadan müktesep haklarda hiç bir değişiklik yapılamayacağı” kanunda emredilmektedir. Bu görüşü desteklemek için Yargıtay TK m. 388’e de dayanmaktadır. Bu maddede belli hususlarla ilgili statü tadili nisapları hükme bağlanmıştır. Müktesep hakları ilgilendiren tadiller hakkında m. 388’in bir hüküm getirmemiş olması bir “zühul” değildir. “Lüzum olmadığı için nisaptan bahsedilmemiştir”. Karar metni için bkz. *T. Ansay*, Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme

eserin yeni baskılarında yer verilmeyen ve bunun yerine ortak yazarların müktesep haklarla ilgili görüşlerine atıf yapılması tercih edilen bölümde, hak sahibinin bu haktan kendi rızası ile yoksun bırakılabileceğini, ancak oybirliğinin yalnız tabiyetin değiştirilmesi ve taahhütlerin artırılması kararlarına has olduğunu ifade etmektedir¹⁷.

Müktesep hakların sınırlandırılmasına yönelik genel kurul kararının oybirliği ile alınmasını arayan görüşler, müktesep hak olarak adlandırılan hakların bütün pay sahiplerine tanınmış olduğu varsayımına dayanmaktadır. Gerçekten de müktesep haklara aykırılık varsayımında, nisaba bakılmaksızın, hak sahibinin rızası olmadıkça, müktesep hakkı ihlal eden kararı yahut değişikliği kendisi açısından geçersiz saymak gerekir. Bu durumda, her ne kadar kimi hallerde, kararın oybirliği ile alınması gerekebilir ise de, her halde oybirliği aranacağı şeklinde bir kural getirmek, oybirliği aranacak ana sözleşme değişikliklerini sayan TTK. 421'e uygun değildir. İlk bakışta en azından mutlak müktesep haklardan vazgeçilebilmesi için oybirliği aranacağı düşüncesi akla uygun geliyorsa da, her durumda oybirliği gerektiğini söylemek doğru olmaz. Müktesep hakların tüm pay sahiplerine tanınmış olduğu hallerde oybirliği şartı aranır. Ancak istisnai durumların varlığı olasıdır. Örneğin her hangi bir pay grubuna imtiyaz olarak ana sözleşmesel müktesep hak tanınması halinde yalnız bu gruba ait pay sahiplerinin rızası da kendilerine tanınan müktesep haktan vazgeçilmesi için yeterli olacaktır. Bu bakımdan oybirliği yerine ilgili pay sahiplerinin rızasını aramak yeterlidir. Yargıtay'ın da bazı kararlarında yalnız “ilgili pay sahiplerinin” rızasını aramaktayken, çoğu kez müktesep hakları ihlal eden kararlar bakımından herhangi bir ayrıma gitmeksizin oybirliği aramakta olduğunu görmekteyiz¹⁸.

Uygulaması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1970, C. 27, S. 1-2, s. 119-138, s. 133.

¹⁷ *Poroy (Tekinalp/ Çamoğlu)* 8. Bası, N. 752.

¹⁸ “TTK.nun 385 nci maddesi hükmüne göre kar payı almak da dahil bazı ortaklık hakları müktesep hak niteliğindedir ve bu haklarda kural olarak ilgili pay sahiplerinin rızaları dışında hiçbir değişiklik yapılamaz” (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2004/2649, K. 2005/990, T. 10.2.2005).

V. Hangi Hakların Müktesep Hak Kategorisine Girdiği Hissusu ve 6102 Sayılı TTK.’daki Durum

Müktesep hakların ortadan kaldırılması yahut sınırlandırılmasının yalnız pay sahibinin rızası dâhilinde mümkün olduğu kuralı (nispi müktesep haklar bundan ayrı olmak üzere) kabul edilmekle birlikte; görüldüğü üzere kuralın nasıl uygulanacağını belirlemek aynı ölçüde kolay değildir. Benzer şekilde, hangi hakların müktesep hak kategorisine girdiği ve hangi hakların vazgeçilmez hak niteliğinde olduğu da tartışmalıdır.

Mehazı olan 1991 değişikliği ile mülga İsv.BK. 646’ya¹⁹ paralel olarak, eTK. 385/II’de müktesep hak kavramına yer verildiği ve birtakım hakların müktesep haklar olarak sayıldığı görülmekteydi. Maddeye göre, *müktesep haklar; kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmıyan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan, hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır* (eTK. 385/II). Ancak maddede müktesep hak olarak sayılan genel kurula katılma, oy kullanma ve iptal davası açma haklarından sahibinin rızası ile dahi vazgeçilemeyeceği; bu yüzden söz konusu hakların oybirliği ile değiştirilebilecek müktesep haklardan olmadığı öğretide haklı olarak ifade edilmekteydi²⁰. Bu durumda söz konusu hakları, yukarıda ifade ettiğimiz üzere nitelikleri itibariyle müktesep haklardan ayrı bir kategori olan, İsv. BK. m. 706, b.’de ve TTK. 447/1, a ve 452’de zikredilen “vazgeçilmez haklar” olarak nitelendirmek yerinde olacaktır.

Öğretideki eleştiriler doğrultusunda 6102 Sayılı TTK.’nın, eTK.’nın 385. maddesini karşılayan 452. maddesinde müktesep ve vazgeçilmez haklardan ayrı ayrı bahsedilmekte, bahsettiğimiz hatalı sayımdan vazgeçilerek eTK. 385’in ikinci fıkrasına yer verilmemektedir. Anı-

¹⁹ “Pay sahiplerinin müktesep hakları, onların rızası olmaksızın kaldırılamayan haklarıdır. Müktesep haklar, doğrudan doğruya kanundan, ana sözleşmeden, yahut genel kurul kararlarından dolayı ortaya çıkabilir. Oy hakkı, iptal davası açma, kar payı ve tasfiye bakiyesine katılma hakları kanunda sayılan müktesep haklardır. Ancak bu sayım sınırlayıcı olmayıp kanunda sayılan haklar örnek niteliğindedir” (BGE 120 II 47).

²⁰ *Domanıç*, s. 932; *İmregün*, AO, s. 329; *Bahtiyar*, s. 176; *Pulaşlı*, s. 436-437. İsviçre Hukukunda da benzer şekilde, yürürlükten kaldırılan İsv. BK. 646’da sayılan kar payı alma, iptal davası açma, oy kullanma gibi hakların müktesep haklar arasında sayımı eleştirilmekteydi. Bkz. *Von Steiger*, s. 174-175; *Siegwart*, N. 26 vd.

lan hükme göre; “Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; müktesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır.” Görüldüğü üzere TTK. 452’de, eski kanunda yer alan; münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamayacağı (eTK. 385/I) ifadesine yer verilmemiş, bunun yerine müktesep ve vazgeçilmez haklar saklı olarak bütün ana sözleşme hükümlerinin genel kurulca değiştirilebileceği ifade edilmiştir.

Maddede bir sayıma yer verilmemesi yerinde olmakla birlikte hüküm eleştiriye açıktır. Öncelikle, müktesep haklar gibi tartışmalı bir kategoriye bünyesinde barındırmaya devam eden kanunun, bu hususta genel kabul görmüş olan müktesep haklarda sahibinin rızası olmadan değişiklik yapılamayacağı yönündeki önermeye maddenin yeni halinde yer vermemesi doğru değildir. Bu husus öğreti ve yargı kararlarında kabul edilmekle birlikte kanunda yer verilmemesi tercihin bilinçli olup olmadığı gibi yeni tartışmaları beraberinde getirecektir.

Öte yandan, maddede herhangi bir ayrıma gidilmeksizin, vazgeçilmez ve müktesep haklar saklı olmak üzere ana sözleşme hükümlerinin değiştirilebileceği ifade olunmaktadır. Bu yüzden, hükmün zıt anlamından, gerek müktesep, gerek vazgeçilmez hakların, sahibinin rızası ile dahi kaldırılamayacağı gibi bir sonuca varmak dahi mümkündür. Maddede vazgeçilmez ve müktesep haklar arasında bir ayrıma gidilmemiş olması dolayısıyla, söz konusu düzenleme, her iki hak kategorisinin niteliği bakımından karışıklığa yol açacak ve aradaki farkı anlaşılacak tarzda düzenlenmiştir. Bundan başka, madde gerekçesinde de vazgeçilmez ve müktesep hak ayırımının ne şekilde yapıldığı anlaşılammakta ve vazgeçilmez haklardan müktesep hakların bir türü olarak bahsedilmektedir. Oysaki müktesep hakların özelliği, sahibinin rızası ile “vazgeçilebilir” olmasıdır ve bu sebeple, vazgeçilmez haklar müktesep hakların bir türünü oluşturamaz. Kanunda müktesep haklara ilişkin hiçbir surette değişiklik yapılamayacağı yönünde anlaşılmaya açık bir hüküm getirilmesi ve gerekçede vazgeçilmez hakların müktesep haklardan sayılması, bu bakımdan doğru olmamıştır²¹.

²¹ Aynı yönde, *Moroğlu*, Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul, 2009, s. 249.

VI. Müktesep Hak Kavramının Terkedilmesi Yönündeki Görüşler ve Mehaz İsviçre Hukuku'ndaki Durum

Gerek müktesep hak kavramının tanımı gerekse içeriği yönünden var olan tartışmalar bakımından, öğretilerde teklif edilen çözüm; pay sahiplerinin haklarının ne ölçüde değişikliğe tabi tutulabileceğinin değerlendirilmesinde, niteliği ve kapsamı tartışmalı olan müktesep hak kavramından vazgeçilmesi ve hakkın sınırlandırılması yahut ortadan kaldırılmasında, MK. 2'de yer alan *dürüstlük kuralının* ve anonim ortaklıklar hukukundaki özel görünümünün (*hakkın sakınılarak kullanılması ve pay sahiplerine eşit işlem uygulanması*) göz önünde bulundurulması olmuştur²².

Yargıtay'ın da öğretilere atıf yaparak kimi kararlarında müktesep hak kavramından vazgeçilmesini teklif etmemekle birlikte;

"Davalı şirket anasözleşmesinin 10. maddesinde öngörülen ve pay devri halinde diğer ortakların önalım hakkı bulunduğu ilişkin hüküm; T.T.K.nun 385/2. maddesinde tanımlanan ve örnekleri sayılan kazanılmış (müktesep) hak niteliğinde değildir. Sözleşmenin anılan hükmünün, yakın akrabalar yönünden değiştirilmesinin, ortak çıkarlara zarar verdiği öne sürülemediği gibi; hakkın kötüye kullanılması ya da objektif iyiniyet-dürüstlük kurallarına aykırılığı da söz konusu edilemez. Anonim ortaklık sözleşmesinin hangi hükümlerinin değiştirilebileceği sorunu; o hükmün niteliğine, onunla güdülen amaç ve korunan çıkara göre çözümlenmelidir. Ayrıca, bu konuda Ticaret Yasasının 381. ve Medeni Yasanın 2. maddelerinde öngörülen objektif iyiniyet ve dürüstlük kuralları da gözetilmelidir. Bilimsel öğretinin yaklaşımı da bu doğrultudadır. (Prof. Reha Poroy-Prof.Ünal Tekinalp, Prof.Ersin Çamoğlu, "ortaklıklar Hukuku" İstanbul 1975 C.1. Sh. 467; Prof. Dr.Oğuz İmregün "Anonim Ortaklıklar" İstanbul 1974, Sh.260-263; Doç.Dr. Fehiman Tekil "Şirketler Hukuku" Anonim Şirketler" İstanbul 1976 Sh.476) Dava konusu değişikliğin, objektif ölçü ve nedenlere dayalı olduğu ve haklı nitelik taşıdığı da açıktır."

²² İmregün, AO, s. 330; Poroy (Tekinalp/ Çamoğlu), 8. Bası, N. 752; Bahtiyar, s. 176, Pulaşlı, s. 437.

pay sahiplerinin haklarına ilişkin ana sözleşme hükümlerinden hangilerinin değiştirilebileceğinin belirlenmesinde müktesep hakların yanı sıra dürüstlük kuralına da atıf yapmaktadır.²³

Son dönemde, müktesep hak kavramının terkedilmesi yönündeki görüşlerin önemli dayanaklarından birisi, İsviçre Hukukunda da, öğretideki görüşler neticesinde konuyu düzenleyen İsv. BK. m. 646'nın 1991 değişikliği kapsamında yürürlükten kaldırılmış olmasıdır. *Moroğlu* da eserinde, müktesep hakların kanundan çıkarıldığı İsviçre Hukuku'nda yanlıştan dönüldüğü, mutlak-nisbi müktesep hak ayırımının yapay ve yanlış olduğu, buna bir de vazgeçilmez haklar gibi bir yanlışın eklendiğini ileri sürerek TTK. 452'yi eleştirmektedir²⁴.

Ancak konu tartışmaya açıktır. Gerçekten de İsv.BK'da, mülga m. 646'da olduğu tarzda müktesep hakları (*wohlerworbene Rechte*) açıkça zikreden bir hüküm mevcut değildir. Nitekim İsviçre Federal Mahkemesi'nin konuyu algılayış biçimi de müktesep hak kavramına kanunda yer verilmediği yönündedir. Federal Mahkeme'ye göre;

“Eski ortaklıklar hukukunda, müktesep hakların korunması başlığı altında 646. maddede, pay sahiplerinin rızaları olmaksızın ortadan kaldırılamayan haklar düzenlenmişti. Ancak revize edilen yeni şirketler hukukumuzda, pay sahiplerinin müktesep hakları terimi artık kullanılmamaktadır. Kavramın tanımındaki güçlükler ve m. 646'da sayılan listenin tartışmalı ve yetersiz oluşu neticesinde uygulama (BGE 121 III 420; BGE 121 III 420) ve öğretide ifade edilmeye başlanan görüşler bu sonuca yol açmıştır. Öğretide teklif edilen mutlak-nisbi müktesep hak ayırımına da (WALTER RENÉ SCHLUEP, Die wohlerworbene Rechte des Aktionärs und ihr Schutz nach schweizerischem Recht, Diss. St. Gallen 1955, S. 18 f., 20 f., 30 ff., S. 415 f.) kanunda yer verilmemiştir”²⁵.

Ancak İsviçre öğretisinde bazı önemli yazarlar; hakim görüşten farklı olarak, kanunda müktesep hakkın yalnız tanımı ve örneklendirilmesinden vazgeçildiği; İsv. BK. 706, b.'de butlan sebepleri arasında “alınamayan ve vazgeçilemeyen” (*unentziehbare und unverzichtbare*) haklara ilişkin ihlallerin sayılması dolayısı ile esasen müktesep hakların

²³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E. 1982/1551, K. 1982/2136, T. 6.5.1982.

²⁴ *Moroğlu*, s. 249-250.

²⁵ Federal Mahkeme, 1994 tarihli kararında yukarıdaki ifadeleri kullanarak mevcut durum hakkındaki görüşünü ifade etmiştir. (BGE 121 III 420).

mevcudiyetini koruduğu; zira vazgeçilmez hakların yanında sözü edilen -sahibinin rızası olmaksızın- alınamayan (*unentziehbare Rechte*) hakların aslında müktesep haklar olduğu görüşünü ileri sürmektedir²⁶. Bundan dolayı, anılan yazarlara göre mutlak ve nisbi müktesep hak ayrımı da kanunda varlığını korumaktadır.

Türk Hukuku’nda *Tekinalp*’in de aynı yönde, İsv.BK. 706, b.’deki “*pay sahibinden izni olmadan alınamayan*” ve “*pay sahibinin vazgeçemeyeceği*” haklar şeklindeki sınıflandırmanın müktesep ve vazgeçilmez haklara işaret ettiği görüşünde olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanısıra, yazara göre; İsv.BK.’da yalnız müktesep hak nitelendirmesinden vazgeçilmiş, bu hususta sanılandan farklı olarak öğretilerdeki müktesep hak karşıtı yaklaşım değil İsv.BK. 646’da yapılan örneklendirmenin eTK. 385’deki gibi iyi birer seçim olmayışı etkili olmuştur²⁷. *Yanlı*’ya göre de, müktesep haklara ilişkin yapılan bu sayım yerinde olmadığı için sözü edilen madde kaldırılmış ancak hukuki durumda maddi bir değişiklik hedeflenmemiştir²⁸. Nitekim 6102 sayılı TTK’da da bu görüşün izleri görülmektedir. Mehazı İsv.BK. 646 olan eTK. 385’deki tanım ve sayıma yer verilmemesi, bunun yerine ana sözleşme değişikliklerine ilişkin TTK. 452’de müktesep ve vazgeçilmez hakların yalnız ismen sayılması ve butlana ilişkin TTK. 447’de

²⁶ *Meier-Hayoz/ Forstmoser*, § 16, N. 209 vd.; *P. Böckli*, Schweizer Aktienrecht, Zürich 2009, § 16, N. 109 vd.; aynı yönde, *Hartmann/ Martig*, Schweizerisches Aktienrecht: Ein Überblick für die Praxis, Zürich, 2003, s. 38. Aynı yönde görüş bildiren *Meier* de, alınamayan hakların eski hukukta müktesep haklara karşılık geldiğini ve pay sahibinin rızası olmadan ortadan kaldırılamayacağını ifade etmektedir. (*Meier*, s. 170).

²⁷ *Ü. Tekinalp*, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişilik Ortaklığın Esasları, İstanbul, 2011, s. 195, 196. Yazara göre; “İsviçre’nin müktesep hakları kaldırdığı düşüncesi ve algılması ise bilimsel yönden doğru değildir; yüzeysel bir incelemenin ve düşüncenin ürünüdür.” Benzer şekilde İsviçre Hukuku’nda müktesep hakların varlığını koruduğu yönünde; *H. Pulaşlı*, 6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi Ankara, 2011, § 39, N. 1-6. Yazar, yasada müktesep hakkın ismen zikredilmesinden vazgeçilmiş ise de hakkın durumuna ilişkin hiçbir maddi değişiklik yapılmadığı, pay sahiplerinden alınamaz nitelikte hakların mutlak müktesep haklar olduğu; ancak farklı olarak; nisbi müktesep hakların yasa ile kaldırıldığı görüşündedir.

²⁸ *V. Yanlı*, “Anonim Ortaklıklarda Karın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir mi?” İUHFM, C. LV, S. 4 (1997) (Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl’a Armağan Sayısı), s. 203.

vazgeçilmez hakların ihlalinin bir butlan sebebi olarak sayılması bu doğrultuda anlaşılmaktadır.

VII. Sonuç

İsviçre Hukuku'nda müktesep hak kavramından tamamen vazgeçildiğini söylemek mümkün değildir. Her ne kadar maddede ismen müktesep haklardan bahsedilmiyor ise de, İsv.BK. 706, b.'de vazgeçilmez haklar kategorisinin yanında varlığını devam ettiren (sahibinin rızası olmaksızın) alınamayan haklar, esasen müktesep haklardan başka bir şey değildir. Zira yukarıda öğretilde yaygın kanı doğrultusunda müktesep hakları, sahibinin rızası olmaksızın bertaraf edilemeyen haklar olarak tarif edildiğini belirtmiştik. Bu halde “*alınamayan*” haklardan kastedilen müktesep haklar olmalıdır. Hak sahibinin elinden “*alınamıyor*” ise demek oluyor ki bu hak sahibinin rızası ile verilebilen bir haktır; sahibinin rızası ile elinden alınması mümkündür. Vazgeçilmez haklarla birlikte anıldığı da dikkate alınır, işaret edilen müktesep haklardır. Aslında alınamayan haklar deyimi, yoruma açık olmakla birlikte müktesep hak ifadesini tercih etmekten daha başarılı bir anlatım sayılabilir; zira belirtildiği üzere “*müktesep*” ifadesi içerikten ziyade kazanılış tarzını işaret etmekte ve ana sözleşme dışında kanunla pay sahibine verilen hakların kazanılmış sayılıp sayılamayacağı tartışmasına da sebebiyet vermektedir²⁹.

Bununla birlikte, İsviçre Hukuku'ndan yola çıkarak, müktesep hakların İsv. BK.'da ne varlığı ne de yokluğu, bu anlamda söz konusu haklara TTK.'da yer verilip verilmemesi hususunda tek başına bir gerekçe teşkil edemez. Görüldüğü üzere hakkın tarif, kapsamı, türleri üze-

²⁹ Türk Hukuku'nda *Pulaşlı*, müktesep haktan çıkan anlama göre kazanılmış bir hakkın mevcudiyetine ihtiyaç olduğunu, *Arslanlı*'ya atfen “iktisap kavramıyla pay sahiplerinin hukuki işlem ile elde ettiği hakların bütünü” nün kastedildiğini belirterek müktesep haktan bahsedebilmek için hakkın ana sözleşme ile kazanılmış olması gerektiğini savunmaktadır. Yazar kanundan doğan müktesep hakları ise mutlak müktesep haklar olarak tarif etmektedir (*Pulaşlı*, *Şerh*, § 39, N. 1411). Ancak söz gelimi pay sahiplerinin kar payı hakkı, yazarın da kabul ettiği üzere (*Pulaşlı*, *Şerh*, § 37, N. 7) bir yönüyle nisbi mükteseptir ve fakat kanundan doğan bir haktır. Öte yandan *Arslanlı*, müktesep haktan bahsedebilmek için müktesep tabirinden çıkan anlama göre ana sözleşme ile iktisap gerektiğinin anlaşılacağı, ancak iktisap edilmiş bir hakkın mevcudiyetine gerek olduğu ve bu hakkın kanunla da tanınmış olabileceği, zira kanunun pay sahiplerine resen tanıdığı hakların emredici mahiyette tanınmış haklar olduğu ve ana sözleşmenin emredici hükümlere aykırı olmayacağını belirtmektedir (*Arslanlı*, s. 242).

rinde tartışma ve bir anlamda belirsizlik vardır. Denilebilir ki, dürüstlük kuralı ve eşit işlem ilkesinden hareketle pay sahiplerinin haklarında yapılacak sınırlandırmaların çerçevesini çizmek yeterli olabilir. Ancak müktesep hak kavramı korunduğu için söz konusu tartışmalar 6102 sayılı TTK. hükümleri dairesinde de devam edecektir. Öte yandan, netice itibarıyla pay sahiplerinin haklarını çoğunluğa karşı korumayı amaç edinen bir araç olarak müktesep haklara yer verilmesini tamamen olumsuz olarak değerlendirmek de doğru değildir. Eğer sahibinin rızası olmaksızın elinden alınamaması kıstasının varlığı dikkate alınır ise, pay sahiplerinin haklarını ihlal eden genel kurul kararları yahut ana sözleşme değişikliklerinin geçerli olup olmadığını tespit etmek bakımından hak sahibinin rızası bulunması kolayca belirlenebilir ve objektif bir kıstastır. Yapılan düzenleme açısından ise, en azından eTK. 385/II’deki hatalı sayıma yer verilmemesi ilgili düzenleme bakımından isabetli olmuştur³⁰.

Bununla birlikte, esasen çok tartışmalı olan ve anonim ortaklıklara ilişkin kanun hükümlerinin neredeyse tamamını emredici norm haline getiren TTK. 340’ın varlığı da pay sahiplerine kanunda tanınan hakların bertaraf edilmesi veya kısıtlanmasının önünde önemli bir engel-

³⁰ Sayımdan söz etmişken bu bahiste vazgeçilmez hakları ihlal eden genel kurul kararlarının da batıl olacağını düzenleyen TTK. 447’ye değinmek gerekir. Her ne kadar müktesep hakların sayımının hatalı olduğundan bahisle bu yöntem terk edilmiş ise de TTK. 447, a.’da vazgeçilmez nitelikteki hakların bazılarını adları ile sayılmıştır. Maddede pay sahibinin genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilmez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran kararlarının batıl olduğu ifade edilmektedir. Maddede özellikle denildiği için, sınırlayıcı bir sayıma gidilmemiş olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, maddenin (b) bendinde pay sahibinin bilgi alma inceleme ve denetleme haklarından; (c) bendinde, ortaklığın temel yapısını bozan kararlardan bahsedilmektedir. Söz konusu bentlerde sayılanların vazgeçilmez haklar içerisinde sayılmayışı, eleştiriye açıktır. Hükmün incelemesini içeren eserinde *Tekinalp*, söz konusu hakları da vazgeçilmez haklar içerisinde değerlendirmekte, ayrıca ihlali sonucunu butlan olarak gördüğü hakların tümünü dâhil ederek geniş bir liste vermektedir (bkz. *Tekinalp, Yeni Ortaklıklar*, s. 199-201). Bu husus tartışmaya açıktır. Öte yandan, anılanlardan bir kısmının, özellikle (a) ve (b) bentlerinde sayılanların pay sahiplerinin bireysel çıkarlarına ilişkin ve bu anlamda iptal davasına konu olması gerektiği savunulanlardan olması da (bkz. *Moroğlu*, s. 187-188; *M. Bahtiyar*, TBB, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Toplantıları, I-II- III, Ankara, 2008, s. 921) butlan yönünden ayrı bir tartışma konusudur.

dir³¹ ve yapılacak değişikliklerin geçerli olup olmadığının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

AKDAĞ GÜNEY N. ; “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Esas Sözleşmesinin ve Sözleşme Değişikliğinin Tescili ve Tescilin Etkileri”, REGESTA 1/2011

ANSAY T. ; Anonim Ortaklıklar ve Mahkeme Uygulaması, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1970, C. 27, S. 1-2

ARSLANLI H. ; Anonim Şirketler I, Umumi Hükümler, İstanbul, 1960

BAHTİYAR M. ; Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, 2011

BÖCKLİ P. ; Schweizer Aktienrecht, Zürich 2009, § 16, N. 109

DOMANIÇ H. ; Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İstanbul, 1988

EREM T. ; Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul, 1969

HARTMANN/MARTIG, Schweizerisches Aktienrecht: Ein Überblick für die Praxis, Zürich, 2003

İMREGÜN O. ; Anonim Ortaklıklar, İstanbul, 1989

İMREGÜN O. ; Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri, İstanbul, 1962

MEIER-HAYOZ/ Forstmoser; § 16, N. 209

MOROĞLU E. ; Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Kanunu Tasarıları, Değerlendirme ve Öneriler, İstanbul, 2009

MOROĞLU E. ; Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul, 2004

PULAŞLI H. ; 6102 Sayılı Kanuna Göre Şirketler Hukuku Şerhi Ankara, 2011, § 39, N. 1-6

³¹ TTK. 452'nin. TTK. 340'da yer alan kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça izin verilmişse sapılabileceği düzenlemesi gözönüne alınarak değerlendirilmesi gerektiği yönünde bkz. N. Akdağ Güney, “6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Esas Sözleşmesinin ve Sözleşme Değişikliğinin Tescili ve Tescilin Etkileri”, REGESTA 1/2011, s. 45.

PULAŞLI H. ; Şirketler Hukuku Temel Esaslar, Adana, 2009

STEIGER F. Von; Das Recht der Aktiengesellschaft in der Schweiz, Zürich, 1970

TEKİNALP Ü. ; Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişilik Ortaklığın Esasları, İstanbul, 2011

TEKİNALP, Ü/ POROY/ ÇAMOĞLU, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul, 2010, N. 870 c

YANLI V. ; “Anonim Ortaklıklarda Karın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir mi?” İUHFM, C. LV, S. 4 (1997) (Prof. Dr. Orhan Münir Çağıl'a Armağan Sayısı)

ANONİM ŐIRKETLERİN KENDİ HİSSELERİNİ İKTİSABI YASAĞINA İLİŞKİN İSTİSNALARIN ŐIRKET YAPILANDIRMALARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE EXEMPTIONS OF THE PROVISION RESTRICTING COMPANIES TO PURCHASE THEIR OWN SHARES IN TERMS OF COMPANY RESTRUCTURING

Yusuf Gökhan PENEZOĞLU*
Gamze DURGUN**

ÖZET

6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu (“Yeni TTK”) ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda yer alan anonim Şirketlerin kendi paylarını iktisap veya rehin olarak kabul edebilmeleri konusundaki istisnai haller dışındaki mutlak sınırlamadan vazgeçilerek Şirketlere belli koşullar dahilinde kendi paylarını esas veya çıkarılmış sermayelerinin onda birini aşmayacak miktarda iktisap edebilmeleri yönünde düzenleme getirilmiştir.

Makalenin konusunu; anonim Şirketlerde bölünme, birleşme gibi yapılandırma araçlarının daha efektif uygulanmasına ve Şirketlerin vergisel avantajlardan yararlanmalarına imkan sunan Yeni TTK ile getirilen reform niteliğindeki değişikliklerin vergi uygulamaları aÇısından doğuracağı etkileri oluŐurmaktadır.

ABSTRACT

The absolute restriction for joint stock companies to purchase or to pledge its own company shares -excluding some exceptional conditions- under TTK No. 6762 has been waived with the New Turkish Commercial Code numbered 6102 (“New TTK”). Due to the provision of the New TTK, it shall be valid in law to purchase and put in pledge its

* Ernst & Young Vergi Bölümü Ortağı

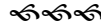
** Ernst & Young Vergi Bölümü Uzmanı

own company shares with the limitation of 10% of the principal or issued capital at maximum under specific conditions.

The subject of the article is the evaluation of the impacts of the new revolutionary legal arrangements which enables effective implementation of restructuring methods -such as spin-off and merger- which in turn will result in the joint stock companies to benefit from the tax advantages.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, İktisap, Rehin, Vergi, Birleşme, Bölünme

Keywords: *Joint Stock Companies, Acquisition, Pledge, Tax, Merger, Spin-off*

I. GİRİŞ

XX. yüzyılın başından beri kıta Avrupası'nda uygulanmakta olan anonim şirketlerin kendi paylarını satın almaları veya rehin olarak kabul etmeleri yasağı, belli istisnalarla yumuşatılmaya çalışılmıştır. İlk olarak Alman sisteminde söz konusu olan istisnasız yasak şu anda Avrupa'da uygulanmamaktadır. Ülkemizde ise halen yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") 329'uncu maddesi hükmü uyarınca söz konusu yasak toplam altı adet istisna ile yumuşatılmıştır¹. Yasağa ilişkin kural ve istisnalar İsviçre Borçlar Kanunu'ndan aynen alınmıştır.

Bugün ise Avrupa Birliği'nin ("AB") 77/91 sayılı 13/12/1976 tarihli kuruluş ve sermayenin korunmasına ilişkin "sermaye yönergesi" diye anılan İkinci Yönerge²'yi hukukumuza yansıtan 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ("Yeni TTK") ile anonim şirketlerin kendi payla-

¹ ÖZDAMAR, Mehmet; Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmesi (TTK.md.329), Yetkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 164

² Second Council Directive of 13 December 1976 on coordination of safeguards which, for the protection of the interests of members and others, are required by Member States of companies within the meaning of the second paragraph of Article 58 of the Treaty, in respect of the formation of public limited liability companies and maintenance and alteration of their capital, with a view to making such safeguards equivalent (77/91/EEC)

rını iktisap edemeyeceği yasağına reform niteliği taşıyan yeni düzenlemeler getirilmiştir.

Makalemizin konusunu 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap edebilmesi yasağına ilişkin istisnaların vergi uygulamaları açısından etkileri oluşturmaktadır.

Bu kapsamda makalemizde öncelikle TTK ve Yeni TTK hükümlerine yer verilecek, ardından Yeni TTK'daki düzenlemelerin anonim şirketlerin vergi uygulamaları açısından etkileri üzerinde durulacaktır.

II. 6762 SAYILI ESKİ TÜRK TİCARET KANUNU'NDAKİ DURUM

Anonim şirketlerin kendi paylarını satın almaları veya rehin olarak kabul etmeleri 6762 sayılı TTK'da kural olarak yasaklanmıştır. Madde başlığı "*Şirketin kendi hisse senetlerini satın alması*" olan TTK'nın 329'uncu maddesinde istisnai haller dışında şirketlerin ortakların paylarını temsil eden hisse senetlerini temellük edemeyeceği yani satın alamayacağı gibi rehin olarak da kabul edemeyeceği düzenlenmiştir. Kanun'a göre bu senetlerin temellükü veya rehin alınması neticesini doğuran sözleşmeler de geçersizdir.

TTK'nın 329'uncu maddesindeki yasak, sadece anonim şirketler bakımından geçerli olup limited ortaklıkların kendi paylarını iktisabı TTK'nın 526'ncı maddesinde düzenlenmektedir³. Makalemizin konusunu anonim şirketlerin kendi paylarını iktisabı yasağı ve bunun istisnaları oluşturmakta olduğundan limited şirkete ilişkin kurallara bu maddede değinilmemektedir.

Hisse senetlerinin iktisabı yasağına aykırı davranılması halinde yapılan sözleşmeler hükümsüzdür. Geçersizlik hem borçlanma hem de tasarruf işlemlerini kapsar⁴. Kanuna aykırı şekilde elde edilen payların ilk fırsatta devredilmeleri ve bu devir esnasında ortaklığın zarar görmemesine dikkat edilmesi gerekir. Yasağa aykırı davranarak ortaklığın za-

³ 6762 sayılı TTK'nın 526'ncı maddesine göre, sermaye koyma borcu tamamen yerine getirilmedikçe payların şirket tarafından iktisabı veya rehin olarak kabulü muteber değildir; meğerki bu işlemler esas sermayeye iştiraktan doğmayan alacakların ödenmesi maksadıyla vukubulsun.

⁴ POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin; Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 11. Bası, Ekim 2009, s.501

rar görmesine neden olan yöneticiler ve paylarını devreden ortaklar ortaya çıkan zarardan sorumludur⁵.

TTK'da, İsviçre'deki düzenlemeye paralel olarak, anonim şirketlerin paylarını iktisap yasağının altı istisnası vardır. Bu istisnalar sayesinde katı yasağın olumsuz sonuçlarının kısmen de olsa giderilmesi sağlanmaya çalışılmıştır⁶.

Hangi hallerde anonim ortaklığın kendi hisselerini almasının yasak kapsamında değerlendirilmeyeceği TTK'nın 329'uncu maddesinde 6 madde halinde sayılmaktadır:

1. Hisse senetlerinin anonim şirket sermayesinin azaltılması amacıyla iktisap edilmesi
2. Hisse senetlerinin şirket alacağının tahsili amacıyla iktisap edilmesi
3. Payların bir mamelekin veya işletmenin temellükü dolayısıyla iktisap edilmesi
4. Payların iktisabının veya rehin alınmasının ortaklığın konusuna girmesi
5. Payların anonim şirket çalışanları tarafından rehin amacıyla tevdi edilmesi
6. Payların ivazsız iktisap edilmesi

Anılan hükme göre, devralınan hisse senetleri 1'inci bentte yazılı halde derhal imha edilir ve bu hususta tutulan zabıt ticaret siciline verilir. Diğer hallerde ise bu senetler ilk fırsatta elden çıkarılır.

Yukarıda yer verilen istisnalar kapsamında, örneğin bir malvarlığının veya işletmenin iktisabı dolayısıyla, kendi paylarını zorunlu olarak iktisap eden anonim ortaklığın bu hisseleri ilk fırsatta elden çıkarması gerekmektedir. Kanunda "ilk fırsatta" şeklinde ifade edilen bu süre belli olmadığı gibi sınırsız da değildir⁷. Şirket yönetim kurulu, payları en uygun zamanda devretmek zorundadır.

Bu nedenle gerek istisna kapsamındaki işlemler sonucunda olsun gerekse istisna kapsamında olmayan işlemler sonucunda olsun, kendi

⁵ ÖZDAMAR, a.g.e. s.249

⁶ ÖZDAMAR, a.g.e. s. 184

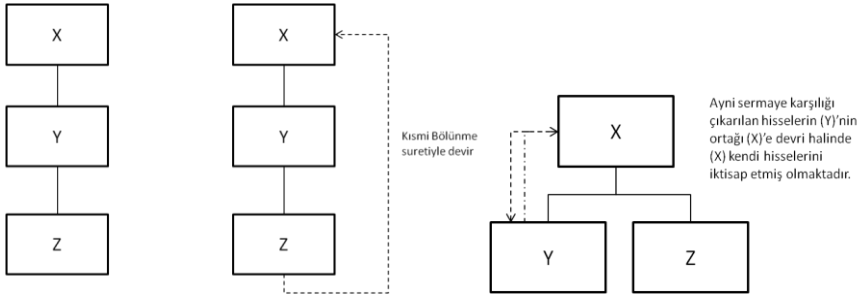
⁷ İMREGÜN, Oğuz; Anonim Ortaklıklar, IV: Bası, İstanbul 1989 s.375

paylarını iktisap etme yasağı şirketlerin yeniden yapılandırılmalarında serbestçe hareket edebilmelerine engel teşkil etmektedir.

Örneğin, bir holding (ana ortaklık) yavru ortaklığın paylarının %90'ına sahiptir. Eğer yavru ortaklık da Holding'in paylarını satın alacak olursa, bu durum Holding'in dolaylı bir tarzda kendi paylarını alması anlamını taşıyacaktır.

Yine örneğin, (X), (Y), (Z) şirketleri anonim şirketlerdir. (X) şirketi (Y) şirketinin; (Y) şirketi de (Z) şirketinin sermayesine ortaktır. (Y) şirketinin sahip olduğu (Z) şirketine ait iştirak hisselerinin (X) şirketine kısmi bölünme kapsamında devri ve devir sonucu (X) şirketi tarafından ihdas edilecek hisselerin (Y) şirketinin ortaklarına verilmesi halinde, (X) şirketinin (Y) şirketinin ortağı olması nedeniyle, (X) şirketi kendi hisselerine sahip olmaktadır.

Örnek olay aşağıdaki şekilde şematize edilmiştir.

Örnek olayda, (X) şirketi kısmi bölünme sonucu zorunlu olarak kendi paylarını iktisap etmiş olmaktadır. Bu halde, TTK'nın 329'uncu maddesinde yer alan yasağa aykırı davranılmaktadır. Şirketin kendi paylarının iktisabına neden olan kısmi bölünme işlemi, TTK'da sayılan istisnalardan biri ile de bağdaşmamaktadır. Dolayısıyla, Kanuna aykırı şekilde fakat zorunluluk gereği iktisap edilen bu payların ilk fırsatta elden çıkarılması veya şirketçe sermaye azaltımına gidilerek hisse senetlerinin imha edilmesi gerekmektedir.

TTK'da mevcut olan anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap edebilmesi yasağı ve yasağın istisnalarının, grup şirketlerinin yeniden yapılandırılması kapsamında yapılan işlemlerde şirketlerin kendi paylarını zorunlu olarak iktisap etmesi hallerine bir çözüm getirmediği açıktır. Bu kapsamda 6102 sayılı Yeni TTK ile getirilen düzenlemelerin, şirket yapılandırma işlemleri açısından engelleri yumuşatmaya yönelik olduğu söylenebilir.

III. 6102 SAYILI YENİ TÜRK TİCARET KANUNU'NDAKİ DURUM

a) Genel Olarak

6102 sayılı Yeni TTK'da, yürürlükteki TTK'daki istisnai haller dışındaki mutlak sınırlama kaldırılarak genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi şartıyla, en çok beş yıl için geçerli olacak şekilde şirketlere kendi paylarını⁸ esas veya çıkarılmış sermayelerinin onda birini aşmayacak miktarda iktisap ve rehin olarak kabul edebilmeleri yönünde izin verilmiştir.

6102 sayılı Yeni TTK'nın 379'uncu maddesi aşağıdaki şekildedir:

“(1) Bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemez. Bu hüküm, bir üçüncü kişinin kendi adına, ancak şirket hesabına iktisap ya da rehin olarak kabul ettiği paylar için de geçerlidir.

(2) Payların bu çerçevede iktisap veya rehin olarak kabul edilebilmesi için, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi şarttır. En çok 5 yıl için geçerli olacak bu yetkide, iktisap veya rehin olarak kabul edilecek payların itibari değer sayıları belirtilerek toplam itibari değerleriyle söz konusu edilecek paylara ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırı gösterilir. Her izin talebinde yönetim kurulu kanuni şartların gerçekleştiğini belirtir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralardaki şartlara ek olarak, iktisap edilecek payların bedelleri düşüldükten sonra, kalan şirket net aktif, en az esas veya çıkarılmış sermaye ile kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar olmalıdır.

(4) Yukarıdaki hükümler uyarınca, sadece, bedellerinin tümü ödenmiş bulunan paylar iktisap edilebilir.

⁸ “Pay” sözcüğü hem senede bağlanmamış payı hem de pay senedini kapsar. (Yeni TTK 385'inci madde gerekçesi)

(5) Yukarıdaki fıkralarda yer alan hükümler, ana şirketin paylarının yavru şirket tarafından iktisabı halinde de uygulanır. Pay senetleri borsada işlem gören şirketler hakkında, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) şeffaflık ilkeleri ile fiyata ilişkin kurallar yönünden gerekli düzenlemeleri yapar.”

Yeni TTK'daki bu düzenleme, genel olarak anonim şirketin kendi paylarını ivazlı olarak iktisap edemeyeceğini düzenlemekle birlikte öngörülen şartlara uyulmak kaydıyla şirketin, sermayesinin % 10'una kadar kendi paylarını iktisap ve rehin olarak kabul edebilmesine imkan sağlamaktadır. Başka bir deyişle, yönetim kuruluna verilen yetkilendirme çerçevesinde, % 10 oranının altında kalan ivazlı iktisap ve payların rehin olarak kabulünde yasak kalkmaktadır.

Söz konusu yasağın, mehz AB Yönergesi'nin 19'uncu maddesine uygun olduğu söylenebilir. Ancak hükmün serbest yüzdeye ilişkin düzenlediği yetki şartının, süre bakımından, AB Yönergesindeki düzenlemeden farklı olduğu görülmektedir. AB Yönergesinde, genel kurul tarafından yönetim kuruluna verilecek yetkinin en çok 18 ay olabileceği kabul edilmiştir. Yeni TTK'da ise bu yetkinin en çok 5 yıl için verilebileceği düzenlenmektedir. Anılan süre Yeni TTK Tasarısı metninde ve madde gerekçesinde 18 ay olmasına karşın Yeni TTK'nın 379'uncu maddesi metninde 5 yıl olarak düzenlenmiştir⁹.

Yeni TTK'nın gerekçesinde, genel kurul'un bu konuda başka bir organı yetkilendiremeyeceği düzenlenmektedir. Yönetim Kurulunun bu yetkiyi bir başkasına devredip devredemeyeceği ise tartışmaya açık bırakılmıştır.

Yasağa aykırı davranılması halinde uygulanacak yaptırım Yeni TTK'nın 385'inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, Yeni TTK'nın 379 ilâ 381'inci¹⁰ maddelerine aykırı bir şekilde iktisap edilen veya rehin olarak alınan paylar, iktisapları veya rehin olarak kabulleri tarihinden

⁹ Yeni TTK 379'uncu madde gerekçesinde, “Yetki en çok 18 ay için verilebilir.” denilmektedir. Yetki süresi, SPK ilke kararında payları borsada işlem gören anonim şirketler bakımından da 18 aydır.

¹⁰ Yeni TTK'nın 380 ve 381'inci maddelerinde, kanuna karşı hile ve genel kurulun yetkilendirmeye ilişkin kararı olmadan edinilen iktisap halleri düzenlenmektedir. Makale konumuzun sınırlarının dışına çıkmamak adına ve bu hükümlerin başlı başına bir makale konusunu oluşturmakta olması nedeniyle bu çalışmamızda bu hükümlere ayrıca yer verilmemektedir.

itibaren altı ay içinde elden çıkarılır veya üzerlerindeki rehin kaldırılır. Hükümde, elden çıkarmaya veya rehni kaldırmaya ilişkin özel bir usul öngörülmemiştir. İdare işlevinin gereği olarak elden çıkarma yetkisi yönetim kurulundadır. Yönetim kurulu görevini eşitlik ve kamuyu aydınlatma ilkelerine uygun olarak yerine getirir.

b)Yasağın İstisnaları

Yeni TTK'nın 382. maddesi anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap edebilmesi yasağının istisnalarını düzenlemektedir. Hüküm, TTK'nın 329'uncu maddesi ile birçok noktada benzerlikler gösterir. Bu maddenin Yeni TTK'nın 379 ve 381'inci maddelerinden farkı belirli hallere özgülenmiş olmasıdır.

Madde hükmü aşağıdaki şekildedir:

“(1) Bir şirket, 379'uncu madde hükümleri ile bağlı olmaksızın;

- a) Esas veya çıkarılmış sermayesinin azaltılmasına ilişkin 473 ilâ 475'inci madde hükümlerini uyguluyorsa,*
- b) Külli halefiyet kuralının gereğiyle,*
- c) Bir kanuni satın alma yükümünden doğuyorsa,*
- d) Bedellerinin tümü ödenmiş olmak şartıyla ve cebri icradan, bir şirket alacağıının tahsili amacına yönelikse,*
- e) Şirket, menkul kıymetler şirketiye, kendi paylarını iktisap edebilir.”*

Birinci bendde şirketin, fazla sermayeyi iade amacıyla, sermaye azaltması düzenlenmiştir. Hüküm uyarınca, şirket iadeye (itfaya) tabi payları pay sahiplerinden satın alır ve itfa eder veya zararı gidermek amacıyla itfa eder.

İkinci bend, birleşme, bölünme ve mirasla intikal gibi yollarla iktisap edilen paylar hakkındadır. Hükümün kısmi külli halefiyeti de kapsadığı şüphesizdir.

Üçüncü bend, Özelleştirme Kanunu veya diğer bir kanunun herhangi bir hükmü dolayısıyla iktisap edilen paylara dairdir.

Dördüncü bendde düzenlenen varsayımda şirket bir alacağını tahsil edememiştir; borçlunun elinde şirketin kendi payları vardır ve cebri icrada satılmaktadır. Bu payların bedellerinin tümü ödenmişse şirket bunları cebri icradan iktisap edip ihale bedeli ile alacağını mahsup edebilir.

Yeni TTK'nın hükmü ve hükmün gerekçesinden görüldüğü üzere; birleşme, bölünme ve mirasla intikal gibi külli halefiyet ilkesinin gereği olarak iktisap edilen paylar hakkında yasa koyucu genel kurala bir istisna tanımaktadır. Ancak, bu istisna da sınırsız bir istisna değildir. Yeni TTK'da öngörülen istisnai hallerde dahi şirketin kendi hisselerinin nihai sahibi olabilmesi mümkün değildir. Zorunlu olarak iktisap edilen hisselerin şirket sermayesinin % 10'unu aşması halinde, %10'u geçen kısmının elden çıkarılması gerekmektedir.

Yeni TTK'nın 384'üncü madde hükmü aşağıdaki şekildedir:

“382’nci maddenin (b) ilâ (d) bentleri ve 383’üncü madde hükümlerine göre, iktisap edilen paylar, şirket için herhangi bir kayba yol açmadan devirleri mümkün olur olmaz ve her hâlde iktisaplarından itibaren üç yıl içinde elden çıkarılırlar; meğerki, şirketin ve yavru şirketin sahip oldukları bu payların toplamı şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinin yüzde onunu aşmasın.”

Bu hüküm ile şirket hisselerinin elden çıkarılması hususunda yönetim kuruluna 3 yıl gibi uzun bir süre tanınmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken şirketin elinden çıkarması gereken hisselerin toplamı, şirket esas veya çıkarılmış sermayesinin %10'unu aşan kısım"dır. Diğer bir ifadeyle, şirketin iktisap ettiği hisselerin toplamı, şirket esas veya çıkarılmış sermayenin %10'unu aşmıyorsa elden çıkarılması gerekmez.

Elden çıkarma zorunluluğunun 382'nci maddede sayılan haller ile ivazsız iktisapta öngörülmesinin sebebi, Yeni TTK'nın 382'nci maddesinde öngörülen iktisap istisnalarının ihtiyaçlardan değil, zorunluluklardan kaynaklanmasıdır. Zorunluluğun etkisi ortadan kalkınca bunları muhafaza etmek yasağın konulmasını gerekli kılan sebeplere aykırı düşer. Aynı gerekçe ivazsız iktisaplar için de geçerlidir. Yeni TTK'nın ilkesi şudur: İhtiyaç varsa paylar elde tutulmalı, aksi halde devredilmelidir. Yüzde on serbestisi kapsamında iktisap edilen hisselerin %10'unun elden çıkarılması zorunluluğuna tabi bulunmamaktadır.

Bu kapsamda, örneğin külli halefiyet ilkesi kapsamında zorunlu olarak iktisap edilen şirket hisselerinin elden çıkarılması zorunluluğu sadece sermayenin %10'unu aşan kısmı için geçerlidir. Bu şirkete sermayenin %10'una kadar olan kısmı için kendi hisselerini iktisap etme imkanı verilmektedir.

Örneğin; Dolunay şirketi Güneş şirketinin, Güneş şirketi de Yıldız şirketinin ortağıdır. Güneş şirketinin sahip olduğu Yıldız şirketine ait iştirak hisselerinin Dolunay şirketine kısmi bölünme kapsamında devri ve devir sonucu Dolunay şirketi tarafından ihdas edilecek hisselerin Güneş şirketinin ortaklarına verilmesi halinde Dolunay şirketi, Güneş şirketinin ortağı olması nedeniyle, kendi hisselerine sahip olmaktadır.

Örneğimizdeki şirketlerin sermayeleri ve ortaklık yapıları aşağıdaki şekildedir:

Ortaklar	Güneş Şirketi		Dolunay Şirketi	
	Pay Tutarı	Pay Oranı	Pay Tutarı	Pay Oranı
A	20.000	20%	10.000	7%
B	40.000	40%	20.000	14%
C			30.000	21%
D	5.000	5%	40.000	29%
E	5.000	5%	40.000	29%
Dolunay Şirketi	30.000	30%		
Toplam	100.000	100%	140.000	100%

Kısmi bölünme kapsamında devre konu Yıldız şirketi hisselerinin itibari değerinin 50.000 TL olduğu varsayımı altında, Yıldız hisselerinin kısmi bölünme suretiyle devralınması sonucu devralınan malvarlığı karşılığında 50.000 TL değerinde iştirak hissesi Güneş'in ortaklarına şekildedeki ortaklık oranlarına göre dağıtılmıştır. Bu dağıtım sonucu Dolunay şirketi, kısmi bölünme öncesinde Güneş şirketinin ortağı olduğundan, kısmi bölünme işleminin ardından kendi hisselerine sahip olmuştur.

Kısmi bölünme sonucunda oluşacak yapı aşağıdaki şekildedir:

Ortaklar	Kısmi Bölünme Öncesi				Kısmi Bölünme Sonrası			
	Güneş Şirketi		Dolunay Şirketi		Güneş Şirketi*		Dolunay Şirketi	
	Pay Tutarı	Pay Oranı	Pay Tutarı	Pay Oranı	Pay Tutarı	Pay Oranı	Pay Tutarı	Pay Oranı
A	20.000	20%	10.000	7%	20.000	20%	20.000	11%
B	40.000	40%	20.000	14%	40.000	40%	40.000	21%
C			30.000	21%			30.000	16%
D	5.000	5%	40.000	29%	5.000	5%	42.500	22%
E	5.000	5%	40.000	29%	5.000	5%	42.500	22%
Dolunay Şirketi	30.000	30%			30.000	30%	15.000	8%
Toplam	100.000	100%	140.000	100%	100.000	100%	190.000	100%

*Güneş'in serbestçe tasarruf edebileceği sermaye yedeklerinin mevcut olduğu ve bu nedenle Güneş bünyesinde sermaye azaltımı ile eş zamanlı sermaye artırımı yapıldığı varsayılmıştır.

Örneğimizde yer verilen varsayımsal pay tutarları ve pay oranlarına göre yapılan hesaplamada Dolunay şirketi, esas sermayesinin %8'i kadar kendi hissesine sahip olmaktadır.

Yeni TTK'nın 379, 382 ve 384'üncü maddeleri kapsamında, bölünme suretiyle iktisap edilen ve sermayenin %10'unu geçmeyen payların iktisabına cevaz verilmekte, bu payların elden çıkarılması beklenmemektedir. Bu nedenle, Dolunay şirketinin sahip olduğu %8'lik hisse Dolunay şirketine ait olacak ve şirketçe serbestçe tasarruf edilebilecektir.

Ancak örneğimizde Dolunay şirketi tarafından iktisap edilen şirketin kendi hisselerinin toplamının %15 olduğu bir ihtimalde, elden çıkarılması gereken hisselerin toplamı, iktisap edilmiş payların %5'i olacaktır. Nitekim Yeni TTK'nın 384'üncü maddesine göre, şirketin bu hisselerin nihai sahibi olabilmesi mümkün olmayıp iktisap edilen payların şirket için herhangi bir kayba yol açmadan devirleri mümkün olur olmaz ve herhalde iktisaplarından itibaren 3 yıl içinde elden çıkarılmaları gerekmektedir. Bu 3 yıllık sürenin şirketin kendi hisselerini elden çıkarması için makul olduğu söylenebilecektir.

IV- SONUÇ

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde gözlemlenen eğilime paralel olarak, ülkemizde de 6762 sayılı TTK'da yer alan anonim şirketlerin kendi paylarını iktisap ve rehin olarak kabul edebilmeleri konusundaki mutlak sınırlamadan vazgeçilmiş ve Yeni TTK ile şirketlere, kendi paylarını yüzde ona kadar iktisap edebilme imkanı getirilmiştir. Bu durum hiç şüphesiz grup şirketlerinin yeniden yapılandırılmalarında -sınırlı ve geçici olarak da olsa- kendi hisselerine sahip olabilmelerine, şirketin sermaye ve ortaklık yapısını değiştirmelerine, bölünme birleşme gibi yapılandırma araçlarının daha efektif uygulanmasına ve en nihayetinde şirketlerin bu yapılandırma araçları ile vergisel avantajlardan yararlanmalarına imkan sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- İMREGÜN**, Oğuz; Anonim Ortaklıklar, IV: Bası, İstanbul 1989
ÖZDAMAR, Mehmet; Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmesi (TTK.md.329), Yetkin Yayınları, Ankara, 2005
POROY, Reha/**TEKİNALP**, Ünal/**ÇAMOĞLU**, Ersin; Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 11. Bası, Ekim 2009

**YENİ TÜRK TİCARET YASASINA GÖRE TİCARET
SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ VE İŞLEMLERİ ***
*THE TRADE REGISTRY AND ITS TRANSACTIONS ACCORDING
TO THE NEW TURKISH COMMERCIAL CODE*

**Emekli Hakim/Retired Judge
Hasan ÖZKAN**

ÖZET

Bu çalışmada Ticaret Sicil Müdürlüğü ve Ticaret Sicil Müdürlüğü'nün işlemleri Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre anlatılmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

In this essay, the Trade Registry and its transactions are analyzing according to the New Turkish Commercial Code.

Anahtar Kelimeler: Ticaret Sicili, yönetim, tescil, harçlar, ticaret sicili gazetesi, yeni Türk Ticaret Kanunu

Keywords: *The Trade Registry, the management, the registration, the charges, commercial registry gazette, new Turkish Commercial Code*

TİCARET SİCİLİ TANIMLARI

- a) BAKANLIK: Gümrük ve Ticaret Bakanlığını
- b) DENETİM ELEMANI: Gümrük ve Ticaret Başmüfettişini, yardımcısını,

* Makalenin birinci bölümüdür.

c) ELEKTRONİK SERTİFİKA HİZMET SAĞLAYACISI - 5070 sayılı Elektronik imza yasasının 8. maddesinde tanımlanan hizmet sağlayıcıyı

d) ESNAF – İster gezici isterse bir dükkan ya da sokağın belli bir yerinde sabit bulunsunlar, geliri gösterilen sınırı aşmayan ve sanat yahut ticaretle uğraşan kişiyi,

e) GÜVENLİ ELEKTRONİK İMZA – 5070 sayılı yasanın 4. maddesinde tanımlanan elektronik imzayı¹

f) YASA – 13.1.2011 günlü 6102 sayılı Türk Ticaret Yasasını

g) MERKEZİ SİCİL KAYIT SİSTEMİ (MERSİS) – Ticaret sicili işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü ticaret sicili kayıtları ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektrik ortamda sunulduğu merkezi ortak veri tabanını da içeren, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından oluşturulan ve yönetilen uygulamayı

h) MERSİS NUMARASI – MERSİS’te kaydı tutulan tüzel kişiler ile tacirlere verilen sistem tarafından özel algoritma ile üretilmiş tekil numarayı,

i) MÜDÜR – Ticaret sicili müdürünü,

j) MÜDÜRLÜK – Müdürün yönetimi altında bulunan ve ticaret sicil işlemlerinin yürütüldüğü ticaret sicil müdürlüğünü,

k) MÜDÜR YARDIMCISI – Ticaret sicili müdür yardımcısını,

l) NİTELİKLİ ELEKTRONİK SERTİFİKA – 5070 sayılı yasanın 9. maddesinde tanımlanan sertifikayı²

m) SİCİL – Ticaret sicilini,

n) SİCİL GAZETESİ- Türkiye Ticaret Sicili Gazetesini,

o) ŞİRKET SÖZLEŞMESİ– Anonim ve sermaye yeri paylara bölünmüş komandit şirketlerde, esas sözleşmeyi; kolektif ve limited şirketlerde şirket sözleşmesini ve kooperatiflerde ana sözleşmeyi,

ö) TACİR – Yasada tacir olarak tanımlanan kişileri

p) TESCİL TARİHİ – Ticaret sicili müdürlüklerinin MERSİS üzerinden güvenli elektronik imza ile gerçekleştirdikleri tescil işlemlerinde, imzaya eklenen zaman damgasındaki tarihi,

¹ 5070 sayılı yasa mad. 4

² 5070 sayılı yasa mad. 9

r) TİCARİ İŞLETME – Esnaf işletmesi için öngörülen sınır aşan oranda gelir sağlamayı amaç edinen çalışmaların sürekli ve bağımsız biçimde yürütüldüğü işletmeyi,

s) TOBB – Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğini,

ş) YERLEŞİM YERİ – Gerçek ve tüzel kişiler yönünden TMY. nın 19. ve 51. maddelerinde belirtilen yeri,³⁻⁴ Ticari işletme bakımından ise, ticari faaliyetin (çalışmanın) sürdürüldüğü yeri,

t) ZAMAN DAMGASI – 5070 sayılı yasanın 3/1. maddesinin (h) bendinde tanımlanan kaydı,

ifade etmektedir. Açıklamalarımızda bu tanımlar sıklıkla geçeceği için burada konumuza girmeden bu tanımları belirtmekte yarar gördük.

TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ

Gümrük ve Ticaret Bakanlığının, gözetim ve denetiminde Ticaret ve Sanayi odaları ya da Ticaret odaları bünyesinde kurulan teşkilat olup ticari bir unvanın ve işletmenin sicile kayıtlarını sağlayan kuruluştur.⁵

Kuruluş ve Müdürlüğün İş Çevresi

Ticaret Sicili Müdürlüğü, Ticaret ve sanayi odaları ya da Ticaret odalarında ilgili odanın önerisi ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığının izni ile kurulur. Oda bulunmazsa veya sicil işlemlerinin yürütülebilmesi için yeterli teşkilat bulunmayan odaların bulunduğu yerlerde de sicil, Bakanlıkça belirlenecek bir odadaki müdürlükçe tutulur.

Ticaret sicili müdürlüğü kurulmasını isteyen odaların (Ticaret ve Sanayi odaları veya Ticaret odaları) yeterli teşkilata sebep bulunmadıkları Bakanlıkça tespit olduğu takdirde, kuruluşa izin verilmez.

İncelemede;

a) odanın üye sayısı

b) gelir durumu

c) bilgi işlem alt yapısı

d) odada çalışan personel sayısı ve nitelik yönünden yeterlilik

e) odanın bulunduğu il ya da ilçenin çevresindeki müdürlüklere olan uzaklıklar

³ 5070 sayılı yasa 3/1 maddesi

⁴ Türk Medeni Yasası mad. 19,51

⁵ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. (11)

göz önünde tutulur. Bundan başka, Ticaret sicili müdürlüklerin ve müdürlüklere bağlı hizmet birimlerinin kurulmasında aranacak koşullar TTK. nun 24. maddesi uyarınca Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Oda önerir, Bakanlıkta olur derse, aynı Ticaret sicili müdürlüğüne bağlı hizmet birimleri açılacaktır.⁶⁻⁷

Ticaret Sicili Müdürlüğünün Teşkilatı

Ticaret sicil müdürlüğü;

- a) Müdür
 - b) Müdür Yardımcısı
 - c) ya da müdür yardımcısı
 - d) Diğer personel
- den oluşmaktadır.⁸

Müdür yardımcısı ve müdür ilgili oda yönetim kurulunun önerisi ve Bakanlığın uygun görüşü ve oda meclisinin onaylamasıyla olunmaktadır.⁹ Müdür ve yardımcılarının görevlerinden alınmalarında da bu yöntem uygulanır. Ancak oda yönetim kurulunun görevden alma önerileri haklı gerekçelere dayanmaz ve Bakanlıkça da uygun görülmesi ve oda meclisinin onaylaması gerekir.

Ticaret siciline kayıtlarda alınacak harçları TTY. nin 1532. maddesi gereğince odaya aktarılan tutar ayrı bir hesapta gösterilecektir. Öncelikle Ticaret Sicili Müdürlüğün her tür gereksinimi için kullanılacaktır. Ancak aktarılan kısım sicil hizmetleri için yeterli olmaması durumunda da kaynak odaca sağlanacaktır. Yalnız odalar sicil hizmetlerinden sağladıkları gelir ve harç pay tutarları ile müdürlüğün personel giderleri vs. yi her yılın Mart ayının sonuna kadar yıllık olarak Bakanlığa bildirmek zorundadır.¹⁰

⁶ TTK. 24

⁷ Ticaret Sicili Tüzüğü (4)

⁸ Ticaret Sicili Tüzüğü (5)

⁹ Ticaret Sicili Tüzüğü (5)

¹⁰ Ticaret Sicili Tüzüğü (5)

Ticaret Sicilinin Yönetimi

Ticaret Sicili, Ticaret sicil müdürü tarafından yönetilir. Sicil müdürünün ayrılması veya herhangi bir nedenle boşalması durumunda, müdürlük görevi müdürlük personelinden birine verilebilir. Bu husus oda meclisinin kararıyla olur ve durum yazılı olarak Bakanlığa bildirilir. Ancak bu vekâlet görevi (6) ayı geçemeyecektir.¹¹

Müdür yardımcıları ve diğer personel arasında iş bölümü Ticaret sicili müdürü tarafından sağlanır. İşlerin aksamaması için gereken önlemleri de alır. Gerekse duyulacak personel çalışma yeri ile arşiv, demirbaş ve diğer araç ve gereçler oda meclisince hemen temin edilir.

Müdür olmadığı zaman müdür yardımcısı müdürlüğe vekâlet eder. Birden çok yardımcı olduğu takdirde bu görevi müdür belirler.

Ticaret sicili müdür ve yardımcılar ile tescil işlemlerinde görevli personele müdürlükteki görevleri dışında başka bir görev verilemez. Bakanlık dışında da hiçbir kimse müdürlüğe ya da müdürlük personeline emir ve talimat verilemez.¹²

Sicil Müdürlüğünde çalışan personelde aranacak nitelikler

Ticaret sicili müdür ya da müdür yardımcısı ile görevlendirilecek personel;

- a) Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olacak.
- b) Müdür ve yardımcıları 40 diğer personel 35 yaşını doldurmuş bulunacak.
- c) Askerliğini yapmış olacak.
- d) Müdür ve müdür yardımcıları için kamu görevlerinde en az (5) yıl veya özel sektörde en az (5) yıl iş tecrübesine sahip olacak ya da Ticaret sicil Müdürlüğünde (2) yıl çalışmış bulunacak.
- e) Kamu haklarından kısıtlanmış, yasaklanmış bulunmayacak.
- f) Kasten işlenen bir suçtan dolayı (1) yıl ya da daha fazla süreyle hapis cezası almamış olacak.
- g) Affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan mahkûm olamayacak.

¹¹ Ticaret Sicili Tüzüğü 6

¹² Ticaret Sicili Tüzüğü 6

h) Zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçlarından mahkum olmayacak.

i) Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama ya da kaçakçılık suçlarından hüküm giymemiş bulunacak.

j) Görevini sürekli yapmasına engel olabilecek vücut ya da akıl hastalığı yahut vücut sakatlığı bulunmayacak.

k) Tacir ya da esnaf sayılacak işlerle uğraşmayacak.

l) Kısıtlanmış bulunmayacak yani vesayet altına alınmamış olacak.

m) En az 4 yıl süreli, hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, işletme, iktisat fakülteleri ile bunlara denkliği yetkili makamlarca kabul edilen yurt içi ya da yurt dışındaki öğrenim kurumlarından diplomalı olacak.¹³

Ancak, oda da çalışacak personel de müdür ve müdür yardımcılığı için 40 ve diğer personel için 35 yaşın doldurulması koşulu aranmayacaktır.¹⁴

Ticaret sicil müdürlüğü çalışanlarının bağlı olduğu koşullar

Oda çalışanlarının bağlı olduğu mevzuat, burada da aynen uygulanacaktır.¹⁵

Oda ile ticaret sicilinde çalışacaklar arasında yapılacak sözleşmeler

Ticaret sicili müdür, müdür yardımcıları ile tescil işlemlerinde, görevlendirilecek personel ile Ticaret Odası arasında yapılacak hizmet sözleşmeleri belirsiz süreli iş sözleşmeleri'dir. Bu kişilere sağlanacak ücret ve mali hakların tespitinde de; müdürlükte yürütülen hizmetlerin aslilik içeren kamu hizmeti olduğu göz önünde tutulacaktır. Buradan başka çalışacak personelin taşıdığı hukuki ve mali sorumluluk da dikkate alınacağı gibi yine müdürlüğün iş yoğunluğu ve odanın sicil hizmetlerinde kazandığı gelir de bu tespitte önem arz edecektir.¹⁶

¹³ TTY. 24

¹⁴ Ticaret Sicili Tüzüğü 7

¹⁵ Ticaret Sicili Tüzüğü 8

¹⁶ Ticaret Sicili Tüzüğü 8/1,2,3

Sicilde çalışanlara görevleri nedeniyle verilecek disiplin cezasını gerektiren tutumlar

Ticaret sicil müdürlüğünde çalışan müdür ve diğer personele verilecek disiplin cezaları gerektiren eylem ve durumlar;

a) Uyarma,

1. Görevin tam ve zamanında yapılmasında, kayıtsızlık göstermek ya da düzensiz davranışta bulunmak

2. Özürsüz ya da izinsiz olarak göreve geç gelmek, işten erken ayrılmak, görev yerini terk etmek

3. Yapılan görevin ehemmiyetine yakışmayan tutum ve davranışlarda bulunmak

4. Görevine ya da iş sahiplerine karşı kayıtsız olmak veya ilgisiz kalmak

5. Görevin işbirliği içinde yürütülmesi ilkesine aykırı davranış sergilemektir

b) Kınama;

1. İş arkadaşlarına, yanında çalıştırdığı personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak

2. İş arkadaşlarına ve iş sahiplerine sözle ya da davranışla sataşmak

3. Görev yerinde genel ahlak ve edep dışı davranışlarda bulunmak, bu tür yazı yazmak, işaret, resim ve benzeri şekiller çizmek ve yapmak

4. Bakanlık emirlerini yerine getirmemek

c) Ücretten kesme

1. Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek

2. Özürsüz ve kesintisiz (iki) gün göreve gelmemek

3. Görevle ilgili konularda yükümlü olduğu kişilere yalan ve yanlış beyanda bulunmak

4. Görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek

5. Herhangi bir yerin (görev sınırları içinde) toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanılmasına yardımcı olmak

6. (Ticaret Odası) oda ve ticaret sicili müdürlüğü personelinin itibar (onur) ve güven duygusunu sarsıcı davranış sergilemek (görev sınırları içinde)

7. Amir ya da yanında çalıştırdığı kişilere karşı küçük düşürücü ya da aşağılayıcı eylem ve davranışlarda bulunmak

8. Görev yeri sınırları içinde herhangi bir yeri toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanmak yahut kullandırmak

9. Ticaret yapmak veya ticaret sicili personeline yasaklanan başka kazanç getirici çalışmalarda bulunmak

10. Açıklanması yasak bilgileri açıklamak

11. Amirine, yanındakilere, iş arkadaşları ya da iş sahiplerine hakarete bulunmak ya da bunları tehdit etmek

12. Verilen görevleri ve emirleri kasten yapmamak

ç) Görevden alma

1. İdeolojik ya da siyasi amaçlarla Ticaret sicili müdürlüğünün ya da odanın huzur ve çalışma düzenini bozmak, boykot, işgal, hizmetlerin yürütülmesini engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak, göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek ya da yardımda bulunmak

2. Siyasi ve ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart ve benzerlerini odanın herhangi bir yerine asmak ya da teşhir etmek

3. Görevin yerine getirilmesinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ya da mezhep ayrımı yapmak, kişilerin yarar ve zararını hedef tutan davranış sergilemek

4. Özürsüz olarak bir yılda (10) gün göreve gelmemek

5. Amirlerine, iş arkadaşlarına ya da iş sahiplerine hakaret veya (fili) eylemli tecavüzde bulunmak veya bunları tehdit etmek

6. Ticaret sicili personeli sıfatıyla bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici davranışlarda bulunmak

7. Yetki almadan gizli bilgileri açıklamak

8. Siyasi ve ideolojik eylemlerden arananları görev yerinde gizlemek

9. Yurt dışında devletin onurunu zedeleyecek ya da görev haysiyetini zararlandırılacak tutum ve davranışlarda bulunmak

10. Görevi süresince TCY. nın 53. maddesinde belirtilen süreler geçse bile kasten işlenen bir suçtan (1) yıl ya da daha fazla hapis cezası veya devletin güvenliğine karşı suçlardan hükümlü olmamak¹⁷

11. Göreve sarhoş gelmek, görev yerinde alkollü içki içmek¹⁸

¹⁷ 5237 sayılı TCY. 53

Disiplin cezası vermeye yetkili olanlar

Ticaret sicili yönetmeliğinin 8. maddesinde Ticaret sicili müdü-
ründe çalışanlarına, uygunsuz davranışlarından dolayı disiplin cezası
vermeye yetkili olanlar sayılmıştır. Bunlar;

a) Ticaret sicili müdürleri hakkında, uyarma, kınama, ücretten
kesme cezası, genel sekreter ve yönetim kurulu başkanının müşterek
katılımı (imzası) ile verilecektir. Bu cezalara itiraz bağlı olunan ticaret
odası yönetim kuruluna yapılacaktır.

b) Ticaret sicili müdür yardımcıları için; uyarma, kınama, ücretten
kesme cezası da ticaret sicili müdürü ile oda genel sekreterinin müşterek
imzaları ile verilir.¹⁹ Bu cezalara oda yönetim kuruluna itiraz edilebilir.

c) Ticaret sicilinde tescil işlerinde görevli personel hakkında da,
uyarma, kınama, ücretten kesme cezası, Ticaret sicili müdür yardımcısı ve
Ticaret sicil müdürünün müşterek imzalarıyla verilir. Bu cezalara itirazlar
da, oda genel sekretere yapılacaktır. Görevden alma cezasına itiraz ise,
Ticaret sicil müdürü ve oda genel sekreterinin müşterek imzasıyla
kararlaştırılır. Bu karara itiraz da oda yönetim kuruluna yapılacaktır.²⁰

Disiplin cezalarına itiraz süresi

Ticaret sicil müdürlüğü çalışanlarına verilen disiplin cezalarına
karşı itiraz mümkündür. Disiplin cezaları ilgililerin savunması alınma-
dan verilemez. Savunma alınmadan verilmişse itiraz haklıdır.

Savunma için en az (7) günlük bir süre verilmesi ve bu sürenin il-
giliye tebliğinden itibaren işlemeye başlaması zorunludur.

Disiplin cezalarına itiraz tebliğden itibaren (8) gün içinde yapıl-
malıdır. Yapılan itiraz da (30) gün içinde karara bağlanmalıdır. Bu süre
en fazla süredir.

Süresi içinde itiraz yapılmazsa, verilen disiplin cezaları kesinleşir.²¹

Disiplin kovuşturmasında zamanaşımı

Disiplin suçlarıyla ilgili fiil ve durumların işlendiğinin öğrenildiği
günden itibaren;

¹⁸ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 8

¹⁹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 8/b

²⁰ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 8/11

²¹ Ticaret Sicili Tüzüğü 8/11 sayfa 14

a) uyarma

b) kınama

c) ücretten kesme

cezalarında (1) ay içinde,

d) göreve son verme cezasında (6) ay içinde,

disiplin kovuşturmasına başlanmadığı takdirde, disiplin cezası verme yetkisi zamanaşımına uğrayacaktır.

Verilen disiplin cezaları ivedi olarak sanayi ve ticaret bakanlığına bildirilir.²²

Bundan başka, haklarında mahkemelerde cezai kovuşturma yapılan Ticaret sicili müdürlük personelinin geçici olarak görevlerinden uzaklaştırılmalarına oda yönetim kurulu, sanayi ve ticaret bakanlığının görüşünü alarak, karar verebilir.²³

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Denetim ve Gözetimi

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı her zaman Ticaret sicili müdürlerinin çalışmalarını denetleyebilir ve gerekli önlemleri alabilir. Bu yetki kendilerine verilmiştir. Müdürler bu tedbirlere ve verilen emirlere uymak zorundadırlar.

Bakanlık bu denetimi, denetim elemanları aracılığıyla yapmaktadır. Ancak gerektiğinde ön araştırma niteliğinde işler için bakanlık personeline de görev verebilir. Denetim elemanları Ticaret sicil müdürlüğünün defterlerini, müdürlükte inceleyebilecektir.

Bakanlık ticaret sicil müdürlüğü personelinin yetişmesi için kurs açar, toplantılar yapabilir. Bu hususta TOBB ve odalar ile gerekli işbirliği yaptığı gibi onlardan gerekli yardım talebinde bulunabilir.²⁴

Ticaret sicilinin tutulmasında sorumluluk

Ticaret sicilinin tutulmasından doğan tüm zararlardan Devlet ile ilgili oda (Ticaret ya da sanayi odası) zincirleme yani müteselsilen sorumludurlar. Ancak, zararın doğmasına kusuru ile neden olanlara (müdür ya da sicil personeli) Devlet ve oda rücu eder.

²² Ticaret Sicili Tüzüğü 8/15 sayfa 15, 16

²³ Ticaret Sicili Tüzüğü 8/16

²⁴ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 9

Ticaret sicili müdür ve yardımcıları ile diğer personel de görevleriyle ilgili işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi olarak kabul edilerek cezalandırılırlar ve bunlara karşı işlenen suçlar da kamu görevlisine karşı işlenmiş suçlar olarak kabul edilir.²⁵

Oda hakkında açılacak davalar ile Ticaret sicili müdürlüğü çalışanlarının görevleri ile ilgili soruşturma ve kovuşturmalar oda (Ticaret odası) tarafından ivedi olarak Ticaret ve sanayi bakanlığına bildirilecektir.

Ticaret sicili işlemlerinden doğabilecek zararları karşılamak üzere, Ticaret sicil müdürü ile yardımcıları ve tescil işlemlerinde görevli ticaret sicili müdürlüğündeki personele mesleki sorumluluk sigortası yaptırılması gerekir. Bu husus zorunluluk arzeder.²⁶

Bundan başka, Ticaret siciline ilişkin her türlü belge ile elektronik ortamda tutulan her tür kayıtların güvenliğini sağlayıcı önlemler de Ticaret odası tarafından alınacaktır.²⁷

Sicil kayıtlarında tutulacak defterler

Ticaret sicil müdürlüğünde kullanılacak defterler;

- a) Sicil esas defteri
- b) Gelen evrak defteri
- c) Giden evrak defteri
- d) İhtar ve ceza defterleri
- e) Ticari işletme rehni kaydına ait defterler
- f) Bakanlığın uygun ve gerekli göreceği diğer defterler MERSİS'te tutulur.²⁸

Mersis'te tutulan defterlerde yazılacak bilgiler Bakanlık tarafından belirlenir.

Sicil işlemlerinde gerçekleştirilmesi ve kayıtların elektronik ortamda tutulması

Sicil işlemleri, MERSİS üzerinden yapılır ve buna ilişkin sicil kayıtları bu sistem üzerinde tutulur.²⁹

²⁵ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 10

²⁶ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 10

²⁷ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 10

²⁸ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 11

²⁹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 11/1

Tescil edilen ticari işletmeler ile ticaret şirketleri ve şüphelerine, tescil edildikten sonra MERSİS üzerinden bir numara verilmektedir. Bu numara MERSİS numarasıdır. Özellikle bu numara değiştirilemez. Şirket unvanının silinmesi, değiştirilmesi, tür değişikliği yapılması durumlarında da korunmaktadır.³⁰

Elektronik ortamda yapılan kayıtlar

Ticaret sicili işlemleri MERSİS üzerinden gerçekleştirilir ve sicil kayıtları da bu sistem üzerinde tutulur.³¹

Elektronik ortamda yapılan kayıtlar, kayıt günlerine göre ve güncel olan bu kayıtlar aktif olarak gözükecek biçimde tutulur. Değişen ya da silinen kayıtlar ise, pasif olarak, istendiğinde erişilebilecek, ancak üzerinde herhangi bir değişiklik yapılamayacak şekilde tutulur.

Ticaret sicil müdürlüğünce kayıt sırasında yapılan maddi hatalar, sicil müdürü ya da yardımcısı tarafından düzeltilir. Düzeltme yapılırken bu düzeltme kayıtlarında da, maddi hata olduğu ve nedenleri belirtilecektir. Maddi hata sonucu yapılan düzeltme kaydı, önceki kaydın tescil gününü etkilemeyecektir ve önceki kayıtlar birlikte aktif olarak görüntülenir.

Bundan başka maddi hatalı kayıt ilan edilmişse, ayrıca düzeltme ilanı da sicil gazetesinde ücretsiz yayımlanacaktır.³²

Ancak MERSİS'te doğabilecek, teknik aksaklıklardan dolayı elektronik ortamda işlem yapılamaması durumunda sicil işlemleri yazılı ortamda yürütülecek ve bu işlemlere ilişkin kayıtlar, daha sonra ivedi olarak Ticaret sicil müdürlüğünce elektronik ortama aktarılıp kaydedilmesi yoluna gidilecektir.³³

Ticaret şirketleri ile gerçek ve tüzel kişiliği olan diğer tacirler, TTY. ve ilgili yasaların zorunlu tuttuğu tüm işlemleri elektronik ortamda elektronik imza ile de yapabilecek, bu işlemlerin dayanakları belgeleri de aynı usulle elektronik ortamda düzenleyebileceklerdir. Burada önemli olan bu işlemlerin yapılabilmesi için, ilgililerin güvenli elektronik imza

³⁰ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 11/2

³¹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 12

³² Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 12/3

³³ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 12/4

sahibi olmalarının zorunluluğudur. Güvenli elektronik imza sahibi olmayan sicil işlemlerini elektronik ortamda yapamazlar.³⁴

Şirket adına imzaya yetkili kişilerin şirket namına kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzayla şirketi temsil etmeleri halinde, kullanılacak nitelikte elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin işlemiyle birlikte temsil ettiği tüzel kişinin isminin yazılması ve tescili zorunlu bulunmaktadır.³⁵

Elektronik ortamda üretilen belgelerin tescile dayanak olabilmesi için, bu belgelerde güvenli elektronik imzayla zaman damgasının kullanılması da zorunlu olmaktadır.³⁶

Önemle belirtelim ki; MERSİS güvenli elektronik imza ve zaman damgalı süreçleri de öngördüğü göz önünde tutulmalıdır.³⁷

Sicil, yevmiye defteri ve sicil esas defteri için kullanılan elektronik sistemlerde veri güvenliği

Ticaret sicil, yevmiye defteri ile sicil esas defteri için kullanılacak elektronik sistemleri de veri güvenliği için;

1. Kaydedilen veriler, hukuki güvenlik, kalıcılık ve kalite açısından uzun süreli arşivlemeye ilişkin standartlara uygun olarak saklanmalı

2. Verilerin format, belirli elektronik sistemler veya yazılımlar üreten bir firmaya bağımlı bulunmamalı

3. Verilerin güvenliği, kabul edilmiş normlara ve güncel teknik standartlara uygun biçimde sağlanmalı

4. Veri saklama formatına ve programına ilişkin bir dokümantasyon var olmalı

dır.

Bu koşullar bulunmadan veri güvenliğinden sözedilmesi mümkün değildir.³⁸

Bundan başka; Bakanlık ile TOBB. elektronik sistemlerin işlerliği ve güvenliği için de;

1. Sistemler arasında veri alışverişini sağlayacaklar,

³⁴ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 12/6

³⁵ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 12/7

³⁶ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 12/8

³⁷ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 12/9, 10

³⁸ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 13/1

2. Verileri, (yedekleme amacıyla) periyodik olarak merkezi olmayan veri taşıyıcılarına kopyalayacaklar,
 3. Verilerin ve elektronik sistemlerin teknik bakımını yapacaklar,
 4. Verilere, ulaşım yetkisini ve ilgili elektronik sistemlerinin kullanımına ait standartlara uygun bir biçimde düzenleme yapacaklar
 5. Verilerin ve elektronik sistemlerin kötüye kullanılmasını engelleyici ve önleyici teknik önlemleri alacaklar,
 6. Elektronik sistemlerdeki teknik arızaların giderilmesini önleyici önlemler alacaklar,³⁹
- Ticaret sicili müdürlükleri arasındaki veri alışverişi MERSİS üzerinden yapılacaktır.⁴⁰

Ticaret sicil kayıtlarına erişim hakkı

Ticaret siciline tescil işleminin dayanakları;

- a) Dilekçe
- b) Beyanname
- c) Senetler
- d) Belgeler
- e) İlanları gösteren gazeteler,

sicil numarası verilmiş dosyalar içinde Ticaret sicil müdürlüğünde saklanacaktır. Bu bir zorunluluktur.

Sicilin içeriği ve saklanan tüm senet ve belgeleri herkes tarafından incelenebilir. Bu inceleme elektronik ortamda veya ticaret sicil müdürlüğünde yapılabilecektir.

Ancak, defterler ve belgeler, Ticaret sicil dairesinin bulunduğu kısımdan dışarıya çıkarılamayacaktır. Bunların incelenmesinde Ticaret sicil müdürü gerekli önlemleri almak zorundadır. Müdürün verdiği ya da vereceği talimata aynen uyması gerekmektedir. İnceleyenin aksine tutumu karşısında Ticaret sicil müdürü defter ve belgeleri hemen kaldırır, inceleme yapılmasına engel olur.⁴¹

³⁹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 13/2

⁴⁰ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 13/3

⁴¹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 14

Sicile tescil halinde tescil belgesi verilmesi

Bir işletmenin ve bir unvanın ticaret siciline tescili (kayıdı) yapıldıktan sonra, ticaret sicil müdürü tarafından ilgiliye onaylı bir tescil belgesi verilir. Bu belgede;

- a) Ticaret sicil numarası,
- b) Ticaret unvanı,
- c) Gerçek kişiye ait işletmelerde işletme sahibinin kimliği,
- d) Şirket merkezinin adresi, şubeleri varsa, şubelerde şubenin adresiyle, merkezin adresleri,
- e) İşletmenin çalışma alanı,
- f) İşletmeye (tahsis edilmiş) ayrılmış olan sermaye
- g) Belge düzenlendiği sırada işletmeyi temsile yetkili olanlar
- h) Tescili yapan Ticaret sicili müdürlüğünün (dairesinin) adı,
- ı) Belgenin verildiği tarih,
- i) Ticaret sicil müdürünün ya da müdür yardımcısının imzası ve müdürlük mührü bulunacaktır.⁴²

Tescil belgesinin geçerliliği

Onaylı tescil belgesi düzenlenip verildiği günden itibaren (bir) yıl için geçerli bulunmaktadır.

Ancak, onaylı tescil belgesi üzerinde gösterilen bilgilerden herhangi birinin değişmesi durumunda, ilgililerin başvurusuna ile bakılmaksızın, onaylı belge yeniden düzenlenecek, düzenleme masrafı ile harçlar yasası uyarınca harç ilgiliden alınarak belge ona verilecektir.⁴³

Tescile ilişkin belgelerin örneklerinin verilmesi

Ticaret siciline tescili yapılan sicilin içeriği ve dairede saklanan tüm senet ve belgelerin onaylı örnekleri istendiği takdirde, giderleri ve harcı ödemek suretiyle istek sahibine verilebilecektir. Bunun gibi bir olgunun, işlemin ticaret sicilinde kayıtlı olup olmadığına dair onaylı belgeleri de yine giderlerini ve harcını ödemek suretiyle istediği takdirde alabilecektir.

⁴² Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 15

⁴³ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 15/3

Kamu kurum ve kuruluşlarınca örnek istenmesinde ücret ve harç alınmayacaktır.⁴⁴

Bir olgunun (işletmenin, işlemin) ticaret sicilinde kayıtlı olup olmadığını gösteren onaylı bir belge istemesi halinde, verilecek onaylı belge yalnızca isteme konu olan olgular için geçerli olduğu açıkça belgede gösterilecektir.

Bundan başka, Ticaret sicili müdürlüğüne verilmiş bir belgenin onaylı bir örneği talep edildiği takdirde, onay şerhinde, müdürlüğe verilmiş bu belgenin asıl belge olduğu ya da onaysız bir örneği veya onaylı bir örneği olduğu açıkça gösterilmesi gerekecektir.⁴⁵

Onay şerhinde “aslı gibidir” ya da buna benzer bir ifade içeren ibarenin, suret bir belgenin örneğinin onayıysa, altına “Dosyasındaki nüshasının aynısıdır”. ibaresi yazılmalıdır. Onay şerhinde (yazısında) suretin çıkarıldığı yer ve gün gösterilir, sicil müdürü tarafından imza ve müdürlük mührü ile mühürlenmesi gerekir.

Ticaret sicili müdürlüklerine başvuruların suret ve özetlerinin elektronik ortamda düzenlenmesi durumunda da, bunların onaylarının güvenli elektronik imza ile yapılması zorunluluk arzeder.

Ancak, sicildeki kayıt ve belgelerden onaysız örnek istenmesi halinde, harç alınmayacaktır.⁴⁶

Taşınmaza tasarruf belgesi verilmesi

Ticaret sicil müdürlükleri, tapu yasasının (2). maddesi hükmü gereğince ticaret şirketlerinin taşınmaz üzerinde tasarruf edebileceklerini gösteren belgeyi vermekle yükümlü bulunmaktadır. Şirket sözleşmesinde, şirketin taşınmaza sahip olabileceğinin yazılmamış olması, belgenin verilmesine engel değildir.^{47 48}

Sicile tescil istemine ait belgelerin saklanma süresi

Ticaret siciline tescil isteminin dayanağı;

a) Dilekçe

⁴⁴ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 16/1

⁴⁵ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 16/2

⁴⁶ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 16/4, 5, 6

⁴⁷ 2644 sayılı Tapu Yasası mad. 2

⁴⁸ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 17

b) Bütün belgeler,
üzerinde MERSİS numarası ve Ticaret sicil numarası yazılarak süresiz olarak yasaklanır.⁴⁹

Sicil dosyalarının ya da evrakının yetkili makamlara verilmesi;

a) Mahkemeler, (adli, idari)

b) Cumhuriyet savcılıkları,

c) Denetim elemanları

Ticaret sicili müdürlüklerinden sicilde bulunan evrakların asıllarının kendilerine verilmesini ya da gönderilmesini isteyebilirler.⁵⁰

Sicil belgelerinin (evraklarının) asıllarının istenilmesi durumunda, bunların asılları dizi pusulası ile imza karşılığı isteyen yetkili makama teslim edilmesi gerekir. Ancak bu evrakın (belgelerin) birer kopyası Ticaret sicil müdürlüğünde saklanır. Dosya ile ilgili işlemler sonuçlanınca hemen sicil belgelerinin asılları yine Ticaret sicili müdürlüğüne geri verilmesi (iadesi) zorunludur.⁵¹

Ticaret sicil belgeleri (evrak) elektronik ortamda arşivlenmişse, bu belgeleri isteyen makama elektronik ortamda erişim hakkı tanınacak ve belgelerin incelenmesine olanak sağlanacaktır.⁵²

Yetkili makamlar, elektronik ortamdaki ya da kâğıt ortamındaki belgelerin asılları yerine onaylı örneklerini istemeleri halinde, elektronik ortamdaki belgeler kâğıt ortamına aktarılacak, kâğıt ortamındaki belgeler ise çoğaltılacak ve onaylanarak öylece gönderilecektir.⁵³

TESCİL USULÜ

Ticaret siciline kural olarak başvuru ile kayıt yapılmaktadır. Ancak, doğrudan doğruya (yani re'sen) ya da yetkili kurum veya kuruluşun bildirmesi üzerine de yapılacak tescil yani kayıt mümkün bulunmaktadır.

Ticaret siciline tescil edilecek tüm kayıtların, sicildeki değişikliklerin ve kayıt silme işlemlerinin doğrulayıcı belgelere dayanması, bu belgelerin

⁴⁹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 18

⁵⁰ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 19

⁵¹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 19/2

⁵² Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 19/3

⁵³ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 19

yazılı biçimde ya da elektronik ortamda ticaret sicili müdürlüğüne sunulması gerekmektedir.⁵⁴

Ticaret sicil müdürlüğüne başvuru ve biçimi

Ticaret sicili müdürlüğüne başvuru yazılı dilekçe ile ya da elektronik ortamda yapılmaktadır.

Dilekçede istem açıkça belirtilip, tescil edilecek olgular gösterilecektir. Bundan başka bu dilekçeye olguyu doğrulayıcı belgelerin asılları ya da onaylı örnekleri eklenecektir. Onaylı örnekler elektronik ortamda da hazırlanabilir.

Başvurunun, elektronik ortamda yapılması halinde, dilekçe ve belgeler güvenli elektronik imza ile imzalanacaktır.

Dilekçe, tescil isteminde bulunmaya yetkili kişi ya da kişilerce imzalanmış olacaktır. Bundan başka dilekçe sahibi kimliğini de kanıtlamak zorundadır.

Dilekçedeki imza noterlikçe onaylanmışsa, ayrıca başvuru sahibinin kimliğini ispatlamasına gerek yoktur.

Ticaret sicil müdürü noterlikçe onaylanmış imza yönünden her türlü karşılaştırmayı yapacak, üyenin dosyasında istemde bulunan kişinin daha önceden verdiği onaylı imza sirküleri varsa, onunla karşılaştırılacak gerek gördüğü takdirde dilekçe altındaki imzanın notere onaylatılmasını isteyebilecektir.⁵⁵

Tüzel kişi ile yetkili kıldığı diğer kişilerden taahhütname istenmesi

Ticaret şirketleri (herhangi bir işletmenin ya da unvanının tescilini isteyen gerçek veya sermaye şirketleri dışındaki) tüzel kişi ile yetkili kıldığı diğer kişilerden, sunulan tescil dilekçesi ve imzalarına ait belgelerden ayrı olarak, Ticaret sicili müdürlüğü, taahhütname isteyecektir.

Bu taahhütnamede işletmenin unvanı, sermayesi, açık adresi, işletmenin açılış günü ve bu gündeki gerçek faaliyetinin konusu açıkça gösterilecektir.

⁵⁴ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 20

⁵⁵ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 22

Bundan başka, bu taahhütnamenin altına, içerdiği bilgilerin doğru olup, aksinin saptanması durumunda sorumluluğun taahhütnameyi imzalayan kişi ya da kişilere ait olduğu notu yazılıp imzalanacaktır.⁵⁶

Tescil başvurusunda yetkili olanlar

Ticaret siciline tescil istemi;

- a) İlgililer veya,
 - b) Temsilcileri, yahut
 - c) Hukuki halefleri (vekilleri)
- tarafından yapılır.

İlgililer, tacirin gerçek kişi olması halinde kendisi ya da, sözleşme ile kendisine yetki verilmiş temsilcisi, başvuruda bulunmalıdır.

Tacirin tüzel kişi olması durumunda ise, bu tüzel kişinin yetkili organları veya yetkili temsilcileri başvuruda bulunmalıdır.⁵⁷

Tescil isteminde bulunabilecekler

Tescil isteminde bulunabilecekleri birkaç kategoride incelemek mümkündür.⁵⁸ Buna göre;

1. Gerçek kişilere ait Ticari işletmelerde;
 - a) İşletme sahibi ya da sözleşme ile kendisine yetki verilmiş temsilcisi,
 - b) Küçük ya da kasıtlılara ait ticari işletmeyi bunlar adına işleten yasal temsilci
 - c) İki veya daha fazla kişi tarafından işletilen işletmelerde, tüm ortaklar ya da temsilcileri,
2. Ticaret şirketleri dışındaki tüzel kişilere ait ticari işletmelerde;
 - a) İşletme sahibi tüzel kişinin temsilcisi,
3. Donatma iştirakinde;
 - a) Donatma iştirakinin tescilinde donatanların tamamı,

⁵⁶ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 23

⁵⁷ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 24

⁵⁸ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 22/2

- b) Tescil edilmiş olgulardaki değişikliklerin tescilinde iştiraki temsille yetkili kişiler,
- c) Gemi müdürünün atanması ve görevden alınmasında iştiraki temsille yetkili kişiler,
- d) Donatma iştirakinin sona ermesi halinde donatanları tamamı,
- e) Tasfiyenin sona ermesinde tasfiye memurları

4. Kolektif ve komandit şirketlerde;

- a) Şirketin kuruluşunda kurucuların tamamı,
- b) Şirket sözleşmesindeki değişikliklerde, şirketi temsile yetkili kişiler,
- c) Şirketin sona ermesinde, ortakların tamamı,
- d) İflas nedeniyle şirketin infisahı halinde iflas memuru
- e) Şirketin feshi bir ortağın ölümünden ileri gelmişse, ölen ortağın mirasçılıyla diğer tüm ortaklar, mirasçıların katılması mümkün bulunmayan ya da güç olan durumlarda sağ kalan ortaklar,
- f) Bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılmasında diğer ortaklar,
- g) Tasfiye memurunun atanmasında veya görevden alınmasında ortakların tamamı,
- h) Tasfiyenin sona ermesinde tasfiye memurları

5. Anonim şirketlerde;

- a) Şirket kuruluşunda şirket sözleşmesi ile belirlenen yönetim kurulu,
- b) Denetçinin atanması ve görevden alınmasında yönetim kurulu,
- c) İç yönergenin tescilinde yönetim kurulu,
- d) Genel kurul kararlarında tescile tabi olguların bulunması durumunda, yönetim kurulu,
- e) Genel kurul kararlarının iptaline dair mahkeme kararlarının tescilinde, yönetim kurulu,
- f) Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir nedenden gelmişse, yönetim kurulu,
- g) Tasfiye memurlarının atanmasına ya da görevden alınmasına ilişkin genel kurul kararlarının tescilinde, yönetim kurulu,
- h) Tasfiyenin sona ermesine ek tasfiyeye ve tasfiyeden dönülmesine ilişkin kararların tescilinde, tasfiye memurları,

6. Limited şirketlerde;
- a) Şirket kuruluşunda müdürlerin tamamı,
 - b) Temsile yetkili olanların tescilinde, müdürler,
 - c) Denetçinin atanması ve görevden alınmasında, müdürler,
 - d) Genel kurul kararlarında tescile tabi olguların bulunması durumunda müdürler,
 - e) Genel kurul kararlarının iptaline dair mahkeme kararlarının tescilinde müdürler,
 - f) Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir nedenden ileri gelmişse, müdür, birden fazla müdür bulunması halinde ise en az iki müdür,
 - g) Tasfiye memurlarının atanmasına veya görevden alınmasına ilişkin genel kurul kararlarının tescilinde, müdürler,
 - h) Tasfiyenin sona ermesine, ek tasfiyeye ve tasfiyeden dönülmesine ilişkin kararların tescilinde tasfiye memurları,
 - i) Sermaye paylarının devrinde başvurunun (30) gün içinde yapılmaması halinde ayrılan ortak adının bu paylarla ilgili olarak silinmesinde, müdürler,

tescil isteminde bulunabileceklerdir.⁵⁹

Başvuruyu mirasçılarının yapması gereken durumlarda, onların adına vasiyeti tenfiz memuru ya da tasfiye memurları da başvuruda bulunabilir.

Bir olgunun tescilini istemeye birden çok kimse zorunlu ve yetkili olduğu takdirde, yasada ve tüzükte aksine hüküm bulunmadıkça bunlardan birinin istemi ile yapılan tescil, tümü tarafından istenmiş sayılacaktır.⁶⁰

Mahkeme veya bir resmi kurumun kararına dayanan tescil

Mahkemenin ya da resmi bir kurumun bir olgunun doğrudan doğruya (re'sen) sicile tesciline ilişkin kararını alan ticaret sicili müdürlüğü resen sicile yazar. İY. nın 166/2 madde hükmü saklıdır.⁶¹

Mahkeme ya da resmi bir kurum, verdiği hüküm veya kararda tescil edilecek olgu ile ilgili olarak ticaret sicili müdürlüğünü re'sen tescil

⁵⁹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 24

⁶⁰ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 24/3-4

⁶¹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 25/1

ile sorumlu tutmadığı durumlarda, sicile tescil istemi başvuruya yetkili kişilerin başvurusu üzerine yapılacaktır.

Tescil yükümlülüğü süresi içinde yerine getirilmediği takdirde, Ticaret sicil müdürlüğü, tescil başvurusunda bulunmakla yükümlü kişileri (30) gün içinde tescil başvurusunda bulunmaya ya da tescili gerektiren nedenlerin bulunmadığını ispat etmeye çağıracaktır.⁶²

Tescile ilişkin temel ilkeler

Ticaret siciline yapılacak tescillerin gerçeği tam yansıtması, üçüncü kişilerde, yanlış izlenim yaratacak nitelik taşımaması, kamu düzenine aykırılık oluşturmaması zorunludur.⁶³

Ticaret sicil işlemlerinin bağlı olduğu kurallar

Ticaret siciline ait tüm iş ve işlemler ve özellikle tescil, değişiklik ve silinmeler Yasa, Tüzük hükümlerine göre yapılacaktır.

Sicile tescil; bir olgunun sicile geçirilmesini yani yazılması,

Değişiklik; Tescil edilmiş bir olgudaki değişikliğin sicil kayıtlarına işlenmesini, kayıtların değiştirilmesi ya da düzeltilmesi,

Silinme ise; Tescil edilmiş olgunun ortadan kalkması veya sona ermesi nedeniyle ona ait bulunan kayıtların kapanması, silinmesidir.⁶⁴

Ticaret sicili müdürlüğünün bir olgunun tesciline ilişkin kararlarıyla tescile davetleri, Tebligat Yasası kuralları uyarınca tebliğ olunacaktır.⁶⁵

Tescil edilmiş olgulardaki değişiklikler

Ticaret siciline tescil edilmiş olgularda meydana gelecek her türlü değişikliklerin de, yine ticaret siciline tescil edilmesi gerekmektedir.

Bir ticaret unvanına eklemeler (ilaveler) yapılması ya da bu unvanın unsurlarında bir kısmının çıkarılması tescil edilmiş olgularda değişiklik sayılır. Bunun gibi;

a) Bir tüzel kişinin şirket sözleşmesinin hükümlerinin değiştirilmiş olması,

⁶² Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 25/2

⁶³ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 26

⁶⁴ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 27

⁶⁵ 7201 Sayılı Tebligat yasası – Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 27/2

- b) Bir temsilciye verilen yetkilerin daraltılmış bulunması,
 - c) Bir temsilciye verilen yetkilerin genişletilmiş olması,
 - d) Bir tüzel kişinin tasfiye haline girmesi,
 - e) Bir işletmenin tescil edilmiş olan işyerini, Ticaret sicilinin iş çevresi içinde başka bir yere taşınması,
- gibi haller de tescil edilmiş olgularda değişiklik olarak sayılmaktadır.⁶⁶

Göz önünde tutulacak en önemli husus, Ticaret siciline tescil başvurusunda bulunmakla yükümlü kişiler, idari bir tasarruf gereğince ya da mahkeme kararı uyarınca, Ticaret sicili müdürlüğünün resen tescil ile yükümlü tutulmadığı durumlarda da, mahkeme ya da idari makam tarafından işletmelerin yönetim ve temsillerine ait değişiklikler yahut kısıtlamaları da tescil ettirmekle yükümlü bulunmaktadır.⁶⁷

Ticaret siciline yapılan tescilin dayanağı olgu ya da işlemler tamamen yahut kısmen sona erer ya da ortadan kalkarsa, bu takdirde Ticaret sicilindeki kaydın da kısmen ya da tamamen silinmesi gerekir.⁶⁸

Ticaret siciline tescil ve ilanın üçüncü kişilere etkisi

Sicil kayıtları, Ticaret sicili gazetesinde ilan edildiği günü izleyen iş gününden itibaren (3). kişiler hakkında hukuki sonuç doğuracaktır.

Bunun gibi, tescilin sicil gazetesinde ilanının tamamı aynı nüshada yayımlanmadığı takdirde, son kısmının yayımlandığı günü izleyen işgününden geçerli olarak yine hukuki sonuç doğuracaktır.

Üçüncü kişiler hakkında; kendilerinin sicil kayıtlarını bilmediklerini savunmaları herhangi bir hüküm ifade etmeyecektir.⁶⁹

Ticaret siciline tescili zorunlu olduğu halde, tescil edilmemiş ya da tescil edilip de, ilanı zorunlu iken ilan olunmamış bir olgunun mevcudiyeti karşısında, üçüncü kişilere etkili olmayacaktır. Ancak; bunu bildikleri veya bilmeleri gerektiği kanıtlanması halinde, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilecektir.⁷⁰

⁶⁶ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 28

⁶⁷ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 28/2

⁶⁸ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 28/3

⁶⁹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 29

⁷⁰ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 29/4

Tescilde alınacak harçlar

Ticaret sicili müdürlüğünden harca bağlı bir istemde bulunan ya da belgelerden örnek isteyen kimse, yasal harcı ödemediği kabul edilemez. Ancak, resen yapılan tescil, değişiklik ya da silinmeler harç alınmadan önce de yapılabilecektir. Bu durumda da, 492 sayılı Harçlar Yasasının 126. maddesi hükmü gereğince, hemen ilgili vergi dairesine durum bildirilecektir.

Harç ödenmeden, harca bağlı işlemi yapmış olan ya da istenilen örneği vermiş olan Ticaret sicil müdürü ve yardımcısı, işlem sahibi ile birlikte zincirleme (müteselsilen) sorumlu olacaktırlar.⁷¹

Sicil kayıtlarında kullanılacak dil

Ticaret sicili kayıtları Türkçe tutulur. Tescile dayanak oluşturan tüm belgelerin de Türkçe olması zorunlu bulunmaktadır.⁷²

Ticaret siciline tescili isteme süresi

Ticaret siciline, bir olgunun tescilini isteme süresi olgunun gerçekleştiği günden itibaren (15) gündür. Ancak bu süre, Ticaret sicil müdürlüğünün yetki çevresi dışında oturanlar için (1) ay olarak kabul edilmiştir.

Tescil istem süresi;

- a) Tescili gereken işlemin ya da olgunun gerçekleştiği
- b) Tescili gereken işlemin veya olgunun tamamlanması bir senet ya da belgenin düzenlenmesine veyahut izin alınmasına bağlı durumlarda, bu senet ya da belgenin düzenlendiği veya izin alındığı
- c) Tescili gereken işlemin ya da olgunun tamamlanması bildirim alınmasına bağlı olan durumlarda ise bildirim alındığı, günden itibaren başlayacaktır.⁷³

KAYNAKÇA

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
Ticaret Sicil Tüzüğü
www.resmigazete.gov.tr
www.legalbank.net

⁷¹ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 30

⁷² Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 31

⁷³ Ticaret Sicili Tüzüğü mad. 32

**TİCARET SİCİLİ UYGULAMALARI AÇISINDAN
TASFİYE HALİNDEKİ VEYA SERMAYE KAYBI
OLAN ŞİRKETİN BİRLEŞME İŞLEMİNE KATILIMI
*FROM THE POINT OF THE TRADE REGISTRY THE COMPANY
IN RECEIVERSHIP OR THE COMPANY IN CAPITAL LOSS
INVOLVEMENT IN THE MERGER***

**Av./Aal. Nurcan TURAN
Av./Aal. Sabiha Buket BİLGEL**

ÖZET

Bu makalede birleşme ve devralma işlemleri, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu hükümleri uyarınca ayrıntılı olarak ele alınmış ve Ticaret Sicili'nin konuya ilişkin uygulamalarına da değinilmiştir.

ABSTRACT

In this essay, mergers and acquisitions are discussed detailed according to the Turkish Commercial Code numbered 6762 and new Turkish Commercial Code numbered 6102. Also the procedures applied by Trade Registry regarding this subject are mentioned too.

Anahtar Kelimeler: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, şirket birleşmesi, devrolunan şirket, sermaye, tasfiye halindeki şirket

Keywords: *Turkish Commercial Code numbered 6762, Turkish Commercial Code numbered 6102, merger, the assignee company, the capital, the company in receivership*

I. Genel Olarak

Teknik ve hukuki anlamda birleşme bir veya birden çok ticaret ortaklığının malvarlığının, tasfiye olunmaksızın, içlerinden birine veya yeni kurulan bir ortaklığa, kendiliğinden ve külli halefiyet yolu ile geçmesi; bu suretle malvarlıklarının birleşmesi ve intikal eden malvarlığının karşılığı olarak, infisah eden ortaklığın ortaklarının, hesaplanan bir değiş-tokuş ölçüsüne göre, bünyesinde birleşilen ortaklıkta, kendiliğinden ortaklık payı kazanmasıdır¹.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 146. maddesinde ise birleşme “iki veya daha fazla ticaret şirketinin birbiriyle birleşerek yeni bir ticaret şirketi kurmalarından veya bir yahut daha fazla ticaret şirketinin mevcut diğer bir ticaret şirketine ihtihak etmesinden ibarettir.” şeklinde genel olarak tanımlanmaktadır.

Birleşme işlemlerini, *yeni kuruluş* ve *devralma* yoluyla birleşme olarak iki türe ayırmamız mümkündür. Devralma yoluyla birleşme; bir şirketin diğer bir işletmeyi tüm aktif ve pasifi ile devralması ve devralınan şirketin tasfiye edilerek hukuki varlığını kaybetmesi olarak tanımlanabilmektedir. Devralma suretiyle birleşme işlemi; devrolan şirket devralan şirketin içinde kaybolmakta, yani aktif ve pasifleriyle bir bütün olarak külli halefiyet yoluyla devralan şirkete geçmekte ve böylece varlığı sona ermekte; devralan şirket ise tüzel kişiliğini korumaya devam etmektedir. Bundan sonra, devralan şirket, katılan şirketin alacaklarının sahibi ve borçlarının sorumlusu olmaktadır².

Söz konusu birleşme işlemi bir şirketin diğer bir şirketin bünyesine dahil olmasından dolayı devralan şirketin yapısında bir değişiklik meydana gelecektir. Devrolan şirketin malvarlığı devralan şirketin sermayesinin bir kısmını oluşturacak ve bu sermaye katılımının doğal bir sonucu olarak da devir alan şirketin sermayesinde artış meydana gelecektir. Hal böyle olunca, devrolan şirketin malvarlığının değerlendirilmesi gerekecek ve bu değerlendirme anonim şirketlerde mahkemece atanacak bilirkişiler ile limited şirketlerde ise bilirkişi veya yeminli mali

¹ POROY Reha, TEKİNALP Ünal, ÇAMOĞLU Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 12. Bası, İstanbul 2010, s.90.

² ÇEVİK Orhan Nuri, Anonim Şirketler, 3.Baskı, Ankara, 1988, s.1135.

müşavir raporu³ ile olacaktır. Bu inceleme sırasında devralan ve devrolan şirketin özsermayesi tespit edilmekte, devralan şirketin yapması gereken sermaye artırımının tutarı ile değiş-tokuş ölçütleri hesaplanmakta ve birleşme işleminin gerçekleşmesinde bir sakınca olup olmadığı değerlendirilmektedir.

II. Tasfiye Halindeki veya Özvarlığını Kaybetmiş Şirketlerin Birleşmesi

Bilindiği üzere, şirket birleşme işlemlerinde devralan şirketlerin değerinin tespiti amacıyla yapılan bilirkişi incelemesinde, birleşmeye konu şirketin özvarlıklarını koruyup korumadığı hususu Kanun'un 324. maddesine göre değerlendirilmektedir. Bu maddeye göre, sermayenin üçte ikisinin kaybı ile şirket kendiliğinden infisah etmemektedir. Bu yitirme halinde şirket genel kurulunun 324. maddede belirtildiği üzere, ya kalan üçte bir sermaye ile yetinilmesine ya da sermayenin tamamlanmasına karar vermesi gerekirken, bahsi geçen kararlardan hiçbirini almamış olması halinde şirket infisah etmektedir.

Şirket sermayesinin üçte biri ile yetinme kararı, esas sermayenin üçte iki oranında azaltılması işlemi gerektirmektedir. Şirket sermayesini tamamlama ise, üçte iki oranında azaltma ile aynı zamanda azaltılan miktarda esas sermayenin artırılması anlamına gelmekte; ayrıca pay sahiplerinin, oybirliği ile aldıkları karara istinaden bilanço açığını ek ödeme ile kapatabilme imkanları bulunmaktadır.

Mer'i TTK konuya ilişkin açık bir düzenleme içermediğinden uygulamada Kanun'un 324. maddesine göre sermayesinin üçte ikisi karşılıksız kalan veya tasfiyeye girmiş bir şirketin birleşme işlemine katılıp katılamayacağı sorusuyla sıklıkla karşılaşılmaktadır.

Mevzuatta Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 18.12.1997 tarih ve 23204 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış 1997/6 sayılı Tebliğ uyarınca;

³ Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, İç Ticaret Genel Müdürlüğü 2004/2 sayılı "2003/3 Sayılı Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" m.3/3 "...limited şirketin sermaye artırımını aynı sermaye veya devri yoluyla yapıyorsa, bunların değerinin tespitine ilişkin bilirkişi raporu ve mahkeme bilirkişi atama kararı veya Yeminli Mali Müşavir Raporu,"

“26.06.1997 tarihinde kadar sermayelerini 559 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede öngörülen miktara çıkarmak için müracaat etmeyen anonim ve limited şirketler ile belirlenen süre içinde sermaye artırımını iznini alıp da 31.12.1997 tarihinde kadar ilgili ticaret sicili memurluklarına tescil ettirmeyen anonim ve limited şirketler münfesih olurlar. Münfesih olan bu şirketler re’sen tasfiye haline girer ve bu şirketler ile organlarının ehliyeti tasfiye işlemlerinin yürütülmesi ile sınırlı hale gelirler.

Buna göre de; bu şirketlerden yetkili organlarında birleşme (kurulacak yeni şirkete veya münfesih duruma düşmemiş mevcut bir şirkete devrolma) kararlarını alarak ilgili ticaret sicil memurluklarına bu kararlarını tescil ettiren şirketlerin tasfiyesiz infisah işlemleri ise Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde sonuçlandırılır.” düzenlemesi getirilmiştir.

Bu tebliğe göre, tasfiye haline giren sermaye şirketlerinin kurula-
cak yeni bir şirketle veya münfesih duruma düşmemiş bir şirketle dev-
rolunma yoluyla birleşme işlemlerini gerçekleştirebilecekleri anlaşıl-
maktadır. Bir başka anlatımla tasfiye halindeki şirketlerin devralan ko-
numunda olmamaları kaydıyla yeni kuruluş veya devralma yoluyla bir-
leşmeleri mümkündür.

Yine mevzuatta 1997/6 sayılı Tebliğ’e ek olarak, Sermaye Piyasası Kurulu’nun “Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ”⁴ 5. madde kapsamında “TTK’nın 324’üncü maddesi hükmü çerçevesinde aktiflerin satış fiyatı esas alınarak düzenlenen bilançoya göre sermayenin 2/3’ü karşılıksız kalan ortaklık, devralan ortaklık sıfatıyla birleşme işlemine katılamaz” düzenlemesi yer almaktadır.

Anılan düzenleme açıkça, devralan şirketin sermayesinin üçte iki-
sinin karşılıksız kalması halinde birleşme işleminin yapılamayacağını
belirtmekte ancak sermayesini yitiren şirketin devrolunan şirket olması
halinde birleşmeye izin vermektedir.

Söz konusu tebliğ Sermaye Piyasası Kurulu’na tabi olan şirketler
bakımından uygulama alanı bulmakla birlikte evleviyetle kurul kapsa-
mında olmayan şirketler bakımından da uygulanması mümkündür. Bu-
nun nedeni olarak da, tebliğin Türk Ticaret Kanunu’na aykırı olarak

⁴ Seri: I, No:41 sayılı Tebliğ 8 Mayıs 2010 tarih ve 27575 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

düzenlenemeyeceği ve hatta daha katı bir şekilde uygulama alanı bulacağıdır.

Bu bağlamda üzerinde durulması gereken asıl sorun sermayesinin üçte ikisini kaybetmiş bir şirketin birleşmesi halinde tüzel kişiliğinin sona eren şirketin alacaklılarının haklarının nasıl korunacağıdır. Birleşme işleminde, tasfiye halindeki veya sermaye kaybı olan bir şirketin ekonomik yönden daha güçlü bir şirkete devrolunmasından dolayı, alacaklıların haklarının da güvenli bir şekilde korunacağı şüphesizdir. Gerçekten de alacaklıların tasfiye veya fesih halinde alacaklarına tam olarak kavuşmaları ihtimali göz önüne alındığında bu şirketlerin birleşmelerine olanak sağlanması suretiyle alacaklıların konumlarının güçlendirileceği açıktır.

III. Sicilin Konuya İlişkin Uygulaması

Mevcut kanuni düzenlemede birleşme işlemlerine ilişkin detaylı bir düzenleme bulunmamaktadır. Uygulamada ortaya çıkan sorunlar, Kanun'da açık bir şekilde düzenleme olmamasından dolayı, ikincil mevzuattan ve doktrinde hakim olan görüşlerden yardım alınmak suretiyle çözülmeye çalışılmaktadır.

Yukarıda anılan mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar uyarınca, İstanbul Ticaret Sicil Memurluğu'nca; devralan şirket tarafından, birleşme sözleşmesinin kabulü ile birlikte şirketin özvarlığının kaybedilmesine engel olacak oranda sermaye artırımını yapılması şartı ile, devrolan şirketin özvarlığının eksi olması ve sermayesini yitirmiş olması halinin birleşme işlemlerine bir engel teşkil etmeyeceği değerlendirilmektedir.

IV. 6102 sayılı TTK Açısından Durum

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu ile birlikte birleşme işlemleri detaylı bir şekilde düzenlenmiş ve uygulamada karşılaşılan sorunlara ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Yeni Kanun'un 138⁵ ve 139⁶ maddele-

⁵ c) Tasfiye halindeki bir şirketin birleşmeye katılması m.138 – (1) Tasfiye halindeki bir şirket, malvarlığın dağıtılmasına başlanmamışsa ve devrolunan şirket olması şartıyla, birleşmeye katılabilir. (2) Birinci fıkrada şartların varlığı, bir işlem denetçisinin, bu hususu doğrulayan raporunun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulmasıyla ispatlanır.

⁶ d) Sermayenin kaybı veya borca batıklık halinde birleşmeye katılma m.139 – (1) Sermayesiyle kanuni yedek akçeleri toplamının yarısı zararlarla kaybolan veya borca

rinde, yukarıda değinilmiş ve uygulamada geçerliliği kabul edilmiş olan, tasfiye halindeki ve sermaye kaybı veya borca batık halde olan şirketlerin birleşmeye taraf olabilecekleri açık bir şekilde düzenlenmiştir.

6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu 138. madde hükmü, tasfiye halinde bulunan bir şirketin birleşmeye katılabilmesine olanak sağlamaktadır. Ancak bunun için malvarlığının, yani tasfiye paylarının dağıtılmaya başlanmamış bulunması ve tasfiye halindeki devrolunan şirket olması koşulları aranmaktadır⁷. Eksi veya borca batık bilançonun varlığı bir şirketin birleşmesine engel teşkil etmemektedir. Burada önemli olan husus devralan veya devrolan şirketin bu açığı kapatabilecek tutarda serbestçe tasarruf edebileceği özvarlığa sahip olmasıdır. Devralan veya devrolan şirket batık şirket konumunda olabilir yani eksi veya borca batık bilançonun devralan veya devrolunan şirkette bulunması önemli değildir⁸.

Böylece yeni Kanun düzenlemesi ile birlikte uygulamada tartışılan borca batık bir şirketin birleşme işlemine katılıp katılamayacağı hususu netleştirilmiş ve gerekçede yer alan ifadeyle “sağlığa kavuşturucu (iyileştirici) birleşmeye” cevaz verilmiştir⁹. Burada ayrıca, şirkette meydana gelebilecek sermaye kaybı veya borca batık olma durumunun, 139. madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, 6762 sayılı Kanun’un 324. maddesinin yerine geçen 376. madde¹⁰ göz önüne alınmak suretiyle değerlendirilmesi gerekecektir.

batık durumda bulunan bir şirket, kaybolan sermayeyi veya gerekiyorsa borca batıklık durumunu karşılayabilecek tutarda serbestçe, tasarruf edebilen özvarlığa sahip bulunan bir şirket ile birleşebilir. (2) Birinci fıkradaki şartın gerçekleşmiş olduğunu ispatlayan bir işlem denetçisi tarafından hazırlanan raporun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yerin ticaret sicili müdürlüğüne sunulması şarttır.

⁷ 6102 s. Türk Ticaret Kanunu’nun 138. madde gerekçesi.

⁸ 6102 s. Türk Ticaret Kanunu’nun 138. madde gerekçesi.

⁹ 6102 s. Türk Ticaret Kanunu’nun 139. madde gerekçesi.

¹⁰ 3. Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu a) Çağrı ve bildirim yükümü m.376 – (1) Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar. (2) Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhal toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer. (3) Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına

Söz konusu birleşme işleminin yeni Kanun hükümleri çerçevesinde tescilinde ise, kaybolan sermayeyi veya borca batıklığı karşılayabilecek tutarda serbestçe tasarruf edilebilir öz kaynağın mevcut olduğunu ispatlayan işlem denetçisi raporunun, devralan şirketin merkezinin bulunduğu yer Ticaret Sicil Müdürlüğüne sunulması gerekmektedir¹¹. Nitekim Ticaret Sicili Tüzüğü Taslağı'nın 125. maddesinde¹² de söz konusu husus açık bir şekilde düzenlenmiştir.

KAYNAKÇA

ÇOŞTAN Hülya; Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklıların Korunması, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009

ÇEVİK Orhan Nuri; Anonim Şirketler, 3.Baskı, Ankara, 1988

POROY Reha; **TEKİNALP** Ünal, **ÇAMOĞLU** Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 12. Bası, İstanbul 2010

göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarttırıp denetçiye verir. Denetçi bu ara bilanço, en çok yedi iş günü içinde inceler ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor halinde yönetim kuruluna sunar. Önerilerde 378. maddede düzenlenen erken teşhis komitesinin önerilerinin de dikkate alınması şarttır. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması halinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister; meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığını karşılayacak ve borca batık durumu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeligi, gerçekligi ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi takdirde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru iflas bildirimini kabul olunur.

¹¹ **ÇOŞTAN**, Hülya, Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklıların Korunması, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2009, s. 124.

¹² **Başvuru ve belgeler m.125 - (4)** Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen işlem denetçisi raporunda; a) Devrolunan şirket tasfiye halinde ise malvarlığının dağıtılmasına başlanmamış olduğu, b) Devrolunan şirketin, sermayesiyle kanuni yedek akçeleri toplamının yarısı zararlarla kaybolmuşsa veya borca batık durumda ise devralan şirketin kaybolan sermayeyi veya borca batıklık durumunu karşılayacak miktarda serbestçe tasarruf edebileceği öz varlığa sahip bulunduğu ve buna ilişkin tutarların, hesap şekli de gösterilerek doğrulandığı, hususlarına da yer verilir.

PRATİK BİLGİLER
PRACTICAL INFORMATION

YENİ TÜRK TİCARET KANUNU VE SİCİL UYGULAMALARI

Bilindiği üzere, 1956 yılından beri yürürlükte bulunan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu 1 Temmuz 2012 tarihi itibarıyla yerini 6102 sayılı 14.02.2012 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan yeni Türk Ticaret Kanunu’na bırakacaktır. 1956 yılından beri yürürlükte bulunan Kanun, ticaret hayatında meydana gelen ilerleme ve gelişmeler nedeniyle ihtiyaçları karşılayamayacak hale gelmiş ve dünyadaki değişikliklere paralel şekilde yenilenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Yeni Kanun ile birlikte yeni müesseseler ve kavramlar ticaret hayatına girecek; bunun doğal sonucu olarak da ticaret hukuku ve şirketler bakımından yeni bir dönem başlayacaktır.

Yeni Türk Ticaret Kanunu ile getirilen bazı yenilikler aşağıda sıralanmıştır. Buna göre;

- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanun’u ile birlikte ultra vires ilkesi kaldırılmıştır. Bu sayede artık şirketler söz konusu yasağa takılmamak için ana sözleşmelerinde iştiğal konularını geniş tutmak zorunda kalmayacaklardır. Böylece şirketler, ana sözleşmelerinin iştiğal konusuna girmeyen faaliyetlerde de bulunabilecekler ve söz konusu işlemlerle bağılı olacaklardır.
- ❖ Sanal ortamlar ve domain adları ile, vadesiz alacaklar yeni Kanun ile birlikte aynı sermaye olarak konulabilecektir.
- ❖ Mevcut Kanun’da birleşme ve tür değiştirme kurumları ayrıntılı bir şekilde düzenlenmemiş; bölünme kurumuna ise hiç değinilmemiş idi. Yeni Kanun ile birlikte birleşme, tür değiştirme ve bölünme kurumları ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanun’u ile birlikte; bir hakim ticaret şirketine doğrudan veya dolaylı olarak bağılı bulunan ticaret şirketlerinden oluşan *şirketler topluluğu* kavramı getirilmiştir.
- ❖ Şirketlerin denetim sistemlerinde de köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Yeni sistem ile birlikte uluslararası finansal raporlama standartlarına göre denetleme doğrultusunda denetçiler artık zorunlu şirket organı olmaktan çıkarılmış ve denetim bağımsız denetim kuruluşları ile serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavire bırakılmıştır. Bu sayede Uluslararası Finansal Raporlama Sistemi ile uyumlu olan Türkiye Muhasebe Standartlarına göre işlem yapılacaktır. Ayrıca bağımsız denetim, işlem denetçisi ve özel denetçi kavramları hukuk sistemimize dahil edilmiştir.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanun’u ile birlikte her sermaye şirketi, bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa bu sitenin belli bir bölümünü Kanun’da belirtilen hususların yayınlanmasına özgüllemek

zorundadır. Şirketin internet sitesine konulan bir içerik, üzerinde bulunan tarihten itibaren en az altı ay süreyle internet sitesinde kalacak; aksi halde konulmamış sayılacaktır. Finansal tablolar için bu süre beş yıl olarak öngörülmüştür.

- ❖ Şirket ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanmaktadır. Tescilden önce şirket adına işlem yapanlar ve taahhütlere girişenler, bu işlem ve taahhütlerden şahsen ve müteselsilen sorumludurlar. Ancak, işlem ve taahhütlerin, ileride kurulacak şirket adına yapıldığı açıkça bildirilmiş ve şirketin ticaret siciline tescilinden sonra üç aylık süre içinde bu taahhütler şirket tarafından kabul olunmuşsa, yalnız şirket sorumlu olur.
- ❖ Bakanlık izni ile halka açık olmayan anonim şirketler kayıtlı sermaye sistemine geçebilecektir.
- ❖ Anonim şirketlere ilişkin kuruluş prosedürü yeniden düzenlenmiş olup, tedrici kuruluş kaldırılmış ve sadece ani kuruluş kalmıştır.
- ❖ Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan en az bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu ile birlikte; tek kişilik anonim ve limited şirket kavramları gelmiştir. Tek kişilik ortaklık düzenlemesi; işletmeci vakıfların kurdukları ve tek ortağı vakıf olan şirketler ile üniversiteler bakımından önemli bir role sahip olacaktır. Ayrıca tek kişilik şirket kavramının yeni kanun ile birlikte düzenlemeye girmesi nedeniyle asgari pay sahibi sayısına bağlı sona ermeler ortadan kalkacak; anonim ve limited şirket daha sonradan tek kişilik ortaklığa dönüşebilme imkânına sahip olacaktır.
- ❖ Tek pay sahipli anonim şirket kuruluşu için gerekli belgeler, anonim şirketin kuruluşu için istenen belgeler ve tescil usulü ile aynı olacaktır. Sadece anonim şirketlerde tescil edilen olgulara ilave olarak şirketin tek pay sahipli olduğu hususunun da tescil edilmesi gerekecektir.
- ❖ Birden çok pay sahibi tarafından kurulan şirketin pay sahibi sayısı sonradan bire düşer ise durum; Kanun'un 338. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu sonucu doğuran işlem tarihinden itibaren yedi gün içinde yönetim kuruluna yazıyla bildirilecektir. Yönetim kurulu, bildirim alınması tarihinden itibaren yedi gün içinde, şirketin tek pay sahipli bir anonim şirket olduğunu, bu tek pay sahibinin adını, yerleşim yerini ve vatandaşlığını sicil müdürlüğüne bildirilecektir.
- ❖ Yeni Kanun ile birlikte anonim şirket esas sermayesi, 50.000 TL olarak belirlenmiş olup, kayıtlı sermaye sistemine dahil halka açık olmayan anonim şirketler için başlangıç sermayesi 100.000 TL olarak öngörülmüştür.

- ❖ Nakden taahhüt edilen payların itibari değerinin en az yüzde yirmibeşi tescilden önce, gerisinin de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenmesi gerekmektedir.
- ❖ Bir anonim şirketin kuruluşu sırasında bir kurucunun taahhüt ettiği sermayeyi kuruluştan sonra bir ay içinde halka arz edeceğinin garantisini vermesi halinde, taahhüt ettiği nakit sermayenin dörtte birini dahi ödemek zorunda kalmayacaktır.
- ❖ Genel kurul, yeni çıkarılan tahviller veya benzeri borçlanma olanlara veya çalışanlara, esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını kullanmak yoluyla yeni payların edinmek hakkı sağlamak suretiyle, sermayenin bağlı artırılmasına karar verebilecektir. *Şarta bağlı sermaye artırımında* sermaye, değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde kendiliğinden artacaktır.

Ancak şarta bağlı sermaye artırımının bazı sınırları bulunmaktadır. Bunlar; şartlı olarak artırılan sermayenin toplam itibari değeri sermayenin yarısını aşmamalı ve yapılan ödeme, en az, nominal değere eşit olmalıdır.

- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca; kurucular tarafından, kuruluşa ilişkin bir beyan imzalanacaktır. Söz konusu kurucular beyanının, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanması gerekmektedir. Beyanda, aynı sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer alacaktır.

Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerde, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makine ve benzeri malların ve herhangi bir aktif değer alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanacaktır.

Bunlara ilaveten, kuruculara tanınan menfaatler gerekçeleriyle beyanda yer alacaktır. Kimlerin halka arz amacıyla ne miktarda pay taahhüt ettiği, pay taahhüdünde bulunanların birbirleri ile ilişkileri; bunlar bir şirketler topluluğuna dahil bulunuyorlarsa, topluluk ile ilişkileri, kuruluşu inceleyen işlem denetçisine ve diğer hizmet verenlere ödenen ücretleri emsalleriyle karşılaştırma yapılarak, beyanda açıklanacaktır.

- ❖ Pay sahipleri eşit işlem ilkesine tabi tutulmuş ve şirkete karşı borçlanma yasağı getirilmiştir.

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca anonim şirket ortaklarının şirkete borçlanma yasağı*; Şirket kuruluşu veya sermaye artırımı sırasında ortaklar tarafından şirkete ödenmesi taahhüt edilen yani iştirak taahhüdünden doğan borçlar hariç, ortaklar şirkete borçlanamayacaklardır. Ayrıca, eğer borç, şirketle, şirketin işletme konusu ve pay sahibinin işletmesi gereği olarak yapılmış bulunan bir işlemde doğmuş ve emsalleriyle aynı veya benzer şartlara tabi tutulmuş ise bu durum yasak kapsamının dışında kalacaktır. 1 Temmuz 2012 tarihinden itibaren uygulamaya girecek olan yasağa uymayan ortaklar 300 günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılacaklardır.

6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun uyarınca; anonim şirkete borçlu olan pay sahiplerinin, borçlarını 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 3 yıl içinde, nakdi ödeme yaparak tamamen tasfiye etmek zorunda oldukları; borcun kısmen veya tamamen başkası tarafından üstlenilmesinin, borç için kambiyo senedi verilmesinin, ödeme planı yapılmasının veya benzeri yollara başvurulmasının bu madde kapsamında tasfiye sayılmayacağı düzenlenmiştir.

- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre; anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, en az bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunması gerekmektedir.
- ❖ Tek kişiden oluşabilen yönetim kurulu ile tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabilmesi imkanı gelmiştir.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu birlikte temsile yetkili en az bir yönetim kurulu üyesinin yerleşme yerinin Türkiye'de bulunması ve Türk vatan-daşı olması şarttır.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca tüzel kişiler yönetim kuruluna üye olarak seçilebileceklerdir. Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunacak; ayrıca tescil ve ilan yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanacaktır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabileceklerdir.
- ❖ Yönetim kurulu üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olmaları şarttır. Yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte birinin yüksek öğrenim görmüş olması zorunludur. Tek üyeli yönetim kurulunda bu zorunluluk aranmayacaktır.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu ile birlikte yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olma zorunluluğu kaldırılmıştır.

- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca yönetim kurulu üyeleri en çok üç yıl süreyle görev yapmak üzere seçilecektir. Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa, aynı kişinin yeniden seçilme imkanı vardır.
6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun uyarınca; 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan anonim şirket yönetim kurulları, görevden alınmaları veya yönetim kurulu üyeliğinin başka bir sebeple boşalması hali hariç, sürelerinin sonuna kadar görevlerine devam edecekleri düzenlenmiştir. Ancak, tüzel kişinin temsilcisi olarak üye seçilmiş bulunan gerçek kişinin, yeni Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde istifa etmesi gerektiği, onun yerine tüzel kişinin ya da başkasının seçilmesi gerektiği belirtilmiştir.
- ❖ Haklı sebeplerin varlığı halinde, yönetim kurulu üyeleri gündemde madde bulunmasa dahi genel kurul kararı ile her zaman görevden alınabilecektir.
Ayrıca yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi bakımından da bir düzenlemeye gidilmiş ve tüzel kişi adına tescil edilmiş bulunan kişinin her an tüzel kişi tarafından değiştirilebileceği belirtilmiştir.
- ❖ Esas sözleşmede düzenlenmiş olmak şartı ile anonim şirket yönetim kurulu toplantıları elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da yapılabilecektir.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca genel kurul toplantılarının zamanı; genel kurullar olağan ve olağanüstü toplanır. Olağan toplantı her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılır. Bu toplantılarda, organların seçimi, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, karın kullanım şekline, dağıtılacak kar ve kazanç paylarının oranlarının belirlenmesine, yönetim kurulu üyelerinin ibraları ile faaliyet dönemini ilgilendiren ve gerekli görülen diğer konulara ilişkin müzakere yapılır, karar alınır. Ayrıca gerektiği takdirde genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılır.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre genel kurul toplantısına çağrı şekli; genel kurul toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayımlanan ilanla çağrılır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle, önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir. Aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde genel kurul, şirket merkezinin bulunduğu yerde toplanır.

- ❖ Genel kurulun münhasıran yetkili olduğu ve devredemeyeceği nitelikteki yetkileri toplu halde Kanun'da düzenlenmiştir.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca kuruluşlarına Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından izin verilen anonim şirketlerin genel kurullarında Bakanlık temsilcisi bulunması gerekmektedir. Söz konusu şirketler dışında kalan şirketler bakımından, Bakanlık temsilcisinin katılıp katılmayacağı, Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelik ile belirlenecektir.
- ❖ Yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca esas sözleşme değişikliklerinde toplantı ve karar nisapları; kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile alınır. İlk toplantıda öngörülen toplantı nisabı elde edilemediği takdirde, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantı için toplantı nisabı, şirket sermayesinin en az üçte birinin toplantıda temsil edilmesidir. Söz konusu bu nisapları düşüren veya nispi çoğunluğu öngören esas sözleşme hükümleri geçersizdir.

Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin oy birliğiyle alınır:

▪ Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar.
▪ Şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar.

Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınır.

▪ Şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi.
▪ İmtiyazlı pay oluşturulması.
▪ Nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması

Anonim Şirket Tescil İşlemlerinde Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne Sunulması Gereken Belgeler

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirket Kuruluşunda izlenmesi gereken sıra;*

▪ Sermaye ayın olarak koyuluyor ise asliye ticaret mahkemesine bilirkişi için başvurulmalı ve "Değerleme Raporu" alınmalıdır.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Esas sözleşme¹ yazılı şekilde hazırlanmalı ve imzaları noterde onaylatılmalıdır.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Noter tarafından incelenen esas sözleşmeye, sermayenin tamamının kurucular tarafından taahhüt olunduğuna dair şerh düşülmelidir.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Esas sermayeyi oluşturan payların nakden ödenmesi esas sözleşmede taahhüt edilmiş ise, payların itibari değerlerinin en az %25'i bir bankaya yatırılmalıdır.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asliye ticaret mahkemesince atanan bilirkişiler tarafından değerleri belirlenen ayınlar özel sicillerine kurucular tarafından şerh verdirmek suretiyle şirket adına kaydedilmelidir.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Şirketin kuruluşu Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine tabi ise kurucular tarafından Bakanlığa başvuru yapılarak kuruluş izni alınmalıdır.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kuruluş işlemleri işlem denetçisi tarafından denetlenmeli ve işlem denetçisi raporu alınmalıdır.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurucular tarafından kurucular beyanı hazırlanmalı ve imzalanmalıdır.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ İşlem denetçisi raporu ve kuruluş belgeleri ile beraber şirket merkezinin bulunduğu yer ticaret sicil müdürlüğüne şirketin kuruluşunun tescili ve ilanı için başvurulmalıdır.

¹ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirket esas sözleşmesinde yer alması gereken esaslı unsurlar;* Şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunacağı yer, Esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu, Şirketin sermayesi ile her payın itibari değeri, bunların ödenmesinin şekil ve şartları, Pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları; belirli paylara tanınan imtiyazlar; devir sınırlamaları Paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar; bunların değerleri; bunlara karşılık verilecek payların miktarı, bir işletme ve ayın devir alınması söz konusu olduğu takdirde, bunları bedeli ve şirketin kurulması için kurucular tarafından şirket hesabına satın alınan malların ve hakların bedelleriyle, şirketin kurulmasında hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret, ödenek veya ödülün tutarı, Kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket karından sağlanacak menfaatler, Yönetim kurulu üyelerinin sayıları, bunlardan şirket adına imza koymaya yetkili olanlar, Genel kurulların toplantıya nasıl çağrılacakları; oy hakları, Şirket bir süre ile sınırlandırılmışsa, bu süre, Şirkete ait ilanların nasıl yapılacağı, Pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye paylarının türleri ve miktarları, Şirket hesap dönemi, İlk yönetim kurulu üyeleri esas sözleşme ile atanmaktadır.

❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirket Kuruluş belgeleri;*

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Esas sermayeyi oluşturan payların tamamının, kurucu ortaklar tarafından şirket sözleşmesinde taahhüt olunduğunu gösteren noter şerhini içeren ve kurucuların imzaları noter tarafından onaylanmış şirket sözleşmesi,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kurucular tarafından imzalanmış kurucular beyanı,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pay bedellerinin Kanunda veya şirket sözleşmesinde ön-görölmüş bulunan en az tutarının Kanuna uygun olarak bankaya yatırıldığını gösterir banka mektubu,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 7.12.1994 tarihli ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasında (c) bendine göre, şirket sermayesinin on binde dördü nispetinde yapılacak ödemeye dair banka dekontu,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ İşlem denetçisi raporu,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işlemler ve ayınların değerinin tespitine ilişkin mahkemece atanan bilirkişi tarafından hazırlanmış değerlendirme raporları,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konulan aynı sermaye üzerinde herhangi bir sınırlamanın olmadığına dair ilgili sicilden alınacak yazı,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aynı sermaye olarak konulan taşınmaz, fikri mülkiyet hakları ve diğer değerlerin kayıtlı buldukları sicillere şerh verildiğini gösteren belge,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aynı ve işletmenin devir alınmasına ilişkin olanlar da dahil olmak üzere, kurulmakta olan şirket ile kurucular ve diğer kişilerle yapılan ve kuruluşla ilgili olan sözleşmeler,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kuruluşa Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olan şirketler için bu izin veya uygun görüş yazısı,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Denetçinin şirket sözleşmesi ile seçilmesi halinde, Tüzüğü 107 inci maddesinin beşinci fıkrasında gösterilen denetçinin beyanı,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Birden fazla kişiden oluşan yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte birinin yüksek öğrenim görmüş olduğuna dair yüksek öğrenim belgelerinin onaylı örneği,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pay sahipleri dışından seçilen yönetim kurulu üyelerinin görevi kabul ettiklerine ilişkin imzalı belgeler,

▪ Bir tüzel kişinin yönetim kurulu üyeliğine seçilmesi halinde tüzel kişi ile birlikte tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen bir gerçek kişinin adı, soyadı ve belirlemeye ilişkin yetkili organ kararının noter onaylı örneği,
▪ Şirketi temsil ve ilzama yetkili kılınan kişilerin şirket unvanı altında atacakları imzaların noter onaylı örneği.

❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirket kuruluşu sırasında tescil edilmesi gereken hususlar;*

▪ Şirket sözleşmesinin tamamı,
▪ Şirkete konulan aynı sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmeler ve ayınlar hakkında; şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından atanan bilirkişilerce hazırlanan değer biçme raporu,
▪ Yönetim kurulu üyeleri ile şirketi temsile yetkili diğer kişilerin adları, soyadları veya unvanları ve yerleşim yerleri,
▪ Bir tüzel kişinin yönetim kurulu üyeliğine seçilmesi halinde tüzel kişi ile birlikte tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen gerçek kişinin adı, soyadı, yerleşim yeri ve vatandaşlığı,
▪ Denetçinin bağımsız denetleme kuruluşu olması halinde merkezi, varsa tescil edilmiş şubesi, denetçinin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir olması halinde adı, soyadı, yerleşim yeri, meslek odası numarasının tescil edilmesi gerekmektedir.

❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirket esas sözleşmesi değişikliğinin tescili başvurusunda gereken belgeler;*

▪ Şirket sözleşmesi değişikliği Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olan şirketler için bu izin veya uygun görüş yazısı;
▪ Şirket sözleşmesi değişikliğine ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği;
▪ Şirket sözleşmesinin değişen maddesinin/maddelerinin yeni metni;
▪ Genel kurulun şirket sözleşmesinin değiştirilmesine ilişkin kararı, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edici mahiyette ise, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun alacağı kararın noter onaylı örneğinin sunulması gerekmektedir.

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre şarta bağlı sermaye artırımında ilişkin genel kurul kararının tescilinde sicil müdürlüğüne sunulması gereken belgeler;*

▪ Şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği,
▪ Şarta bağlı sermaye artırımına olanak sağlayan ve
* Şarta bağlı sermaye artırımının itibari değeri,
* Payların sayılarını, itibari değerlerini, türleri,
* Değiştirme veya alım hakkından yararlanabilecek grup veya kişiler,
* İmtiyazlı payların bulunması halinde, konuları ve bunlara bağlanan haklar,
* Pay sahiplerinin rüçhan haklarının kaldırılmış bulunduğunu ve bunun miktarı,
* Varsa, yeni payların devrine ilişkin sınırlamaları,
* Değiştirme ve alım hakları içeren tahviller ile benzeri borçlanma araçları öncelikle pay sahiplerine önerilmeyorsa, değiştirme veya alım haklarının kullanılma şartları ile ihraç bedelinin hesaplanmasına ilişkin esasların yer aldığı şirket sözleşmesi değişiklik metni.

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre şarta bağlı sermaye artırımının yapılmasında tescil edilmesi gereken hususlar;*

▪ Şarta bağlı sermaye artırımına olanak sağlayan şirket sözleşmesi değişikliğine ilişkin genel kurul kararı,
▪ Şirket sözleşmesinde şarta bağlı sermaye artırımını düzenleyen hükümler.

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre şarta bağlı sermaye artırımının gerçekleştirilmesi sırasında sicil müdürlüğüne sunulması gereken belgeler;*

▪ Şarta bağlı sermaye artırımına imkan tanıyan hükmün şirket sözleşmesinden çıkarılmasına ve sermaye artırımının gerçekleşmesi nedeniyle şirket sözleşmesinde yapılması gereken değişikliğe ilişkin yönetim kurulu kararının noter onaylı örneği,
▪ Yeni sermaye miktarına uyarlanmış ve şarta bağlı sermaye artırımına imkan tanıyan hükmün çıkarıldığı şirket sözleşmesinin yeni metni,

<ul style="list-style-type: none"> ▪ İşlem denetçisi yeni payların ihracının Kanuna, şirket sözleşmesine ve gereğinde ihraç izahnamesine uygun olduğuna ilişkin doğrulama yazısını,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sermaye artırımına ve şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin hükmün şirket sözleşmesinden çıkarılmasına ilişkin yönetim kurulu beyannamesi,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4054 sayılı Kanun'un 39. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi göre, sermayenin artan kısmının on binde dördü nispetinde yapılacak ödemeye dair banka dekontu.

- ❖ *Anonim şirketlerde, sermaye artırımının tescili*; esas sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu kararının alınmasını izleyen otuz gün içinde yönetim kurulu tarafından şirket merkezinin bulunduğu yer Müdürlüğünden istenecektir.

Müdürlüğe yapılacak tescil başvurusunda;

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Şirket sözleşmesi değişikliği Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olan şirketler için bu izin veya uygun görüş yazısı,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ esas sermaye sisteminde sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararının,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu kararının noter onaylı örneği,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Şirket sözleşmesinin sermayeye ilişkin maddesinin sermaye artırımından sonraki yeni metni,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sermaye artırımının türüne göre yönetim kurulunca düzenlenmiş beyan,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ İşlem denetçisi tarafından verilmiş sermaye artırım raporu,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konulan aynı sermaye ile sermaye artırımı sırasında devralınacak işletmeler ve ayınların değerinin tespitine ilişkin mahkemece atanan bilirkişi tarafından hazırlanmış değerlendirme raporları,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konulan aynı sermaye üzerinde herhangi bir sınırlamanın olmadığına dair ilgili sicilden alınacak yazı,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aynı sermaye olarak konulan taşınmaz, fikri mülkiyet hakları ve diğer değerlerin kayıtlı buldukları sicillere şerh verildiğini gösteren belge,

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sermaye artırımının iç kaynaklardan yapılması halinde, iç kaynaklardan karşılanan tutarın şirket bünyesinde gerçekten var olduğunu doğrulayan işlem denetçisinin açık ve yazılı beyanı ile genel kurul tarafından onaylanmış yıllık bilanço.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş olması halinde ise işlem denetçisi tarafından onaylanmış yeni bilanço,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rüşhan haklarının sınırlandırılması veya kaldırılmasının gerekçelerini,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ primin nasıl hesaplandığını gösterir yönetim kurulu raporu,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pay bedellerinin Kanunda veya şirket sözleşmesinde öngörülmüş bulunan en az tutarının Kanuna uygun olarak bankaya yatırıldığını gösterir banka mektubu,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Genel kurulun şirket sözleşmesinin değiştirilmesine, yönetim kuruluna sermayenin artırılması konusunda yetki verilmesine dair kararı ile yönetim kurulunun sermayenin artırılmasına ilişkin kararı imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edici mahiyette ise, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun alacağı kararın noter onaylı örneği ile genel kurul kararına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ve ortak bir tebligat adresi sunulacaktır.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 4054 sayılı Kanun'un 39. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre, sermayenin artan kısmının on binde dördü nispetinde yapılacak ödemeye dair banka dekontu sunulacaktır.

❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre esas sermayenin artırılmasında sicile tescil edilmesi gereken olgular;*

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Artırılan sermayeyi temsil eden payların tamamının ya değişik esas sözleşme ile ya da iştirak taahhütnameleriyle taahhüt edildiği,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Esas sermaye sisteminde sermaye artırımına ilişkin genel kurul kararı, kayıtlı sermaye sisteminde ise yönetim kurulu kararı,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sermaye artırımından sonraki esas sermayenin tutarını,
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sermaye artırımından sonra esas sermayeyi oluşturan payların (senetlerinin) türleri, hamiline veya nama yazılı oldukları, itibari değeri ve sayısı,

▪ Şirket sözleşmesinin sermayeye ilişkin maddesinin sermaye artırımından sonraki yeni metni,
▪ Sermaye artırımının şirketin serbestçe tasarruf edebileceği iç kaynaklardan yapılması halinde bu hususun,
▪ Varsa, oy hakkında imtiyazlı paylar ve bunlara bağlı imtiyaz konuları,
▪ Varsa pay devri sınırlandırmaları,
▪ Aynı sermaye veya devralınan işletmelerin değerlemesine ilişkin bilirkişi raporu,
▪ Rüşhan haklarının sınırlandırılması, kaldırılması veya primli hisse senedi çıkarılması halinde bunların; gerekçelerini, yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini ve primin nasıl hesaplandığını gösterir yönetim kurulu raporu,
▪ Varsa imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu kararı ile birlikte genel kurul kararına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ile ortak bir tebligat adresi.

❖ *Anonim şirket esas sermaye azaltılması başvurusu şekli ve ticaret sicil müdürlüğü tarafından istenen belgeler;*

▪ Sermayenin azaltılmasına ilişkin yönetim kurulu raporunun onaylandığı, işlem denetçisi raporunun sonucunun açıklandığı, sermayenin azaltılmasının ne tarzda yapılacağını belirttiği sermaye azaltılmasına dair genel kurul kararının noter onaylı sureti,
▪ Sermayenin azaltılmasının sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağını gösterir yönetim kurulunca hazırlanmış ve genel kurul tarafından onaylanmış sermayenin azaltılmasına ilişkin rapor,
▪ Sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette mevcut olduğunun teyit edildiği sermayenin azaltılmasına ilişkin işlem denetçisi raporu,
▪ Şirket sözleşmesinin değişiklikten sonraki yeni duruma uyarlanmış metni,
▪ Şirket alacaklılarına çağrı yapıldığına dair sicil gazetesi örnekleri ve bilinen alacaklılara yapılan çağrı mektupları,
▪ Alacakların ödendiği veya teminat altına alındığını gösteren belge örnekleri.

Sermaye, zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla ve bu açıklar oranında azaltılacak olursa, yönetim kurulunca alacaklıları çağırılmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat alınmasından vazgeçilmiş ve buna ilişkin yönetim kurulu kararının Müdürlüğe ibraz edilmiş olması halinde şirket alacaklılarına çağrı yapıldığına dair sicil gazetesi örnekleri ve bilinen alacaklılara yapılan çağrı mektupları ile alacakların ödendiği veya teminat altına alındığını gösteren belge örnekleri aranmayacaktır.

- ❖ *Esas sermayenin azaltılmasında ticaret sicil müdürlüğünde tescil edilecek olgular;*

▪ Esas ve kayıtlı sermaye sisteminde sermaye azaltılmasına ilişkin genel kurul kararı,
▪ Sermayenin azaltılmasına ilişkin şirket sözleşmesi değişikliği,
▪ Sermayenin azaltılmasının sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağını gösterir yönetim kurulunca hazırlanmış ve genel kurul tarafından onaylanmış sermayenin azaltılmasına ilişkin rapor

- ❖ *Sermayenin azaltılması işlemi ile birlikte eş zamanlı olarak, şirket sözleşmesinde yazılı miktara veya daha yüksek bir tutara kadar artırılmasına karar verilmesi halinde, sermaye artırımının tesciline ilişkin belgelere ilave olarak ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gereken ek belgeler;*

▪ Sermayenin azaltılması işlemi ile birlikte eş zamanlı ve aynı miktarda yapılan sermaye artırımında artırılan sermayenin tamamen ödendiğine; daha yüksek sermaye artırımı yapılması halinde ise, aşan kısmın dörtte birinin de ödendiğine dair banka mektubu
▪ Sermaye azaltılması ve artırımının eş zamanlı olarak yapılmasına ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği,

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre anonim şirketin sona ermesinin tescili başvurusunda ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gereken belgeler;*

▪ Sona erme genel kurul kararına dayanıyorsa, bu kararın noter onaylı örneği,
▪ Sona erme başka bir sebepten ileri geliyorsa, bunu kanıtlayan belgenin onaylı örneği,
▪ Tasfiye memurlarının “tasfiye halinde” ibaresi eklenmiş ticaret unvanı altında atılmış imza beyannameleri,
▪ Tasfiye memurlarının yönetim kurulu veya ortaklar dışından seçilmesi halinde görevi kabul ettiklerine ilişkin imzalı belge

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre tasfiye sürecinin tamamlanmasından sonra kayıt silme başvurusunda ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gereken belgeler;*

▪ Genel kurulca onaylanmış son ve kesin bilanço
▪ Genel kurul kararının noter onaylı örneği
▪ Alacaklılara birer hafta arayla üç kere çağrının yapıldığı sicil gazeteleri.

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre sona eren anonim şirket ile ilgili ticaret sicil müdürlüğü tarafından tescil edilecek hususlar;*

▪ Şirketin sona erdiği ve tasfiyeye girdiği,
▪ Sona erme sebebi,
▪ Sona erme genel kurul kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi,
▪ Sona erme mahkeme kararına dayanıyorsa bu kararın tarihi,
▪ Ticaret unvanına “Tasfiye halinde” ibaresinin eklendiği,
▪ Tasfiye memurlarının ad ve soyadları,
▪ Tasfiye işlemlerinin şirket merkezi dışında başka bir adreste yürütülmesi durumunda bu adres.

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre tasfiyesi tamamlanan anonim şirket ile ilgili ticaret sicil müdürlüğü tarafından tescil edilecek hususlar;*

▪ Tasfiyenin tamamlandığı,
▪ Ticaret unvanının silindiği.

- ❖ *Tasfiyeden dönülmesi kararının genel kurulca alınması halinde başvuru sırasında ticaret sicil müdürlüğüne verilmesi gereken belgeler;*

Genel kurul, aldığı yeni bir kararla tasfiyeden dönmeye karar vermişse, tasfiye memurlarınca bu kararın tescil ettirilmesi gerekmektedir. Bu durumda başvuru için Müdürlüğe verilmesi gereken belgeler;

▪ Tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği,
▪ Şirketin malvarlığının pay sahipleri arasında henüz dağıtılmaya başlanılmadığına ilişkin tasfiye memurları tarafından hazırlanan rapor.

Ayrıca aşağıda belirtilen hususların da tescil edilmeleri gerekecektir;

▪ Tasfiyeden dönülmesine ilişkin genel kurul kararının tarihi,
▪ “Tasfiye halinde” ibaresinin çıkarıldığı şirketin ticaret unvanı,
▪ Tescil edilmiş temsil ve ilzama yetkili kişilerde yapılacak gerekli değişiklikler.

- ❖ *Yeni Türk Ticaret Kanunu’na göre, daha önce ticaret sicilden kaydı silinmiş olan bir anonim şirketin, mahkemece ek tasfiye sürecine girmesine yani yeniden ihyasına karar verilmesi halinde tescil edilmesi gereken hususlar;*

▪ Şirketin ek tasfiyeye girmesine ilişkin mahkeme kararının tarihi ve kararı veren mahkeme,
▪ Ek tasfiye olgusu,
▪ Şirketin unvanına “tasfiye halinde” ibaresi eklenmek suretiyle yeniden tescil edilmiş bulunduğu olgusu,
▪ Ek tasfiye ile görevlendirilen tasfiye memurlarının ad ve soyadları,
▪ Ek tasfiye işlemlerinin yürütüleceği adres.

Burada belirtmek gerekir ki; ek tasfiyenin tescili üzerine şirket tüzel kişiliğini yeniden kazanıp organlar kendiliğinden çalışmaya başlayacağından, bu olgunun ayrıca tesciline gerek bulunmamaktadır.

**İSTANBUL
TİCARET
ODASI**

— 1882 —

Adres : Reşadiye Cad. 34112
Eminönü, Fatih/İstanbul
Telefon : (212) 455 60 00
Faks : (212) 513 15 65 / 520 16 56
E-posta : ito@ito.org.tr
İnternet : www.ito.org.tr

ISSN 2146 - 6203

